

Tabela 22. Podmioty wyrejestrowane z rejestru REGON w gminie Nysa, lata 2009-2012.

	2009	2010	2011	2012
Jednostki wyrejestrowane z rejestru REGON wg PKD				
Sekcja A - Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	8	5	2	3
Sekcja B - Górnictwo i wydobywanie	0	0	0	0
Sekcja C - Przetwórstwo przemysłowe	46	31	45	40
Sekcja D - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0	1	0	0
Sekcja E - Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	0	0	0	0
Sekcja F - Budownictwo	61	74	87	94
Sekcja G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	236	169	236	161
Sekcja H - Transport i gospodarka magazynowa	20	14	32	17
Sekcja I - Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	21	20	22	20
Sekcja J - Informacja i komunikacja	11	8	5	7
Sekcja K - Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	59	23	31	11
Sekcja L - Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	4	0	4	5
Sekcja M - Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	69	18	34	26
Sekcja N - Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	16	9	16	10
Sekcja O - Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	0	0	0	1
Sekcja P - Edukacja	7	6	11	8
Sekcja Q - Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	21	12	16	8
Sekcja R - Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	15	10	13	5
Sekcja S i T - Pozostała działalność usługowa oraz Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	16	23	25	22
Sekcja U - Organizacje i zespoły eksterytorialne	0	0	0	0

Źródło: BDL/GUS.

Pod względem wielkości, w gminie Nysa dominują najmniejsze podmioty gospodarcze – te zatrudniające do 9 pracowników stanowią około 96% wszystkich podmiotów gospodarczych (GUS, 2009-2012). W analizowanych latach nastąpiły niewielkie zmiany w strukturze podmiotów ze względu na klasę wielkości: podmioty zatrudniające 10-49 pracowników stanowiły od 3,4% (2010 rok) do 3,1% (2012 rok) ogółu podmiotów gospodarczych, zaś jednostki największe, zatrudniające 50 i więcej osób – około 0,7-0,8%. Podobna struktura podmiotów gospodarczych pod względem klas wielkości występuje w skali kraju, w województwie opolskim oraz powiecie nyskim – sytuacja w gminie Nysa nie odbiega zatem w tym zakresie od sytuacji w innych jednostkach. Należy jedynie zauważyć, iż największe podmioty gospodarcze, tj. zatrudniające 1.000 i więcej osób, ulokowane są jedynie w województwie i kraju, zaś wszystkie podmioty o liczbie pracujących 250-999 osób zlokalizowane są na obszarze miejskim gminy.

Większość podmiotów gospodarczych zarejestrowanych jest na obszarze miasta Nysa – stanowią one 84,4%, a odsetek ten nie zmienił się w sposób istotny od 2009 roku (GUS, 2009-2012). Struktura podmiotów gospodarczych na terenach miejskich i wiejskich pod względem klas wielkości jest

podobna – dominują podmioty zatrudniające do 9 osób, zaś podmioty największe – zatrudniające 50 i więcej osób są najmniej liczne (w mieście 0,8% ogółu podmiotów, na terenach wiejskich – 0,4%).

Tabela 23. Podmioty gospodarki narodowej według klas wielkości, lata 2009-2012.

	Ogółem				%			
	0 – 9							
	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012
Polska	3.548.354	3.713.677	3.674.970	3.794.489	94,8	95,0	95,0	95,5
Województwo opolskie	91.078	94.714	93.209	94.584	95,4	95,6	95,5	95,8
Powiat nyski	12.887	13.225	12.988	13.198	95,5	95,6	95,6	95,8
Gmina Nysa	6.492	6.678	6.551	6.608	95,7	95,8	95,8	96,2
miasto	5.554	5.672	5.548	5.578	95,8	95,9	95,8	96,2
obszar wiejski	938	1.006	1.003	1.030	94,9	95,4	95,7	96,0
	10 – 49							
Polska	159.705	161.550	160.851	146.489	4,3	4,1	4,2	3,7
Województwo opolskie	3.570	3.579	3.543	3.391	3,7	3,6	3,6	3,4
Powiat nyski	515	518	511	500	3,8	3,7	3,8	3,6
Gmina Nysa	238	238	232	212	3,5	3,4	3,4	3,1
miasto	193	195	192	173	3,3	3,3	3,3	3,0
obszar wiejski	45	43	40	39	4,6	4,1	3,8	3,6
	50 – 249							
Polska	29.730	29.731	29.340	29.787	0,8	0,8	0,8	0,7
Województwo opolskie	741	732	717	677	0,8	0,7	0,7	0,7
Powiat nyski	86	85	83	77	0,6	0,6	0,6	0,6
Gmina Nysa	51	52	51	48	0,8	0,7	0,7	0,7
miasto	46	47	46	44	0,8	0,8	0,8	0,8
obszar wiejski	5	5	5	4	0,5	0,5	0,5	0,4
	250 – 999							
Polska	4.057	4.033	3.922	3.779	0,11	0,1	0,1	0,1
Województwo opolskie	78	80	80	79	0,08	0,08	0,08	0,08
Powiat nyski	7	7	7	6	0,05	0,05	0,05	0,04
Gmina Nysa	3	3	3	3	0,04	0,04	0,04	0,04
miasto	3	3	3	3	0,05	0,05	0,05	0,05
	1.000 i więcej							
Polska	827	811	814	790	0,02	0,02	0,02	0,02
Województwo opolskie	14	13	11	10	0,01	0,01	0,01	0,01

Źródło: BDL/GUS.

Częścią sektora prywatnego są osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Na terenie gminy Nysa funkcjonuje 5.117 tego typu podmiotów, w tym 4.261 na terenie miasta, a 856 na obszarach wiejskich (GUS, 2012). W porównaniu do 2002 roku ogólna liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na terenie gminy zwiększyła się o 132 osoby, tj. o 2,6%). Zdecydowanie większą dynamiką charakteryzują się pod tym względem obszary wiejskie, na których w okresie 2002-2012 liczba osób prowadzących działalność gospodarczą zwiększała się liniowo z 594 do 856 podmiotów (wzrost o 262 podmioty, tj. o 44,2%). W przypadku osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w mieście Nysa, obserwowana jest odwrotna tendencja – ich liczba zmniejszyła się w 2012 roku o 130 podmiotów w porównaniu do 2002 roku. Wskazane powyżej zjawiska znajdują potwierdzenie w zmieniających się odsetkach udziału osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na terenie miejskim i wiejskim w ogólnej liczbie tych podmiotów w gminie. Odsetek osób fizycznych prowadzących działalność na terenie miasta Nysa wynosił 88,1% w 2002 roku, natomiast w 2012 roku spadł do 83,3%. W przypadku terenów wiejskich odnotowano wzrost udziału z 11,9% w 2002 roku do 16,7% w 2012 roku.

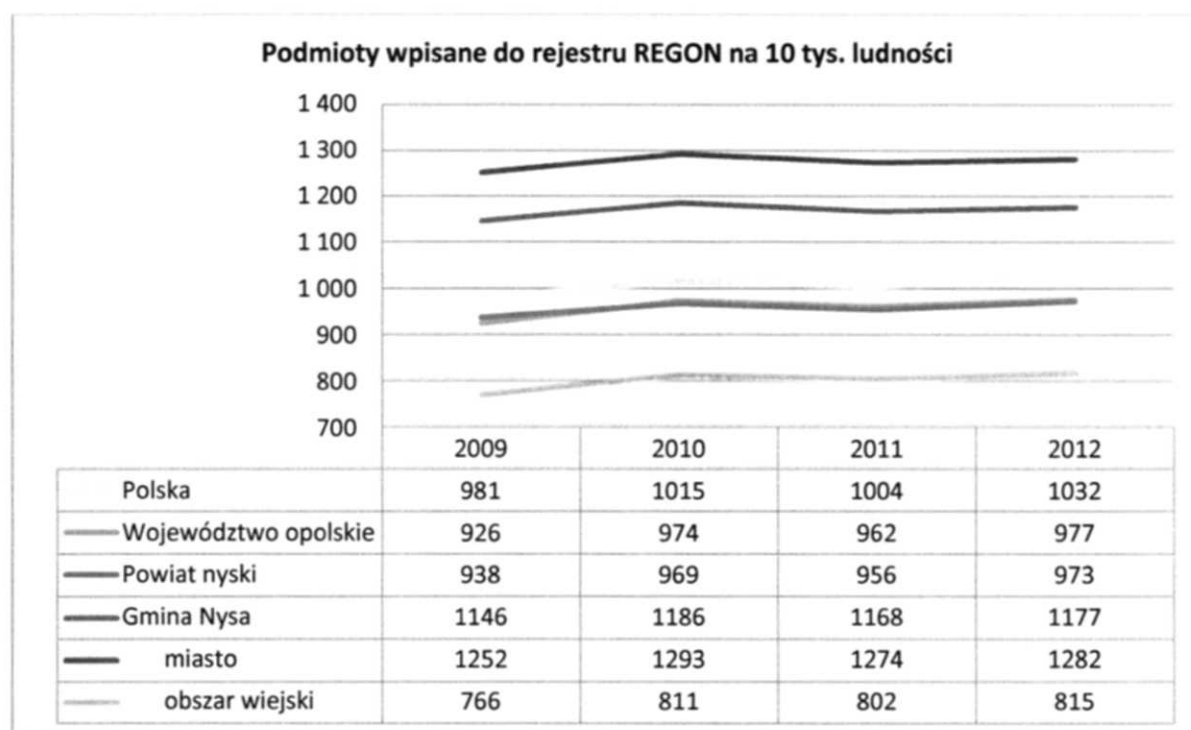
Tabela 24. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w gminie Nysa, lata 2002-2012.

	2002	2004	2006	2008	2010	2011	2012
Gmina Nysa	4.985	5.227	5.209	5.304	5.319	5.159	5.117
miasto	4.391	4.583	4.546	4.534	4.469	4.314	4.261
obszar wiejski	594	644	663	770	850	845	856

Źródło: BDL/GUS.

Podsumowaniem analizy podmiotów gospodarczych w gminie Nysa są wskaźniki obrazujące sytuację w tym obszarze. Na terenie gminy na 10 tys. ludności działalność prowadzi 1.177 podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON (GUS, 2012) – jest to wartość o 31 podmiotów niższa niż w 2009 roku. Na obszarze miejskim gminy wskaźnik ten osiąga wartość wyższą niż średnia dla gminy (1.282 podmiotów), zaś w przypadku obszarów wiejskich w latach 2009-2012 odnotowano największy wzrost liczby podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców: o 49 podmiotów (z 766 do 815). Warto zauważyć, iż sytuacja w gminie Nysa pod względem liczby podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności kształtuje się zdecydowanie lepiej niż np. w powiecie nyskim czy województwie opolskim, gdzie osiągnięto wartości na poziomie (odpowiednio) 973 i 977 podmiotów gospodarczych na 10 tys. mieszkańców. Także w skali kraju notowane są niższe niż w gminie Nysa liczby podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności (tj. 1.032 podmioty).

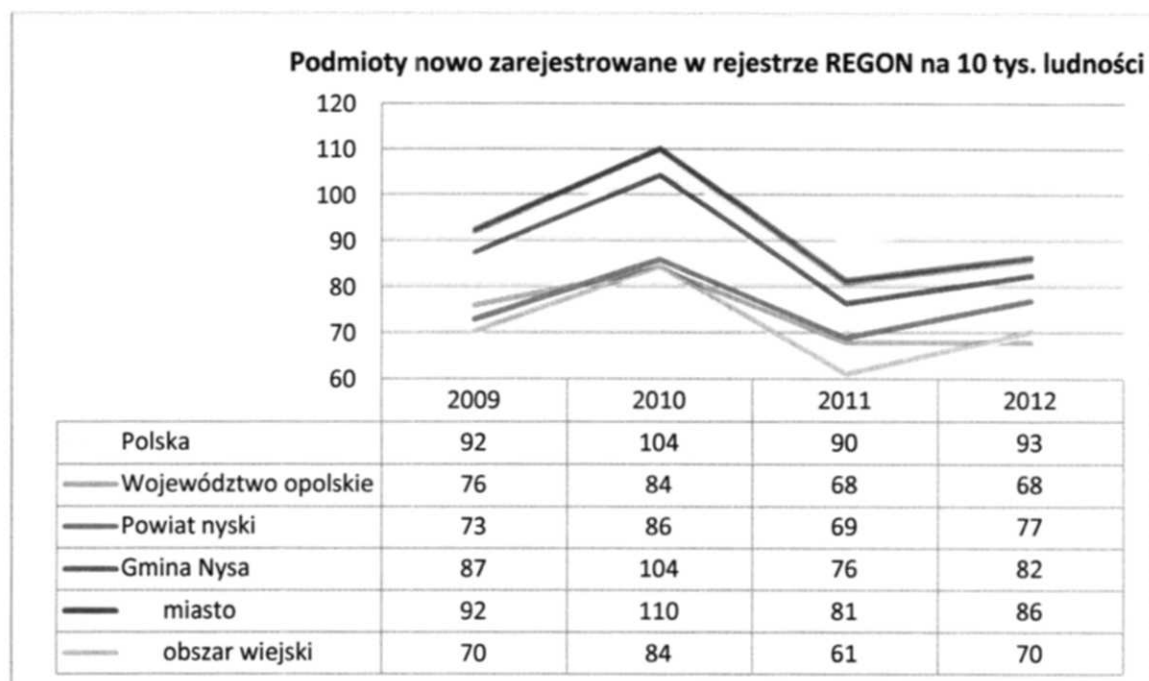
Rysunek 13. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców, lata 2009-2012.

Źródło: BDL/GUS.

W przypadku jednostek nowo zarejestrowanych na 10 tys. mieszkańców w gminie Nysa widoczny jest wyraźny spadek liczby nowych podmiotów. W 2010 roku na 10 tys. mieszkańców rejestrowano 104 nowe podmioty (110 w mieście i 84 na obszarach wiejskich), natomiast w 2012 roku wartość ta spadła do 82 podmiotów (średnio 86 w mieście i 70 na obszarach wiejskich). Mimo tych spadków, sytuacja w gminie Nysa nadal pozostaje lepsza niż w województwie opolskim (68 nowo zarejestrowanych podmiotów na 10 tys. ludności) oraz powiecie nyskim (77 nowych podmiotów na 10 tys. mieszkańców).

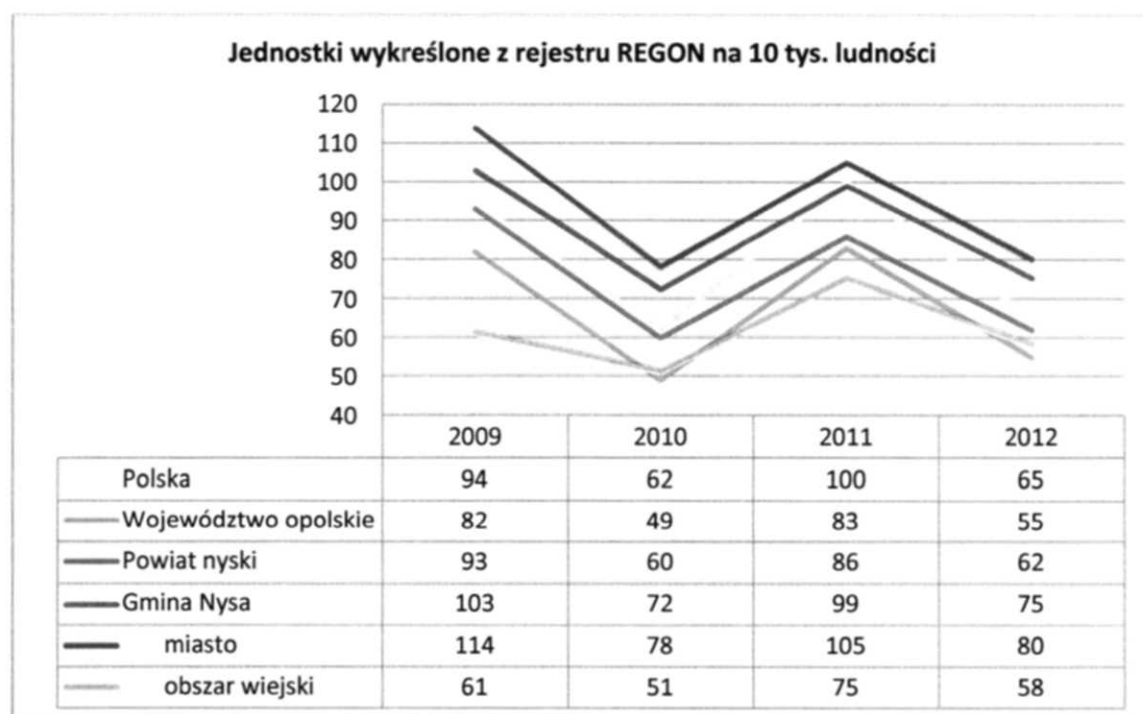
Rysunek 14. Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności, lata 2009-2012.

Źródło: BDL/GUS.

Liczba podmiotów wykreślonych z rejestru REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców kształtuje się na różnym poziomie w latach 2009-2012: najwięcej wykreśleń nastąpiło w 2009 roku (103), najmniej – w 2010 roku (72). Z rejestru częściej wykreślano jednostki zlokalizowane na obszarach miejskich (114 jednostek w 2009 roku, 80 jednostek w 2012 roku) niż na terenach wiejskich (odpowiednio 61 i 58 podmiotów). Również w tym aspekcie widoczna jest przewaga gminy Nysa nad innymi jednostkami administracyjnymi. W tym przypadku oznacza to jednak, iż na terenie gminy częściej niż na innych obszarach dochodzi do wykreśleń podmiotów gospodarczych z rejestru REGON.

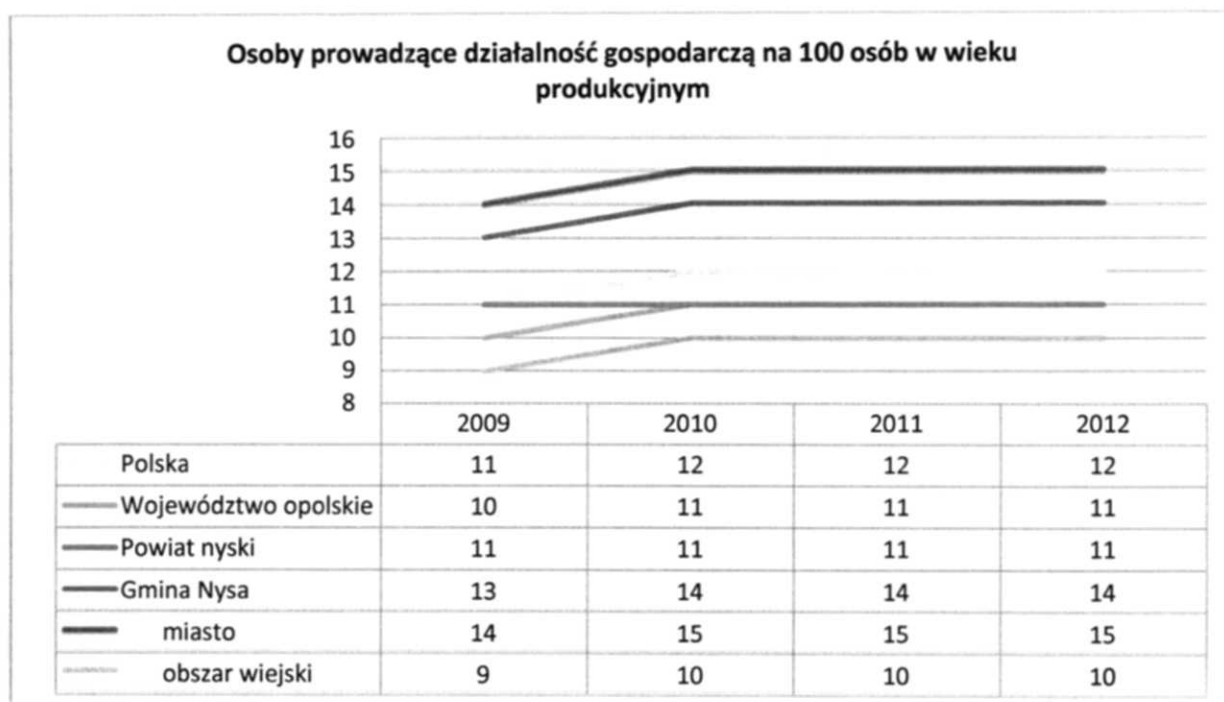
Rysunek 15. Jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności, lata 2009-2012.

Źródło: BDL/GUS.

Od 2010 roku na stałym poziomie utrzymuje się w gminie Nysa liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym – wynosi ona 14, przyjmując wyższe wartości w mieście niż na terenach wiejskich (odpowiednio 15 i 10 osób prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym). Liczba osób prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym w gminie Nysa jest najwyższa spośród wszystkich porównywanych jednostek – mieszkańcy gminy stosunkowo częściej niż mieszkańcy innych rejonów zakładają i prowadzą własne firmy.

Rysunek 16. Osoby prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym, lata 2009-2012.

Źródło: BDL/GUS.

Na obszarze gminy Nysa znajduje się Podstrefa Nysa **Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej „INVEST-PARK”**. Jej powierzchnia wynosi 168,86 ha, przy czym teren zainwestowany zajmuje obszar 12,17 ha, a teren wolny – 156,69 ha. Podstrefa Nysa położona jest:

- około 3 km od centrum miasta Nysy
- 40 km od autostrady A4
- 20 km od przejścia granicznego w Głuchołazach
- 88 km od przejścia granicznego w Międzyzlesiu
- 90 km od przejścia granicznego w Kudowie Zdrój
- 120 km od przejścia granicznego w Golińsku
- 230 km od przejścia granicznego w Zgorzelcu.

Podstrefa Nysa składa się z dwóch terenów:

- 1) Teren o powierzchni 12,17 ha, na którym działalność prowadzi obecnie 3 inwestorów:
 - Advantech Sp. z o.o. – przedsiębiorstwo zajmująca się produkcją wełny szklanej (mineralnej) do produkcji sprzętu AGD oraz prowadzące działalność badawczo-rozwojową (trwa budowa Centrum Badawczo-Rozwojowego)
 - Zakład Produkcyjno-Handlowo-Usługowy „Alsecco” Sp. z o.o. – przedsiębiorstwo zajmujące się produkcją wyrobów stolarskich dla budownictwa

- VASCO DOORS Sp. z o.o. – przedsiębiorstwo zajmujące się produkcją drzwi wewnętrznych⁵³.
- 2) Teren o powierzchni 156,69 ha z możliwością powiększenia do 255 ha. W ramach tego terenu utworzono Regionalny Park Przemysłowy Goświnowice-Radzikowice. Obecnie trwają prace związane z uzbrojeniem terenów i pozyskaniem inwestorów. Rozwój tego obszaru w ramach projektu „Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Opolskiego na lata 2014-2020” uzyskał status projektu strategicznego pn. *Rozwój Regionalnego Parku Przemysłowego w Nysie*. W ramach tego projektu zaplanowano uzbrojenie i zagospodarowanie terenu parku (sieć wodociągowa, kanalizacja sanitarna i deszczowa, drogi), a podejmowane działania mają na celu poprawę wizerunku Nysy, zachęcenie potencjalnych inwestorów do tworzenia przedsiębiorstw w nyskiej podstrefie, jak również wpisują się w działania w zakresie Specjalnej Strefy Demograficznej (zakłada się powstanie nowych miejsc pracy, które pozwolą ograniczyć migracje wśród młodych ludzi)⁵⁴. Szacowany koszt projektu wynosi 42 mln zł, a przewidywany termin zakończenia zbrojenia terenu to 2018 rok⁵⁵.

Działania MŚP na terenie gminy Nysa wspierają władze samorządowe. Przyjmują one m.in. formę regularnych spotkań przedstawicieli władz z przedsiębiorcami, informowania o podejmowanych działaniach, inwestycjach i planach zagospodarowania przestrzennego, przedstawiania zachęt dla inwestorów (np. pomoc publiczna w przypadku tworzenia miejsc pracy czy budowy zakładów, zwolnienia podatkowe, dostępne programy pomocowe), ale także konsultacji i dyskusji o sprawach ważnych dla mieszkańców i przedsiębiorców z terenu gminy (m.in. kierunkach rozwoju gminy, bieżących problemach, prowadzonych inwestycjach). Za współpracę z MŚP w gminie Nysa odpowiada obecnie Biuro Promocji i Obsługi Inwestora. Pracownicy Biura Obsługi Inwestora i Zamówień Publicznych Urzędu Miejskiego w Nysie organizowali między innymi spotkania z przedstawicielami biznesu połączone z przedstawieniem ofert inwestycyjnych (34 spotkania w 2012 roku) czy spotkania z lokalnymi przedsiębiorcami połączone z przedstawieniem ulg inwestycyjnych i zachęcaniem do inwestowania w Podstrefie Nysa WSSE „INVEST PARK”⁵⁶.

Funkcje wspierające dla MŚP na terenie gminy pełnią także 4 organizacje pozarządowe związane z tym sektorem: Stowarzyszenie Przedsiębiorców Nyskich, Nyska Regionalna Izba Gospodarcza, Stowarzyszenie Ruch Rozwoju Regionu oraz Stowarzyszenie Prywatnych Kupców w Nysie. Przy Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Nysie (PWSZ) funkcjonuje *Regionalne Centrum Transferu Wiedzy i Technologii Innowacyjnych*. Projekt realizowany jest dzięki wsparciu uzyskanym w ramach RPO WO na lata 2007-2013 (Poddziałanie 1.1.1), jego całkowita wartość wynosi niemal 7 mln zł, zaś kwota uzyskanego dofinansowania – prawie 6 mln zł. RCTWiTI zostało powołane w celu umożliwienia współpracy sektora biznesowego z uczelnią wyższą: przedsiębiorców i naukowców. Swoją ofertę (w postaci doradztwa, szkoleń i kursów, ekspertyz i opinii oraz innych usług) RCTWiTI kieruje także – oprócz przedsiębiorców – do pracowników administracji publicznej, samorządów, absolwentów szkół oraz naukowców⁵⁷, stając się centrum innowacyjności i kreatywnych rozwiązań opracowywanych przez naukowców na konkretne zapotrzebowanie biznesu (np. cegła z zasolonego piasku pustynnego⁵⁸).

⁵³ www.invest-park.com.pl (27.07.2013)

⁵⁴ „Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego 2014-2020”. Projekt przeznaczony do konsultacji społecznych (wersja nr 1), <http://rpo.opolskie.pl/rpo/index.php?id=11321> (01.09.2013)

⁵⁵ http://www.nysa.eu/aktualnosc-1-5735-obwodnica_nysy_jednak_coraz_blizej.html (01.09.2013)

⁵⁶ Za: *Sprawozdanie z działalności Biura Obsługi Inwestora i Zamówień Publicznych za rok 2012*.

⁵⁷ Informacje o RCTWiTI na podstawie: <http://www.pwsz.nysa.pl/index.php?p=22,187,0,0,-1,360> (19.10.2013)

⁵⁸ <http://www.radio.opole.pl/2012/luty/wiadomosci/pustynna-cegla-prosto-z-nysy.html> (19.10.2013)

5.2. Bezrobocie

Liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Nysa wynosi 3.866 osób⁵⁹. Wśród ogółu zarejestrowanych widoczna jest niewielka przewaga mężczyzn: stanowią oni 52,5% bezrobotnych z gminy, pozostałe 47,5% ogółu to zarejestrowane bezrobotne kobiety (GUS, 2012). Odsetki te zmieniły się na przestrzeni lat 2004-2012, gdyż na początku tego okresu istniała niemal równowaga płciowa bezrobotnych (w 2004 roku 51% bezrobotnych stanowiły kobiety, 49% mężczyźni). W 2006 roku sytuacja zmieniła się na niekorzyść kobiet, których udział w ogóle bezrobotnych wyniósł 55,9%, by w kolejnych latach spadać do wskazanego powyżej poziomu 47,5%.

Liczba bezrobotnych mieszkańców gminy zarejestrowanych w urzędzie pracy w 2012 roku zwiększyła się w porównaniu do poprzedniego roku o 13,7% (3.399 zarejestrowanych bezrobotnych). W porównaniu do 2008 roku (gdy liczba bezrobotnych kształtowała się na najniższym poziomie w latach 2004-2012, tj. 2.391 osób), zarejestrowanych bezrobotnych było więcej o 61,7%, zaś w porównaniu do 2004 roku (tj. 6.789 osób) – mniej o 43,1%. Zdecydowanie większą dynamikę wzrostu liczby bezrobotnych odnotowano w przypadku przedstawicieli płci męskiej: w 2012 roku w porównaniu do 2010 roku zarejestrowanych było o 22,7% więcej bezrobotnych mężczyzn, w przypadku kobiet wzrost wyniósł 5,3%.

Pogorszenie sytuacji na rynku pracy obrazują także odsetki udziału bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym. Osoby zarejestrowane w PUP stanowią 10,2% ogółu ludności gminy Nysa w wieku produkcyjnym: udział ten jest niemal identyczny w przypadku kobiet i mężczyzn: 10,2% i 10,3% (GUS, 2012). Odsetek bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym charakteryzuje się stopniowym wzrostem – w porównaniu do 2011 roku nastąpiło zwiększenie udziału bezrobotnych o 1,3% (w przypadku mężczyzn o 1,9%; w przypadku kobiet o 0,7%). Najlepsza sytuacja, pod względem udziału bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym, w gminie Nysa występowała w 2008 roku, gdy wartości te były najniższe i kształtowały się na poziomie 6,1% dla gminy oraz 5,3% dla mężczyzn i 6,9% dla kobiet. Obecna sytuacja w zakresie udziału bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminie Nysa jest podobna do sytuacji w powiecie nyskim (10,4%), a jednocześnie gorsza niż w województwie opolskim (7,9%) oraz w całym kraju (8,7%). Wysoki pozostaje także udział bezrobotnych z terenu gminy Nysa w ogóle zarejestrowanych bezrobotnych w powiecie nyskim – 40,1% (PUP w Nysie, 2012).

Tabela 25. Bezrobotni zarejestrowani oraz udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym, lata 2004-2012.

	2004	2006	2008	2010	2011	2012
Bezrobotni zarejestrowani						
ogółem	6.789	4.693	2.391	3.325	3.399	3.866
mężczyźni	3.326	2.069	1.061	1.632	1.655	2.030
kobiety	3.463	2.624	1.330	1.693	1.744	1.836
udział w powiecie (%)*	39,6%	37,6%	37,3%	37,9%	39,4%	40,1%
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (%)						
Polska	12,4	9,4	6,0	7,9	8,0	8,7
Województwo opolskie	11,1	8,9	5,3	7,3	7,2	7,9
Powiat nyski	18,3	13,2	6,8	9,4	9,3	10,4
Gmina Nysa	17,3	11,9	6,1	8,6	8,9	10,2
mężczyźni	16,7	10,3	5,3	8,1	8,3	10,2
kobiety	17,8	13,4	6,9	9,2	9,6	10,3

Źródło: BDL/GUS oraz Raport z działalności Powiatowego Urzędu Pracy w Nysie, lata 2007-2012 (*).

⁵⁹ Dane Głównego Urzędu Statystycznego na dzień 31.XII.2012 r. (01.08.2013)

Wśród osób bezrobotnych z terenu gminy Nysa największą kategorię stanowią osoby bez wykształcenia średniego: 54,3%, choć ich udział w ogóle bezrobotnych spadł od 2009 roku, gdy wynosił 57%. Ponad połowa zarejestrowanych bezrobotnych to bezrobotni długotrwale – jest to najwyższy odsetek udziału tej kategorii w całym analizowanym okresie. Na przestrzeni lat 2008-2012 zmniejszył się szczególnie udział bezrobotnych z prawem do zasiłku (z 26,9% do 14,4%) oraz udział bezrobotnych kobiet (z 55,6% do 47,6%) w ogóle zarejestrowanych bezrobotnych. Z kolei wzrost udziału w liczbie bezrobotnych dotyczył – oprócz wskazanych powyżej długotrwale bezrobotnych (z 41,3% do 50,5%) – także osób bez kwalifikacji zawodowych (z 28,1% do 33,4%). Dla pozostałych kategorii bezrobotnych odnotowane odsetki udziału w ogólnej liczbie zarejestrowanych nie zmieniały się w sposób istotny w latach 2008-2012 (PUP w Nysie, 2012).

Tabela 26. Struktura bezrobocia w gminie Nysa, lata 2008-2012.

	2008		2009		2010		2011		2012	
	Ilość	%	Ilość	%	Ilość	%	Ilość	%	Ilość	%
Zarejestrowani jako bezrobotni	2.391	37,3	3.357	39,6	3.325	37,9	3.384	39,3	3.835	40,1
Bezrobotne kobiety	1.330	55,6	1.570	46,7	1.693	51,0	1.739	51,4	1.826	47,6
Do 25 roku życia	369	15,4	621	18,5	622	18,7	518	15,3	539	14,1
Długotrwale bezrobotni	988	41,3	1.033	30,7	1.393	41,9	1.567	46,3	1.935	50,5
Powyżej 50 roku życia	680	28,4	795	23,4	853	25,7	892	26,3	1.072	28
Bez kwalifikacji zawodowych	673	28,1	886	26,4	854	25,7	1.117	33	1.282	33,4
Bez doświadczenia zawodowego	506	21,2	745	22,2	802	24,1	721	21,3	780	20,3
Bez wykształcenia średniego	1.310	54,8	1.908	57,0	1.847	55,5	1.868	55,2	2.082	54,3
Samotni rodzice	257	10,7	298	8,9	313	9,4	359	10,6	376	9,8
Niepełnosprawni	129	5,4	174	5,2	185	5,7	244	7,2	259	6,8
Bezrobotni z prawem do zasiłku	644	26,9	763	22,7	521	15,7	761	22,5	552	14,4
Zamieszkali na terenach wiejskich	549	23,0	768	22,9	831	25,0	838	24,8	911	23,8
Osoby dotychczas niepracujące	374	15,6	509	15,2	553	16,6	500	14,8	537	14

Źródło: Struktura bezrobocia z podziałem na gminy – Informacja miesięczna z działalności PUP w Nysie, XII 2008, XII 2009, XII 2010, XII 2011, XII 2012.

Wyłączenia z ewidencji Powiatowego Urzędu Pracy w Nysie dotyczyły łącznie 1.283 zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy, w tym 78 osób wyłączono z ewidencji PUP z powodu odmowy przyjęcia propozycji odpowiedniej pracy lub innej formy pomocy bez uzasadnionej przyczyny, 887 osób nie potwierdziło gotowości do podjęcia pracy, a 318 – dobrowolnie zrezygnowało ze statusu bezrobotnego (PUP w Nysie, 2012).

W ramach programów rynku pracy Powiatowy Urząd Pracy w Nysie podejmuje wiele zróżnicowanych form aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych. Stosunkowo najwięcej osób zostało objętych różnymi programami w 2010 roku – łącznie 2.396. W kolejnych latach programy aktywizacji zawodowej kierowane były do zdecydowanie mniejszej liczby osób: 852 w 2011 roku i 955 w 2012 roku. W latach 2007-2009 liczba bezrobotnych obejmowanych formami aktywizacji zawodowej kształtowała się na poziomie około 2-2,3 tys. osób.

Najpopularniejsze formy pomocy bezrobotnym to: szkolenia (462 osoby w 2012 roku), staże (320 osób w 2012 roku), prace społeczno-użyteczne (212 osób w 2012 roku), roboty publiczne (152 osoby w 2012 roku) i refundacja kosztów dojazdu do pracy (109 osób w 2012 roku). Uczestnictwo mieszkańców gminy Nysa zarejestrowanych w PUP w różnych formach aktywizacji osób bezrobotnych poszczególnych latach prezentuje poniższa tabela:

Tabela 27. Formy aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych z gminy Nysa, lata 2007-2012.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych						
Szkolenia	724	737	717	639	303	462
Prace interwencyjne	128	134	144	132	74	41
Prace społecznie – użyteczne	271	290	353	329	188	212
Roboty publiczne	266	159	326	372	121	152
Staże	443	298	395	521	312	320
Przygotowanie zawodowe dorosłych	284	162	18	6	22	10
Dotacje dla osób bezrobotnych na rozpoczęcie działalności	101	164	149	152	21	26
Refundacja kosztów wyposażenia stanowiska pracy	109	102	177	201	20	85
Refundacja kosztów dojazdu do pracy	0	0	0	44	94	109
łącznie	2.326	2.046	2.249	2.396	852	955

Źródło: Raport z działalności Powiatowego Urzędu Pracy w Nysie, lata 2007-2012.

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Nysie pozwalają na określenie zawodów o najwyższym wskaźniku intensywności deficytu. W 2012 roku wśród nich znalazły się: telemarketer, monter sprzętu radiowego i telewizyjnego, operator koparki, karmelarz, asystent osoby niepełnosprawnej, opiekun osoby starszej, florysta, kierowca samochodu dostawczego, goniec i doradca finansowy.

Tabela 28. Zawody deficytowe w powiecie nyskim w 2012 roku.

Lp.	Zawód	Wskaźnik intensywności deficytu zawodu
1	Telemarketer	44
2	Monter sprzętu radiowego i telewizyjnego	29,5
3	Operator koparki	15
4	Karmelarz	9
5	Asystent osoby niepełnosprawnej*	8
6	Opiekun osoby starszej*	7,5
7	Florysta*	7
8	Kierowca samochodu dostawczego	6,8333
9	Goniec	6,5
10	Doradca finansowy	6
11	Asystent nauczyciela przedszkola	6
12	Pracownik ochrony fizycznej bez licencji	5,8
13	Sekretarka	5,6
14	Opiekunka dziecięca*	5,5714
15	Specjalista do spraw sprzedaży	5
16	Instruktor fitness	5
17	Technik rachunkowości*	5
18	Pozostali operatorzy maszyn do produkcji wyrobów spożywczych i pokrewni	5
19	Monter wyrobów z drewna	5
20	Pracownik kancelaryjny	4,5
21	Sprzedawca w branży spożywczej	4,5
22	Sanitariusz szpitalny	4,5
23	Spawacz metodą MAG	4
24	Spawacz metodą MIG	4
25	Doradca klienta	3,75
26	Kierownik budowy	3,5
27	Referent (asystent) bankowości	3,5
28	Animator kultury*	3,5
29	Konsultant / agent sprzedaży bezpośredniej	3,5
30	Pokojowa	3,5
31	Meliorant	3,1579
32	Logopeda	3
33	Lektor języka angielskiego	3
34	Instruktor tańca	3
35	Programista aplikacji	3
36	Kontroler jakości wyrobów elektronicznych	3
37	Agent ubezpieczeniowy	3
38	Instruktor rytmiki	3
39	Sprzedawca w stacji paliw	3
40	Hostessa	3
41	Operator maszyn i urządzeń do produkcji okien z tworzyw sztucznych	3
42	Sprzątacze pojazdów	3
43	Pozostałe pomoce i sprzątaczkę biurowe, hotelowe i podobne	3

* zawody szkolne

Źródło: Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych w powiecie nyskim. Stan na koniec 2012 roku, Powiatowy Urząd Pracy w Nysie, lipiec 2013.

Natomiast do zawodów o najwyższym wskaźniku intensywności nadwyżki na podstawie danych PUP zaliczono następujące zawody: technik ekonomista, technik budownictwa, krawiec, ekonomista, technik mechanik, kosmetolog, spawacz ręczny gazowy, robotnik pomocniczy w przemyśle przetwórczym, specjalista do spraw organizacji usług gastronomicznych, hotelarskich i turystycznych oraz specjalista zdrowia publicznego.

Tabela 29. Zawody nadwyżkowe w powiecie nyskim w 2012 roku.

Lp.	Zawód	Wskaźnik intensywności nadwyżki zawodu
1	Technik ekonomista*	0,0042
2	Technik budownictwa*	0,0096
3	Krawiec*	0,0126
4	Ekonomista	0,0135
5	Technik mechanik*	0,0144
6	Kosmetolog	0,0213
7	Spawacz ręczny gazowy	0,0222
8	Robotnik pomocniczy w przemyśle przetwórczym	0,0244
9	Specjalista do spraw organizacji usług gastronomicznych, hotelarskich i	0,025
10	Specjalista zdrowia publicznego	0,0256
11	Cukiernik*	0,0292
12	Elektromonter (elektryk) zakładowy	0,037
13	Pozostali mechanicy maszyn i urządzeń rolniczych i przemysłowych	0,0385
14	Technik elektryk*	0,0392
15	Pozostali specjaliści do spraw zarządzania i organizacji	0,0435
16	Mechanik maszyn i urządzeń przemysłowych	0,044
17	Blacharz samochodowy*	0,0441
18	Mechanik samochodów osobowych	0,0467
19	Betoniarz	0,05
20	Stolarz budowlany	0,05
21	Specjalista zastosowań informatyki	0,0526
22	Technik technologii odzieży*	0,0556
23	Kamieniarz*	0,0556
24	Pozostali specjaliści z dziedziny prawa gdzie indziej niesklasyfikowani	0,0588
25	Tapicer*	0,0667
26	Robotnik placowy	0,069
27	Specjalista do spraw finansów	0,0714
28	Frezer	0,0714
29	Lakiernik samochodowy	0,0769
30	Tokarz w metalu	0,0769
31	Listonosz	0,0833
32	Palacz kotłów centralnego ogrzewania wodnych rusztowych	0,0833

* zawody szkolne

Źródło: Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych w powiecie nyskim. Stan na koniec 2012 roku, Powiatowy Urząd Pracy w Nysie, lipiec 2013.

5.3. Podsumowanie *Sfera gospodarcza*

Sytuacja w gminie Nysa w zakresie liczby pracujących jest dynamiczna: od 2008 roku ulega pogorszeniu (którego symptomem jest zmniejszająca się liczba pracujących), wciąż jednak pozostaje lepsza niż była w 2002 roku.

W gospodarce narodowej w gminie Nysa pracuje 11.671 osób, z czego zdecydowaną większość stanowią osoby pracujące w mieście (88%). W przypadku gminy Nysa oraz powiatu nyskiego występuje zjawisko nieznacznej nadreprezentacji kobiet w ogóle pracujących – kobiety stanowią odpowiednio 51,6% i 52,3% pracujących. W województwie opolskim oraz kraju ma miejsce sytuacja odwrotna – niewielkiej nadreprezentacji mężczyzn w ogóle pracujących: kobiety stanowią 48% pracujących w województwie i 49% pracujących w kraju. Jednak zaobserwowane między jednostkami administracyjnymi różnice (rzędu 2-3%) nie są istotne statystycznie. Jedynym wyjątkiem jest tutaj obszar wiejski gminy Nysa, gdzie kobiety stanowią zaledwie 34% ogółu pracujących, a ich udział zmniejszył się o 5% w porównaniu do 2002 roku.

Analiza dynamiki zmian w zakresie liczby pracujących w gminie Nysa (lata 2012-2002) wskazuje na poprawę sytuacji – w 2012 roku zatrudnionych było o 8,5% osób więcej (zwiększenie liczby pracujących dotyczyło w większym stopniu miasta niż obszarów wiejskich), co wskazuje na lepszą sytuację gminy w porównaniu do powiatu nyskiego (dynamika zmian liczby pracujących 2012-2002: 5,2%) i województwa opolskiego (dynamika zmian liczby pracujących 2012-2002: 7,6%) oraz gorszą niż w kraju, gdzie liczba pracujących w roku 2012 zwiększyła się o 11,8% w porównaniu do 2002 roku. Niestety inaczej przedstawia się sytuacja w zakresie zmian liczby pracujących w ostatnich 5 latach – najwyższe liczby pracujących notowano w 2008 roku (12,3 tys. w gminie Nysa) i od tego okresu wartość ta spada. Porównując zatem liczby pracujących w 2012 roku z liczbą pracujących w 2008 roku dla gminy widoczny jest spadek o 5,4% (w tym -5,9% w mieście i -1,3% na obszarach wiejskich), zaś w powiecie nyskim spadek o 7,3%. Sytuacja w województwie opolskim oraz kraju jest zdecydowanie lepsza: w okresie 2008-2012 odnotowano spadek liczby pracujących o odpowiednio -1,4% oraz -0,4%. Dane te wskazują na szczególnie trudną sytuację w gminie – w większym stopniu doświadcza ona problemów na rynku pracy oraz skutków kryzysu gospodarczego. Zmniejszająca się stale od 2008 roku liczba pracujących w gminie jest wyraźnym sygnałem do podjęcia skutecznych działań w tym obszarze, tym bardziej, że dotychczasowe dane pozwalają przypuszczać, iż tendencja ubytku liczby pracujących będzie się utrzymywać.

Gmina Nysa jest obszarem dotkniętym wysokim poziomem bezrobocia, szczególnie wśród osób bez wykształcenia średniego, długotrwale bezrobotnych oraz kobiet.

Wskazana powyżej konieczność inwestycji w obszarze rynku pracy jest o tyle istotna, iż niewątpliwie największym problemem gminy Nysa jest wysoki poziom bezrobocia wśród jej mieszkańców – stanowią oni 41% wszystkich bezrobotnych w powiecie nyskim. Kategoriami szczególnie licznie reprezentowanymi wśród bezrobotnych są osoby bez wykształcenia średniego, długotrwale bezrobotni (stanowiący ponad połowę zarejestrowanych bezrobotnych) oraz kobiety. Gmina Nysa doświadcza tym samym wielu negatywnych skutków wysokiego poziomu bezrobocia, np.: konieczności podejmowania licznych działań aktywizujących bezrobotnych (Powiatowy Urząd Pracy najczęściej stosuje następujące formy aktywizacji zawodowej: szkolenia, staże oraz prace społecznie użyteczne), objęcia pomocą rodzin z problemem bezrobocia (zasiłki i dodatki z pomocy społecznej), przeciwdziałania patologiom społecznym wynikającym z wysokiego poziomu bezrobocia (np. alkoholizmowi, przemocy, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, itp.), ale także wysokiego salda migracji, szczególnie młodych ludzi, wyjeżdżających za pracą do innych regionów kraju czy za granicę. Choć obecnie stopa bezrobocia w powiecie nyskim jest niższa niż jeszcze kilka lat temu, wciąż pozostaje znacząco wyższa niż stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie czy

w skali kraju, a obecna sytuacja nie uprawnia do prognozowania pozytywnych zmian w tym obszarze – sytuacja na rynku pracy w regionie (w tym w gminie Nysa) z dużym prawdopodobieństwem pozostanie trudna.

Wśród podmiotów gospodarczych w gminie Nysa dominują przedsiębiorstwa związane z handlem hurtowym i detalicznym oraz naprawą pojazdów, w tym motocykli, a także budownictwem. Najszybciej rozwijają się jednak branże związane z edukacją oraz informacją i komunikacją.

Potencjał gminy, podobnie jak w powiecie nyskim, województwie opolskim oraz kraju, tworzą głównie przedsiębiorstwa prowadzące działalność kwalifikowaną wg PKD 2007 do sekcji G (handel hurtowy i detaliczny; 30% przedsiębiorstw w gminie) oraz F (budownictwo; 12% przedsiębiorstw w gminie). Struktura ta nie zmienia się w sposób istotny od 2009 roku – przedsiębiorstwa handlowe i budowlane stanowią największą część firm w gminie Nysa, będąc tymi sekcjami, w których następuje jednocześnie najwięcej nowych rejestracji oraz wykreśleń z rejestru REGON. Na podstawie danych tego rejestru można wskazać także branże, które odznaczają się największą dynamiką przyrostu liczby podmiotów: najszybciej rozwijają się przedsiębiorstwa z sekcji edukacja (w latach 2009-2012 wzrost liczby podmiotów o 29,5%), działalność związana z informacją i komunikacją (wzrost o 28,7%), opieka zdrowotna i pomoc społeczna (wzrost o 10,2%) oraz obsługa rynku nieruchomości (wzrost o 9,5%). Współcześnie dla rozwoju każdego obszaru szczególnie ważne są podmioty innowacyjne, o wysokim poziomie technicznym i kapitale ludzkim, dysponujące jednocześnie zapleczem badawczo-rozwojowym i wsparciem ze strony instytucji otoczenia biznesu. Innowacyjność i konkurencyjność nyskich przedsiębiorstw to obszary, które wymagają dalszego wzmocnienia i wsparcia, także ze strony władz lokalnych⁶⁰.

Warto podkreślić, iż wskaźniki dotyczące przedsiębiorczości w gminie Nysa są optymistyczne i w większości wskazują na lepszą sytuację gminy w porównaniu do powiatu nyskiego czy województwa opolskiego (szczególnie miasta; obszary wiejskie w każdym przypadku odnotowują wartości wskaźników niższe niż w pozostałych jednostkach). Gmina Nysa zdecydowanie przoduje w zakresie liczby podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców – w gminie jest ich 1.177 i jest to wartość przekraczająca średnią województwa i powiatu (gdzie funkcjonuje około 970-980 podmiotów) oraz średnią krajową (1032 podmioty); jednak już w przypadku podmiotów nowo zarejestrowanych w rejestrze REGON na 10 tys. ludności osiągane są wartości poniżej średniej krajowej. Jednocześnie w gminie Nysa występuje także stosunkowo najwięcej wykreśleń podmiotów z rejestru REGON na 10 tys. ludności – od 2009 roku stale są one na poziomie wyższym niż w powiecie nyskim, województwie opolskim oraz kraju. Pozytywnym zjawiskiem jest z kolei utrzymująca się w gminie Nysa wyższa wartość wskaźnika liczby osób prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym (14 osób). Sytuacja w tym zakresie w gminie jest lepsza niż w województwie opolskim (11 osób) i całym kraju (12 osób), jednak należy także podkreślić, że od kilku lat pozostaje na tym samym poziomie. Zdynamiczowanie sytuacji w tym obszarze mogą zapewnić zachęty do tworzenia nowych firm, zakładania własnej działalności gospodarczej, szczególnie przez osoby zarejestrowane w Urzędzie Pracy jako bezrobotne czy też zagrożone bezrobociem, ale również osoby młode, w tym absolwentów⁶¹.

⁶⁰ Na temat roli innowacyjności w gospodarce m.in. „Regionalna Strategia Innowacji Województwa Opolskiego na lata 2004-2013”, Opole czerwiec 2004.

⁶¹ Interesującą inicjatywą w tym obszarze jest projekt „Biznes w wieży”, mający ułatwić osobom młodym (do 30 lat) zakładanie działalności gospodarczej. W ramach programu (będącego efektem porozumienia Starosty Nyskiego oraz Burmistrza Nysy) Powiatowy Urząd Pracy udzieli 5 dotacji na rozpoczęcie w Wieży Ciśnień w Nysie działalności gospodarczych, które będą dotyczyć szeroko rozumianej promocji zdrowia (za: http://www.pup.nysa.pl/powiatowy_urzad_pracy/aktualnosci_lista/st:1/idn:1288.html, 26.09.2013)

Gmina Nysa jest obszarem przyjaznym inwestorom.

Dodatkowym motorem rozwoju gminy jest Podstrefa Nysa Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej „INVEST PARK”. Obecnie działalność prowadzi w niej 3 inwestorów, ale wydłużenie preferencyjnych warunków funkcjonowania stref ekonomicznych w Polsce do 2026 roku powinno wesprzeć dynamiczny rozwój na tym obszarze. Prowadzone działania, zmierzające do włączenia do obszaru Podstrefy Nysa terenów tworzonego Regionalnego Parku Przemysłowego Radzikowice-Goświnowice (dzięki czemu jej obszar powiększyłby się nawet o około 255 ha), dodatkowo przyczynią się do stworzenia dla potencjalnych inwestorów jeszcze lepszych warunków prowadzenia działalności na terenie gminy. Fundusze na uzbrojenie nowych terenów sfery ekonomicznej będą pochodzić ze środków unijnych – samorząd województwa opolskiego przyznał temu zadaniu status projektu kluczowego w ramach „Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Opolskiego na lata 2014-2020”.

6. Sfera kultury

Kolejny charakteryzowany obszar gminy Nysa to sfera kultury. Pierwszy podrozdział obejmuje analizę działalności nyskich instytucji kultury: kina, muzeum, bibliotek publicznych oraz domu kultury. Drugi podrozdział poświęcony jest sportowi i aktywności fizycznej w gminie, zaś trzeci – turystyce. Analiza turystyki w gminie Nysa poprowadzona jest w oparciu o kwestie związane z obiektami noclegowymi (liczby obiektów, osób korzystających oraz udzielonych noclegów), ale przedstawiono także główne zabytki i atrakcje turystyczne gminy.

6.1. Instytucje kultury

6.1.1. Kino

Gmina oferuje swoim mieszkańcom możliwość skorzystania z kina w Nysie. W 2011 roku w miejsce dawnego kina „Pokój”, po kapitalnym remoncie powstało nowoczesne Kino Cinema N 3D. Kino posiada obecnie jedną salę na 328 miejsc, w ramach dalszej modernizacji planowane jest wybudowanie dwóch nowych sal kinowych: na 151 oraz 140 miejsc (jako część tworzonego Programu „Polskich Minipleksów”). Przygotowano także małą salę studyjną na 60 miejsc, w której będą odbywały się projekcje kina polskiego i europejskiego w ramach realizacji programu „E-CINEMA” przez Filmotekę Narodową⁶².

W nyskim kinie w 2012 roku odbyło się ogółem 960 seansów, w których uczestniczyło łącznie 23,2 tys. widzów. Popularność nyskiego kina wśród mieszkańców gminy wzrasta, o czym świadczą wyraźnie rosnące na przestrzeni ostatnich lat liczby seansów i widzów: w porównaniu do 2010 roku liczba seansów w kinie zwiększyła się o 554 (tj. o 136%, z 406 seansów), a liczba widzów o 16.298 osób (tj. o 236%, z 6.902 widzów). Większość repertuaru nyskiego kina stanowią filmy zagraniczne – udział seansów filmów polskich w ogólnej liczbie seansów w 2012 roku kształtował się na poziomie 32% (307 seansów filmów polskich na 960 seansów ogółem), zaś udział widzów na filmach produkcji polskiej w ogóle widzów w kinie – na poziomie 24%.

⁶² Na podstawie: www.kino.nysa.pl (07.08.2013)

Tabela 30. Kino w gminie Nysa, lata 2002-2012.

	2002	2004	2006	2008	2010	2011	2012
miejsca na widowni							
Gmina Nysa	300	350	300	350	350	350	328
seanse ogółem							
Gmina Nysa	712	98	422	466	406	730	960
seanse filmy produkcji polskiej							
Gmina Nysa	310	14	116	112	103	230	307
widzowie ogółem							
Gmina Nysa	14876	1470	8862	18438	6902	22400	23200
widzowie na filmach produkcji polskiej							
Gmina Nysa	6987	210	2754	6336	1986	10680	5560

Źródło: BDL/GUS.

6.1.2. Muzeum

Mieszkańcy gminy Nysa i przyjezdni mogą skorzystać z oferty muzeum, będącego instytucją kultury powiatu nyskiego. Powstało ono w 1897 roku, jako pierwsza tego typu placówka na Opolszczyźnie. Muzeum w Nysie zostało założone przez Towarzystwo Sztuki i Starożytności, posiada zbiory malarstwa (m.in. malarstwa europejskiego z okresu XV-XIX w.), rzeźby i grafiki, a także kolekcje rzemiosła artystycznego (meble, wyroby z cyny, fajansu i kamionki), kowalstwa, militariów, rękopisów i starodruków. Muzeum, oprócz działalności wystawienniczej, prowadzi także działalność edukacyjną i naukową, organizując lekcje muzealne (267 lekcji/zajęć), warsztaty (13 warsztatów), konferencje, wydawnictwa i konkursy (1 konkurs), jak również działalność kulturalną poprzez organizację koncertów (23 koncerty), spektakli, spotkań autorskich czy wieczorów muzealnych (Muzeum w Nysie, 2012)⁶³.

Liczba osób zwiedzających Muzeum w Nysie na przestrzeni lat 2002-2012 kształtuje się na zróżnicowanym poziomie. Najwięcej odwiedzin odnotowano w 2002 roku, gdy muzeum zwiedziło 21.607 osób, zaś najmniej w 2006 roku – 16.913 osób. W roku 2010 liczba zwiedzających nyskie muzeum wyniosła 21.530 osób, a w 2012 roku – 19.220 osób. Liczby te podlegają fluktuacjom na przestrzeni lat, co uniemożliwia wyznaczenie stałego trendu w zakresie korzystania z oferty Muzeum w Nysie.

Tabela 31. Muzeum w gminie Nysa, lata 2002-2012.

	2002	2004	2006	2008	2010	2012
zwiedzający muzea i oddziały						
Gmina Nysa	21.607	20.984	16.913	19.676	21.530	19.220

Źródło: BDL/GUS.

⁶³ Na podstawie: www.muzeum.nysa.pl (07.08.2013)

6.1.3. Biblioteki

W gminie Nysa funkcjonuje 11 placówek bibliotecznych, w tym 3 zlokalizowane w mieście i 8 na terenach wiejskich. Sieć bibliotek na terenie gminy Nysa tworzą:

1. Miejska i Gminna Biblioteka Publiczna im. Wł. Broniewskiego, Dom Wagi Miejskiej
2. Filia nr 3, ul. B. Prusa 14 – budynek Gimnazjum nr 2
3. Filia nr 4, ul. W. Pawlik 8a
4. Filia w Białej Nyskiej – budynek szkoły
5. Filia w Goświnowicach – budynek szkoły
6. Filia w Hajdukach Nyskich – budynek przedszkola
7. Filia w Kopernikach – budynek szkoły
8. Filia w Kubicach – budynek świetlicy wiejskiej
9. Filia w Lipowej – Wiejski Dom Kultury
10. Filia w Wierzbęcicach – budynek świetlicy
11. Filia w Złotogłowicach – budynek w którym znajdowała się szkoła

Miejska i Gminna Biblioteka Publiczna w Nysie (jednostka organizacyjna gminy) swoją działalność prowadzi w obszarach: kultury, animacji, wiedzy, informacji i edukacji, pełni również funkcję biblioteki powiatowej dla gmin powiatu nyskiego.

W obszarze wiedzy MiGBP w Nysie gromadzi zbiory biblioteczne w postaci książek, czasopism i innych zbiorów. Prowadzone są także działania związane z nabywaniem nowych zbiorów. Wpływ nowych zbiorów następuje w drodze dofinansowania (dotacja gminna, powiatowa, dochody własne, dotacja Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego) oraz w wyniku otrzymania darów (Starostwo Powiatowe, Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Opolu, Burmistrz Nysy, dostawcy książek, osoby prywatne). Od 2010 roku zwiększa się liczba zakupionych woluminów – z 2.888 w 2010 roku do 4.032 w 2012 roku. Tym samym zwiększa się wskaźnik zakupu zbiorów w bibliotece w Nysie na 100 mieszkańców: z 4,95 do 7 woluminów. W zakresie zakupu nowych zbiorów sytuacja w bibliotekach gminy kształtuje się lepiej niż w 2002 roku, jednak pod względem posiadanych zasobów na przestrzeni lat 2002-2012 notuje się znaczne spadki: liczby książek o niemal 30% (z 187 tys. do 131 tys.), roczników czasopism o 42%, zaś innych zbiorów aż o połowę (50%).

Tabela 32. Zbiory biblioteczne MiGBP w Nysie, lata 2002-2012.

	2002	2004	2006	2008	2010	2011	2012	Zmiana 2012/ 2002
Zakup zbiorów								
Liczba zakupionych woluminów	4.103	5.050	5.330	4.604	2.888	3.399	4.032	-1,7%
Liczba zakupionych zbiorów specjalnych	x	25	32	52	382	376	166	564%
Wskaźnik zakupu zbiorów na 100 mieszkańców	6,6 wol.	6,4 wol.	8,9 wol.	7,4 wol.	4,95 wol.	5 wol.	7 wol.	0,4 wol.
Liczba zaprenumerowanych tytułów czasopism	65	49	57	51	77	124	101	55,4%
Posiadane zasoby								
Książki	187.152	156.182	155.266	153.800	138.489	138.489	131.331	-29,9%
Roczniki czasopism	811	709	582	589	460	464	469	-42,2%
Inne zbiory (audiobooki, multimedia, kartografia i in.)	2.688	1.172	934	948	1.490	1.579	1.333	-50,4%

Źródło: Sprawozdanie z działalności MiGBP w Nysie, 2002-2012.

Dane MiGBP w Nysie wskazują na rosnącą liczbę odwiedzających bibliotekę: w 2010 roku odwiedziło ją 132.081 osób, w 2012 roku o 28.047 osób więcej, tj. 160.128 odwiedzających. W porównaniu do 2004 roku nastąpił wzrost odwiedzających o niemal jedną piątą (o 19,7%). Wzrosła liczba dorosłych odwiedzających biblioteki publiczne w gminie Nysa (z 54.981 osób w 2008 roku do 74.270 osób w 2012 roku), przy jednoczesnym spadku liczby dzieci – z 21.366 odwiedzających dzieci w 2010 roku do 17.409 dzieci w 2012 roku (w porównaniu do 2004 roku liczba dzieci zmalała o 23,6%). Ponadto, choć więcej odwiedzających biblioteki notuje się w filiach wiejskich biblioteki publicznej, to ogólna liczba odwiedzających w porównaniu do 2004 roku wzrosła zarówno w filiach miejskich (o 46,45%), jak i wiejskich (o 71%).

Tabela 33. Odwiedzający biblioteki (wypożyczalnie i czytelnie) w ramach MiGBP w Nysie, lata 2002-2012.

	2002	2004	2006	2008	2010	2011	2012	Zmiana 2012/2004
Ogółem	164.997	133.819	114.704	113.087	132.081	137.592	160.128	19,7%
Dorośli	X	68.204	57.235	54.981	62.278	63.577	74.270	8,9%
Dzieci	X	22.784	18.536	19.162	21.366	21.463	17.409	-23,6%
Filie miejskie	X	19.342	17.779	18.052	19.989	22.093	28.326	46,45%
Filie wiejskie	X	23.489	21.154	20.892	28.448	30.459	40.177	71,1%

Źródło: Sprawozdanie z działalności MiGBP w Nysie, 2002-2012.

Liczba czytelników wypożyczających książki na zewnątrz w nyskich bibliotekach gminnych wzrasta od 2008 roku (z 9.204 do 11.004 osób), wciąż jednak pozostaje na poziomie niższym niż w 2004 i 2002 roku. W porównaniu do 2004 roku notuje się spadek czytelników wypożyczających książki na zewnątrz o 5,1%, w tym o 11,8% w filiach miejskich i o 17% w filiach wiejskich. W przypadku oddziałów dziecięcych odnotowano spadek czytelników o 15,25%, zaś w działach dla dorosłych – wzrost o 3,9%. Warto podkreślić, iż po spadkach liczby czytelników w latach 2004-2006, od 2008 roku notuje się ich systematyczny wzrost.

Tabela 34. Czytelnicy w bibliotekach MiGBP w Nysie, lata 2002-2012.

	2002	2004	2006	2008	2010	2011	2012	Zmiana 2012/2004
Czytelnicy wypożyczający książki na zewnątrz	12.406	11.600	10.296	9.204	9.481	10.139	11.004	-5,1%
Dział udostępniania dla dorosłych	X	5.863	5.263	4.681	4.940	5.467	6.090	3,9%
Oddział dziecięcy	X	2.105	1.761	1.553	1.625	1.691	1.784	-15,25%
Filie miejskie	X	2.186	1.950	1.772	1.753	1.818	1.929	-11,8%
Filie wiejskie	X	1.446	1.316	1.198	1.163	1.163	1.201	-16,9%

Źródło: Sprawozdanie z działalności MiGBP w Nysie, 2002-2012.

Liczba wypożyczeń zbiorów MiGBP w Nysie w latach 2004-2012 spadła o 16%, przy czym w filiach wiejskich spadek wyniósł jedynie 7%, zaś w mieście niemal 18% (przy jednoczesnym wzroście wypożyczeń w filiach miejskich o 25%). Ponownie jednak obserwowany jest powolny wzrost liczby wypożyczeń w ostatnich 2-3 latach, co pozwala przypuszczać, że w najbliższym czasie tendencja ta utrzyma się.

Tabela 35. Wypożyczenia zbiorów w bibliotekach MiGBP w Nysie, lata 2002-2012.

	2002	2004	2006	2008	2010	2011	2012	Zmiana 2012/2004
Biblioteka Centralna	X	179.179	152.244	154.287	120.575	118.884	127.260	-29,0%
Dział dla dorosłych	X	143.533	121.585	128.343	97.824	98.129	103.705	-27,7%
Oddział dziecięcy	X	35.646	30.659	25.944	22.751	20.755	23.555	-33,9%
Filia nr 3	X	33.564	35.104	37.797	37.121	40.850	49.108	46,3%
Filia nr 4	X	13.436	6.983	6.537	7.567	6.983	9.613	-28,5%
Razem filie miejskie	X	47.000	42.087	44.334	44.688	47.833	58.721	24,9%
Razem miasto	X	226.179	194.331	198.621	165.263	166.717	185.981	-17,8%
Filia w Białej Nyskiej	X	5.862	4.071	3.131	2.810	2.291	3.926	-33,0%
Filia w Goświnowicach	X	7.483	8.157	8.453	7.663	7.619	8.399	12,2%
Filia w Hajdukach	X	2.369	2.339	1.536	1.528	1.619	1.707	-27,9%
Filia w Kopernikach	X	2.335	1.801	1.802	1.200	1.469	1.854	-20,6%
Filia w Kubicach	X	4.452	4.792	4.142	2.542	3.422	4.505	1,2%
Filia w Lipowej	X	5.013	4.729	4.185	4.058	3.988	4.266	-14,9%
Filia w Wierzbędicach	X	2.558	1.779	1.866	1.516	1.647	3.793	48,3%
Filia w Złotogłowicach	X	2.322	1.821	1.479	1.743	737	1.705	-26,6%
Razem obszar wiejski	X	32.394	29.489	26.594	23.060	22.792	30.155	-6,9%
Ogółem		309.304	258.573	223.820	225.215	188.323	216.136	-16,4%

Źródło: Sprawozdanie z działalności MiGBP w Nysie, 2002-2012.

Jak wspomniano powyżej oprócz działalności w zakresie gromadzenia i udostępniania zbiorów bibliotecznych, MiGBP działa także w obszarze kultury, zachęcając mieszkańców do uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych przez organizację np.: spotkań autorskich, wystaw m.in. fotografii, malarstwa czy grafiki, a także odczytów i dyskusji o książkach i poetyce.

W obszarze animacji prowadzone są działania dedykowane najmłodszym czytelnikom: nocne spotkania dla dzieci w bibliotece, a także imprezy plenerowe czy cieszące się bardzo dużą popularnością przedstawienia teatryku kukiełkowego oraz konkursy dla dzieci i młodzieży.

W obszarze informacji MiGBP prowadzi działalność informacyjną, udzielając informacji bibliotecznych, bibliograficznych i faktograficznych, przy czym ich ilość systematycznie się zmniejsza: z 10.220 w 2002 roku do 5.278 w 2012 roku (tj. o 52%). Rosnącą popularnością cieszy się z kolei czytelnia internetowa w bibliotece (22.815 odwiedzin w 2012 roku) oraz strona internetowa biblioteki (47.374 wejść na stronę internetową www.migbp.nysa.pl).

W obszarze edukacji MiGBP w Nysie organizuje lekcje biblioteczne dla dzieci i szkolenia biblioteczne dla dorosłych, programy edukacyjne oraz edukację obywatelską (w ramach debat i spotkań z przedstawicielami władz samorządowych).

MiGBP w Nysie nawiązuje również współpracę międzynarodową – na podstawie umów o współpracy podpisanych z czeskimi bibliotekami w Šumperku i Jeseníku budowane są programy wspólnych działań. W 2012 roku nawiązano także współpracę z biblioteką w Nowopskowie na Ukrainie.

Porównując sytuację w obszarze bibliotek w gminie Nysa na tle innych jednostek, widoczna jest większa liczba ludności przypadająca na 1 placówkę biblioteczną oraz mniejszy księgozbiór na 1.000 ludności. W gminie na 1 placówkę przypada 5.309 mieszkańców (liczba ta spada od 2004 roku), podczas gdy w kraju jest to 4.072 mieszkańców (jednak tutaj z każdym rokiem przybywa ludności przypadającej na 1 placówkę). Najtrudniejsza sytuacja panuje w mieście Nysa, gdzie w wyniku dokonanej reorganizacji bibliotek publicznych liczba mieszkańców przypadająca na 1 placówkę zwiększyła się z 8.029 osób (2002 rok) do 15.077 osób (2012 rok).

Biblioteki publiczne w powiecie nyskim, województwie opolskim oraz kraju dysponują większymi księgozbiorami niż biblioteki w gminie Nysa. Wyrażony w przeliczeniu na 1.000 mieszkańców gminy księgozbiór bibliotek liczy 2.287,3 woluminów; zaś w województwie (gdzie wskaźnik ten jest najwyższy) – 3.929,3 woluminów. We wszystkich jednostkach na przestrzeni lat 2002-2012 notuje się zmniejszenie księgozbioru bibliotek na 1.000 ludności, jednak w przypadku gminy Nysa spadki te są największe: o 813,5 woluminów (w tym aż o 1.464,2 woluminów w bibliotekach na obszarach wiejskich).

Tabela 36. Placówki biblioteczne – wskaźniki, cz. I, lata 2002-2012.

	2002	2004	2006	2008	2010	2011	2012	Zmiana 2012/2002
ludność na 1 placówkę biblioteczną								
Polska	3.553	3.648	3.733	3.823	3.940	3.990	4.072	519
Województwo opolskie	3.075	3.111	3.083	3.084	3.028	3.063	3.061	-14
Powiat nyski	3.086	3.263	3.234	3.435	3.245	3.230	3.218	132
Gmina Nysa	4.330	5.482	5.452	5.393	5.342	5.321	5.309	979
miasto	8.029	15.931	15.778	15.531	15.256	15.256	15.077	7.048
obszar wiejski	1.556	1.564	1.580	1.592	1.624	1.634	1.646	90
księgozbiór bibliotek na 1.000 ludności (wol.)								
Polska	3.522,6	3.522,2	3.554,0	3.546,9	3.458,3	3.439,0	3.415,7	-106,9
Województwo opolskie	3.977,5	3.978,1	4.021,5	4.073,8	4.022,5	3.968,2	3.929,3	-48,2
Powiat nyski	3.866,0	3.713,8	3.709,5	3.753,1	3.588,6	3.501,4	3.417,7	-448,3
Gmina Nysa	3.100,8	2.601,6	2.598,6	2.602,4	2.364,6	2.341,4	2.287,3	-813,5
miasto	2.666,2	2.128,3	2.165,2	2.145,0	1.939,3	1.981,1	1.987,1	-679,1
obszar wiejski	4.783,1	4.409,3	4.221,8	4.275,9	3.863,1	3.594,0	3.318,9	-1.464,2

Źródło: BDL/GUS.

W gminie Nysa obserwowane jest zwiększanie zainteresowania czytelnictwem – od 2008 roku stale zwiększa się liczba czytelników w bibliotekach w przeliczeniu na 1.000 ludności (o 34 osoby), osiągnięte wskaźniki pozostają jednak wciąż niższe niż miało to miejsce w 2002 roku. Tendencje związane ze zwiększaniem poziomu czytelnictwa w gminie są charakterystyczne także dla całej Opolszczyzny oraz powiatu nyskiego (gdzie po spadkach w latach 2002-2008, od 2010 roku przybywa czytelników w bibliotekach publicznych na 1.000 ludności). Warto zauważyć, iż odwrotną tendencję obserwuje się w skali kraju, gdzie liczba czytelników bibliotek publicznych na 1.000 ludności zmniejsza się (ze 196 do 168 osób w latach 2002-2012).

Przeciętny czytelnik w bibliotekach nyskich wypożycza 18,3 wolumina, co jest wartością niższą niż w latach ubiegłych (19,9 wolumina w 2010 roku; GUS, 2010). Liczba wypożyczeń księgozbioru na 1 czytelnika, wyrażona w woluminach, podlegała wahaniom okresie 2002-2012, przyjmując wartości wyższe i niższe, warto jednak odnotować, iż niemal w każdym roku przeciętny czytelnik bibliotek wiejskich wypożycza więcej woluminów niż czytelnik bibliotek miejskich: na terenach wiejskich 1 czytelnik wypożycza średnio 22,3 wolumina, w mieście zaś – 17,8 wolumina (GUS, 2012).

Tabela 37. Placówki biblioteczne – wskaźniki, cz. II, lata 2002-2012.

	2002	2004	2006	2008	2010	2011	2012
czytelnicy bibliotek publicznych na 1.000 ludności							
Polska	196	197	184	171	169	168	168
Województwo opolskie	171	165	159	153	152	161	162
Powiat nyski	165	156	146	135	134	140	145
Gmina Nysa	205	192	172	154	161	177	188
miasto	228	212	190	171	181	197	216
obszar wiejski	115	116	105	94	90	89	92
wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach (wol.)							
Polska	19,8	19,8	19,1	18,9	18,4	18,6	18,9
Województwo opolskie	18,7	19,8	19,9	19,9	20,2	18,9	18,8
Powiat nyski	20,2	20,5	21,6	22,4	22,6	22,4	21,3
Gmina Nysa	17,3	15,9	17,4	19,3	19,9	18,8	18,3
miasto	16,8	15,3	16,9	19,2	19,9	18,7	17,8
obszar wiejski	21,3	19,9	20,2	19,9	19,8	19,8	22,3

Źródło: BDL/GUS.

6.1.4. Dom kultury

Nyski Dom Kultury im. W. Pawlik organizuje i koordynuje zagospodarowanie czasu wolnego dla dzieci i młodzieży oraz dorosłych mieszkańców gminy Nysa, prowadząc działalność w zakresie edukacji i upowszechniania kultury. Działalność NDK prowadzona jest w kilku obiektach: w budynku NDK przy ul. Wałowej, w Bastionie Św. Jadwigi oraz w Forcie Wodnym.

Amatorski Ruch Artystyczny w Nyskim Domu Kultury skupia około 450 osób w wieku 4-70 lat (w latach poprzednich było to około 500 osób; NDK, 2010-2012). W strukturach Nyskiego Domu Kultury funkcjonują liczne zespoły artystyczne:

- „Stokrotki” – najmłodsze zespoły NDK, grupa mini i maxi, liczące około 40 dzieci
- Teatr Muzyczny „Fantazja” – uczestniczy w nim około 30 osób
- Zespoły tańca nowoczesnego: „FLAME” (liczy 4 grupy po około 20 osób) oraz „DNA” (około 200 osób)
- Grupa tańca breakdance „Harmonia w Chaosie”
- Grupa tańca modern jazz „Chene” (poprzednia nazwa „Adagio”)
- Grupa tańcząca do dubstep i muzyki elektronicznej („Be Yourself!”)
- Teatr „Ostatni Rząd”: spektakle „Kabaret”, „Łysa Śpiewaczka”, „Widziane z ostatniego Rzędu”, „Tylko umarli milczą” (2010 rok), „Diabeł w Nysie” (2011 rok), „Dywersjomat” i „Kobieta czasem musi” (2012 rok)
- Nyskie Studium Piosenki – wokaliści, zespoły „Na fali” oraz „Saki”
- Zespół Tańca i Pieśni Ludowej „Nysa” (kontynuuje tradycje Zespołu Pieśni i Tańca „Nysa”, który we wrześniu 2013 r. zakończył działalność)

Zespoły działające przy NDK prezentują swoje umiejętności podczas imprez organizowanych przez NDK, ale także gościnnie np. w trakcie festynów, jarmarków czy dni otwartych szkół gminy Nysa i powiatu nyskiego. Uczestniczą tym samym w imprezach lokalnych, regionalnych, ogólnopolskich i międzynarodowych (np. w międzynarodowym festiwalu muzyczno-tanecznym w Riccione we Włoszech (2011 rok) czy w Pefkohori w Grecji (2012 rok).

W ramach swoich zadań Nyski Dom Kultury organizuje bądź współorganizuje liczne imprezy o charakterze kulturalnym, edukacyjnym i rozrywkowym dla mieszkańców gminy. Na jego terenie lub przy jego współorganizacji odbywają się m.in.: spektakle edukacyjne, festiwale i przeglądy piosenki,

koncerty, występy teatralne, spotkania teatrów (Wojewódzkie Spotkania Amatorskich Teatrów Dramatycznych, Publicystycznych, Teatrów Poezji i Kabaretów „Proscenium”), występy kabaretów, spektakle baletowe, wystawy rysunku, rzeźb i fotografii, wernisaże, promocje książek, szkolenia, konferencje i spotkania, imprezy okolicznościowe, kiermasze, pokazy firm komercyjnych czy imprezy z okazji świąt państwowych.

Podsumowując działalność NDK, można powiedzieć, że rokrocznie w imprezach organizowanych w Nyskim Domu Kultury uczestniczy około kilka tysięcy osób. W 2010 roku odbyło się ogółem około 80 różnych imprez, w 2011 roku imprez było około 75, a w 2012 roku – około 70.

Warto podkreślić, iż w swojej działalności Nyski Dom Kultury korzysta z możliwości dofinansowania projektów ze środków zewnętrznych, m.in. w ramach funduszy Euroregionu Pradziad (PO WT Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2007-2013) czy RPO województwa opolskiego, a także innych funduszy i programów (np. Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej, Program „Młodzież w działaniu”, International Visegrad Fund czy FRSE Grundtvig). Pozyskiwane środki przeznaczone są na organizację m.in. międzynarodowych koncertów, seminariów, festiwali czy imprez z muzyką młodzieżową, jak również innych wydarzeń.

6.2. Sport

Na terenie gminy Nysa funkcjonuje 30 stowarzyszeń kultury fizycznej (dane z 2012 roku), które poprzez 35 różnych dyscyplin sportowych prowadzą działalność w zakresie sportu skierowaną do różnych środowisk i grup wiekowych, w tym osób niepełnosprawnych. Jest to:

- 11 klubów sportowych - Klub Akademicki Związek Sportowy Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Nysie, Klub Sportowy „Polonia”, Nyskie Towarzystwo Gimnastyczne, Nyskie Towarzystwo Siatkówki Kobiet „Lewiatan” Nysa, Klub Żeglarski „Nysa”, Nyski Klub Sportowo-Turystyczny Niewidomych i Słabowidzących „Atut”, Nyskie Towarzystwo Tenisowe, Stowarzyszenie Klub Sportowy „LUKS” Nysa, Nyska Formacja Obronno-Taktyczna, Klub Sportowy Triathlon Nysa, Nyski Klub Petanque
- 6 uczniowskich, szkolnych i międzyszkolnych klubów sportowych – Szkolny Klub Sportowy „Mechanik” Nysa przy Zespole Szkół Mechanicznych, Uczniowski Klub Sportowy przy Szkole Podstawowej nr 3, Międzyszkolny Uczniowski Klub Sportowy „GIM 2” w Nysie, Uczniowski Ludowy Klub Sportowy „Dwójka” Nysa, Uczniowski Klub Sportowy „Plejada” w Nysie, Uczniowski Ludowy Klub Sportowy „Athletics” Nysa
- Ludowy Klub Sportowy „Rusocin” mający siedzibę na terenie sołectwa gminy Nysa
- Związek sportowy – Gminny Związek „Ludowe Kluby Sportowe” Nysa skupiający 9 Ludowych Zespołów Sportowych w sołectwach gminy Nysa – LZS Biała Nyska, LZS Domaszkowice, LZS Jędrzychów, LZS Kępnicza, LZS Niwnica-Konradowa, LZS Koperniki Morów, LZS Sękowice, LZS Siestrzechowice, LUKS Wierzbicice oraz 1 działający w Nysie – LZS Podzamcze Nysa.
- Nyski Szkolny Związek Sportowy, który zajmuje się koordynacją działań szkół podstawowych i gimnazjów w obszarze sportu. W ramach współzawodnictwa międzyszkolnego szkół w gminie Nysa rokrocznie w zawodach bierze udział ponad 2.000 zawodników.

Tabela 38. Kluby sportowe w gminie Nysa, lata 2002-2012.

	2002	2004	2006	2008	2010	2012
Kluby						
Gminne Zrzeszenie „Ludowe Zespoły Sportowe” w Nysie	16	14	14	13	13	10
Pozostałe kluby	23	26	19	21	21	19
łącznie	39	40	33	34	34	29
Sekcje						
Gminne Zrzeszenie „Ludowe Zespoły Sportowe” w Nysie	1	1	1	1	1	1
Pozostałe kluby	29	26	20	31	36	34
łącznie	30	29	21	32	37	35

Źródło: Informacja Wydziału Kultury, Sportu i Turystyki Urzędu Miejskiego w Nysie.

Liczba członków klubów i sekcji sportowych w gminie Nysa oraz osób ćwiczących w klubach w latach 2002-2012 podlegała spadkowi. Liczba członków zmniejszyła się w analizowanym okresie o 41,3%; w tym o 48,6% w Gminnym Zrzeszeniu „Ludowe Zespoły Sportowe” w Nysie oraz o 37,8% w pozostałych klubach. W przypadku osób ćwiczących w klubach i sekcjach sportowych nastąpił spadek o 36,7%, przy czym zdecydowanie większy był w przypadku Gminnego Zrzeszenia LZS w Nysie (-50,3%) niż w pozostałych klubach (-30,5%). Znacznym wahaniom w okresie 2002-2012 podlega liczba trenerów/instruktorów sportowych w klubach i sekcjach sportowych gminy Nysa, przyjmując wartości wyższe i niższe i nie pozwalając na określenie kierunku zmian.

Tabela 39. Ćwiczący w klubach sportowych w gminie Nysa, lata 2002-2012.

	2002	2004	2006	2008	2010	2012	Zmiana 2012/2002
liczba członków							
Gminne Zrzeszenie „Ludowe Zespoły Sportowe” w Nysie	947	775	696	730	641	487	-48,6%
Pozostałe kluby	2.003	2.177	1.686	2.049	1.845	1.245	-37,8%
łącznie	2.950	2.952	2.382	2.779	2.486	1.732	-41,3%
liczba ćwiczących							
Gminne Zrzeszenie „Ludowe Zespoły Sportowe” w Nysie	819	663	584	626	537	407	-50,3%
Pozostałe kluby	1.827	1.925	1.519	1.911	1.711	1.269	-30,5%
łącznie	2.646	2.588	2.103	2.537	2.248	1.676	-36,7%
liczba trenerów/instruktorów							
Gminne Zrzeszenie „Ludowe Zespoły Sportowe” w Nysie	32	28	21	26	23	16	-50,0%
Pozostałe kluby	70	74	69	47	100	76	8,6%
łącznie	102	102	90	73	123	92	-9,8%

Źródło: Informacja Wydziału Kultury, Sportu i Turystyki Urzędu Miejskiego w Nysie.

Mieszkańcy gminy Nysa mają możliwość uprawiania sportu m.in. w obiektach będących w zarządzie Nyskiego Ośrodka Rekreacji (jednostka organizacyjna gminy). Dostępne dla nich są:

- Stadion Miejski – ze Stadionu korzystają kluby piłkarskie („Podzamcze” oraz LZS „Jędrzychów” Nysa), kluby hokeja na trawie („Dwójka”, „Plejada”), ale także dzieci i młodzież szkolna w ramach zajęć z wychowania fizycznego. Infrastruktura stadionu obejmuje płytę główną, płytę boczną (boisko treningowe/plac do organizowania festynów), scenę artystyczną oraz korty tenisowe, a także miejsca dla widowni z 1.500 plastikowymi krzeselkami.

- Korty tenisowe – znajdują się na terenie stadionu, składają się z 5 boisk do tenisa, ściany treningowej oraz widowni na 100 osób. Na terenie kortów w ramach Nyskiego Towarzystwa Tenisowego prowadzone są rozgrywki amatorskiej ligi tenisowej, organizowanych jest także wiele imprez tenisowych dla dzieci i młodzieży oraz dorosłych.
- Nyska Extremlandia Skate Park – obiekt funkcjonujący od 21 października 2010 roku, przy Al. Lompy. Na terenie parku zainstalowane są urządzenia pozwalające na wykonywanie ćwiczeń i akrobacji na rowerach BMX, deskorolkach czy rolkach. Rampy, przeszkody, poręcze i inne obiekty ustawione są na oświetlonej i ogrodzonej powierzchni 1.300 m². Oprócz codziennego użytkowania, na terenie Skate Parku organizowane są gry i zabawy dla dzieci i młodzieży, a także zawody odbywające się np. w ramach Dni Nysy.
- Lodowisko – sztuczny obiekt funkcjonujący na terenie kortów tenisowych stadionu miejskiego. Obiekt jest wykorzystywany przez mieszkańców Nysy i okolicznych miejscowości oraz turystów, ale także przez dzieci i młodzież szkół podstawowych i gimnazjów (w ramach zajęć wychowania fizycznego; na podstawie umowy z Gminnym Zarządem Oświaty). Na jego terenie organizowane są także różne imprezy, np. z okazji Mikołajek czy bal przebierańców.
- Kryta Pływalnia – obiekt sportowo-rekreacyjny po gruntowej przebudowie i modernizacji wykonanej w latach 2009-2010. Na terenie obiektu prowadzona jest m.in. nauka pływania (szkółki pływackie), zajęcia z niemowlętami i małymi dziećmi czy zajęcia korekcyjne dla dzieci z wadami postawy. Na terenie pływalni znajduje się także sauna i solarium.
- Kompleks Boisk Orlik 2012 – obiekt otwarty w 2010 roku. Dostępny kompleks sportowo-rekreacyjny obejmuje: dwa boiska sportowe (do piłki nożnej oraz wielofunkcyjne boisko do koszykówki i siatkówki) oraz budynek sanitarno-szatniowy. Teren dostępny jest dla uczniów nyskich szkół, a także dla wszystkich chętnych mieszkańców. O jego popularności świadczy rosnąca z roku na rok liczba użytkowników (15.000 w 2011 roku, 31.000 w 2012 roku).
- Kąpielisko Miejskie przy ul. Ujejskiego w Nysie – do dyspozycji osób korzystających z kąpieliska są: piaszczysta plaża, tereny zielone, boiska do siatkówki, korty do tenisa, boisko do koszykówki, ślizgawki dla dzieci, urządzenia zabawowe dla dzieci oraz mini-rowerki wodne, a także punkty małej gastronomii. Na terenie obiektu znajdują się wydzielone strefy do leżakowania z leżakami i parasolami, sam akwen podzielony jest na brodzik będący strefą dla osób nieumiejących pływać i strefę dla umiejących pływać.

Oprócz udostępnianych mieszkańcom obiektów sportowych, na terenie gminy odbywa się szereg imprez o charakterze sportowym, które zachęcają do aktywności fizycznej. W 2010 roku odbyły się w gminie Nysa 132 imprezy sportowe, w 2011 roku – aż 140. Rok 2012 przyniósł zmniejszenie liczby organizowanych imprez do 81 wydarzeń sportowych (z wyłączeniem systemowych rozgrywek prowadzonych przez kluby sportowe w ramach poszczególnych związków sportowych wg odrębnych terminarzy). Najwięcej imprez sportowych (łącznie z zawodami sportowymi dla dzieci, młodzieży i dorosłych) odbywa się podczas akcji „Zima w Gminie Nysa” oraz „Lato w Gminie Nysa” oraz jako imprezy towarzyszące świętom patriotycznym.

6.3. Turystyka

6.3.1. Obiekty noclegowe

Na terenie gminy Nysa funkcjonuje 14 turystycznych obiektów noclegowych. Większość z nich zlokalizowana jest na terenie miasta (11 podmiotów), pozostałe na obszarach wiejskich (3 podmioty). Od 2002 roku ogólna liczba turystycznych obiektów noclegowych w gminie Nysa zwiększyła się o 6 obiektów, z czego w mieście powstało 8 nowych obiektów, zaś na terenach wiejskich zlikwidowano 2 obiekty (GUS, 2012). Wśród działających na terenie gminy Nysa turystycznych obiektów noclegowych znajdują się: 3 hotele, 3 inne obiekty hotelowe, 2 zespoły domków turystycznych, 1 pensjonat, 1 szkolne schronisko młodzieżowe, 1 kemping, 1 pole biwakowe oraz 1 obiekt niesklasyfikowany (GUS, 2012). Ww. obiekty dysponowały w 2012 roku łącznie 1.214 miejscami noclegowymi. W porównaniu do 2002 roku, gdy istniały 902 miejsca noclegowe, ich liczba zwiększyła się o 35%, przy czym w przypadku miasta odnotowano wzrost o 277 miejsc (o 166%), zaś w obiektach noclegowych na obszarach wiejskich wzrost o 35 miejsc (o 5%).

W 2012 roku z noclegów w gminie Nysa skorzystało łącznie 30.211 osób, czyli o 17.427 więcej niż w 2002 roku. Odnotowano wzrost liczby korzystających z noclegów o 136%, przy czym w obiektach miejskich wzrost wyniósł 192% (z 6.312 do 18.417 osób), a w obiektach wiejskich – 82% (z 6.472 do 11.794 osób).

W okresie 2002-2012 obserwowany jest także wzrost liczby udzielonych noclegów w obiektach turystycznych: w 2012 roku udzielono łącznie 59.922 noclegów, tj. o 7.948 noclegów więcej niż w 2002 roku. Wyrażony w % wzrost liczby udzielonych noclegów wyniósł 15%, w tym w obiektach miejskich nastąpił wzrost o 66% (z 21.387 do 35.594 udzielonych noclegów), zaś w obiektach na terenach wiejskich odnotowano spadek o 20% (z 30.587 do 24.328 udzielonych noclegów). Rekordowy pod tym względem był w gminie Nysa 2008 rok, gdy liczba udzielonych noclegów w turystycznych obiektach noclegowych wyniosła 73.392, w tym 50.407 w obiektach w mieście i 22.985 w obiektach na terenach wiejskich.

Tabela 40. Turystyczne obiekty noclegowe w gminie Nysa, lata 2004-2012.

	2002	2004	2006	2008	2010	2011	2012	Zmiana 2012/2002
obiekty ogółem VII								
Gmina Nysa	8	11	11	11	14	15	14	6
miasto	3	6	7	7	10	10	11	8
obszar wiejski	5	5	4	4	4	5	3	-2
miejsca noclegowe ogółem VII								
Gmina Nysa	902	1.173	1.204	1.150	1.274	1.324	1.214	35%
miasto	167	316	359	311	445	441	444	166%
obszar wiejski	735	857	845	839	829	883	770	5%
korzystający z noclegów ogółem I-XII								
Gmina Nysa	12.784	14.358	17.573	25.390	25.145	26.095	30.211	136%
miasto	6.312	9.552	10.988	13.768	14.092	13.297	18.417	192%
obszar wiejski	6.472	4.806	6.585	11.622	11.053	12.798	11.794	82%
udzielone noclegi ogółem I-XII								
Gmina Nysa	51.974	42.600	53.086	73.392	50.905	56.908	59.922	15%
miasto	21.387	29.333	35.653	50.407	28.862	28.472	35.594	66%
obszar wiejski	30.587	13.267	17.433	22.985	22.043	28.436	24.328	-20%

Źródło: BDL/GUS.

Specyficzną kategorią klientów turystycznych obiektów noclegowych są turyści zagraniczni. Ich liczba jako korzystających z noclegów w gminie Nysa kształtowała się w latach 2002-2012 na zróżnicowanym poziomie, osiągając wartość maksymalną w 2011 roku. Wówczas z noclegów skorzystało 3.125 turystów zagranicznych, co stanowiło 12% ogółu turystów nocujących w tym roku obiektach na terenie gminy. W 2012 roku odsetek turystów zagranicznych w ogóle turystów ukształtował się na poziomie 7,9%, przy czym niewielkie różnice wystąpiły w zależności od lokalizacji obiektów: w mieście turyści zagraniczni stanowili 8,3% ogółu nocujących, a w obiektach na terenach wiejskich – 7,3% ogółu nocujących.

Podobnym fluktuacjom w latach 2002-2012 podlegała liczba noclegów udzielonych turystom zagranicznym. Najwięcej było ich w 2011 roku – 7.420 noclegów, co stanowiło 13% ogółu wszystkich noclegów udzielonych wówczas turystom w gminie Nysa. W 2012 roku udział noclegów turystów zagranicznych wyniósł 9,1%, przy czym w obiektach miejskich kształtował się na poziomie 10,6%, zaś w obiektach na obszarach wiejskich – 6,9%.

Tabela 41. Turyści zagraniczni w gminie Nysa, lata 2002-2012.

	2002	2004	2006	2008	2010	2011	2012
korzystający z noclegów turyści zagraniczni I-XII							
Gmina Nysa	1.957	2.224	2.516	2.470	2.728	3.125	2.390
miasto	1.458	1.777	1.438	1.312	1.403	1.496	1.528
obszar wiejski	499	447	1.078	1.158	1.325	1.629	862
korzystający z noclegów turyści zagraniczni I-XII w ogóle korzystających z noclegów							
Gmina Nysa	15,3%	15,5%	14,3%	9,7%	10,8%	12,0%	7,9%
miasto	23,1%	18,6%	13,1%	9,5%	10,0%	11,3%	8,3%
obszar wiejski	7,7%	9,3%	16,4%	10,0%	12,0%	12,7%	7,3%
udzielone noclegi turystom zagranicznym I-XII							
Gmina Nysa	5.868	5.528	6.374	5.173	6.045	7.420	5.459
miasto	3.984	4.454	3.962	3.312	3.516	3.297	3.773
obszar wiejski	1.884	1.074	2.412	1.861	2.529	4.123	1.686
udzielone noclegi turystom zagranicznym I-XII w ogóle udzielonych noclegów							
Gmina Nysa	11,3%	13,0%	12,0%	7,0%	11,9%	13,0%	9,1%
miasto	18,6%	15,2%	11,1%	6,6%	12,2%	11,6%	10,6%
obszar wiejski	6,2%	8,1%	13,8%	8,1%	11,5%	14,5%	6,9%

Źródło: BDL/GUS.

Przedstawione powyżej dane obrazujące liczbę obiektów noclegowych, liczbę osób korzystających i liczbę udzielonych noclegów stanowią podstawę wyznaczenia podstawowych wskaźników dotyczących turystyki w gminie:

- Wskaźnik intensywności ruchu turystycznego według Schneidera – wyraża relację osób korzystających z noclegów do liczby stałych mieszkańców X 100; na przestrzeni lat 2002-2012 widoczny jest jego stały wzrost: z 21,1 do 51,7. Wskaźnik intensywności ruchu turystycznego wg Schneidera na terenach wiejskich gminy przyjmuje wartości zdecydowanie wyższe niż w mieście: 89,6 (obszary wiejskie) i 40,7 (miasto; GUS, 2012).
- Wskaźnik intensywności ruchu turystycznego według Charvata – wyraża relację udzielonych noclegów do liczby stałych mieszkańców X 100; na przestrzeni lat 2002-2012 wskaźnik podlegał wahaniom, jednak od 2010 roku dostrzegany jest jego wzrost: z 86,6 w 2010 roku do 102,6 w 2012 roku. Również ten wskaźnik dla obszarów wiejskich gminy przyjmuje wartości zdecydowanie wyższe niż dla miasta Nysy: osiągnięto wartość 184,8 na terenach wiejskich i 78,7 w mieście (GUS, 2012).

- Wskaźnik gęstości ruchu turystycznego – wyraża relację liczby osób korzystających z noclegów do powierzchni w km²; wskaźnik ten od 2002 roku przyjmuje coraz wyższe wartości, co jest związane ze zwiększaniem się liczby osób korzystających z noclegów na terenie gminy. Dla miasta wskaźnik gęstości ruchu turystycznego kształtuje się na poziomie 657,8, zaś dla obszarów wiejskich wynosi 62,1 (GUS, 2012).

Tabela 42. Wskaźniki dotyczące turystyki w gminie Nysa, lata 2002-2012.

	2002	2004	2006	2008	2010	2011	2012
wskaźnik intensywności ruchu turystycznego według Schneidera							
Gmina Nysa	21,1	23,8	29,3	42,8	42,8	44,6	51,7
miasto	13,1	20,0	23,2	29,6	30,8	29,3	40,7
obszar wiejski	52,0	38,4	52,1	91,3	85,1	97,9	89,6
wskaźnik intensywności ruchu turystycznego według Charvata							
Gmina Nysa	85,7	70,6	88,5	123,7	86,6	97,2	102,6
miasto	44,4	61,4	75,3	108,2	63,1	62,6	78,7
obszar wiejski	245,8	106,0	137,9	180,5	169,7	217,5	184,8
wskaźnik gęstości ruchu turystycznego							
Gmina Nysa	58,6	65,9	80,6	116,5	115,3	119,7	138,6
miasto	225,4	341,1	392,4	491,7	503,3	474,9	657,8
obszar wiejski	34,1	25,3	34,7	61,2	58,2	67,4	62,1

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych BDL/GUS.

- Wskaźnik funkcji turystycznej Baretje'a – wyraża relację liczby miejsc noclegowych do liczby stałych mieszkańców X 100; wskaźnik funkcji turystycznej Baretje'a od 2004 roku kształtuje się w gminie Nysa na poziomie około 2. Wyższe wartości przyjmuje dla obszarów wiejskich gminy (5,8) niż w mieście (1,0; GUS, 2012).
- Wskaźnik wykorzystania pojemności noclegowej – wyraża relację udzielonych noclegów do liczby miejsc noclegowych; wykorzystanie pojemności noclegowej w gminie Nysa w latach 2002-2012 kształtowało się na zróżnicowanym poziomie. Średnia dla gminy przyjmuje wartość 49,4; przy czym zdecydowanie większe wykorzystanie pojemności noclegowej jest w mieście (80,2) niż na obszarach wiejskich (31,6; GUS, 2012).
- Wskaźnik gęstości bazy noclegowej – wyraża relację liczby miejsc noclegowych do powierzchni w km²; od 2004 roku wskaźnik gęstości bazy noclegowej w gminie utrzymuje się na poziomie 5-6. Zdecydowanie wyższy jest w mieście (15,9) niż na obszarach wiejskich (4,1; GUS, 2012).
- Wskaźnik rozwoju bazy noclegowej – wyraża relację liczby korzystających z noclegów do liczby miejsc noclegowych; od 2004 roku nastąpił w gminie wzrost wskaźnika rozwoju branży noclegowej: z 12,2 do 24,9. Zdecydowanie wyższe wartości wskaźnika rozwoju branży noclegowej osiągnęte są w przypadku miasta Nysa (41,5) niż na obszarach wiejskich (15,3; GUS, 2012).

Tabela 43. Wskaźniki dotyczące turystyki w gminie Nysa, lata 2002-2012.

	2002	2004	2006	2008	2010	2011	2012
wskaźnik gęstości bazy noclegowej							
Gmina Nysa	4,1	5,4	5,5	5,3	5,8	6,1	5,6
miasto	6,0	11,3	12,8	11,1	15,9	15,8	15,9
obszar wiejski	3,9	4,5	4,4	4,4	4,4	4,6	4,1
wskaźnik funkcji turystycznej Baretje'a							
Gmina Nysa	1,5	1,9	2,0	1,9	2,2	2,3	2,1
miasto	0,3	0,7	0,8	0,7	1,0	1,0	1,0
obszar wiejski	5,9	6,8	6,7	6,6	6,4	6,8	5,8
wskaźnik wykorzystania pojemności noclegowej							
Gmina Nysa	57,6	36,3	44,1	63,8	40,0	43,0	49,4
miasto	128,1	92,8	99,3	162,1	64,9	64,6	80,2
obszar wiejski	41,6	15,5	20,6	27,4	26,6	32,2	31,6
wskaźnik rozwoju branży noclegowej							
Gmina Nysa	14,2	12,2	14,6	22,1	19,7	19,7	24,9
miasto	37,8	30,2	30,6	44,3	31,7	30,2	41,5
obszar wiejski	8,8	5,6	7,8	13,9	13,3	14,5	15,3

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych BDL/GUS.

Największym sezonowym obiektem turystyczno-rekreacyjnym świadczącym usługi na rzecz mieszkańców i turystów na terenie gminy Nysa jest Nyski Ośrodek Rekreacji⁶⁴. Ośrodek dysponuje bazą noclegową i gastronomiczną oraz wypożyczalnią sprzętu sportowo-rekreacyjnego. Oferta obejmuje także piaszczystą plażę ze strzeżonymi kąpieliskami, siłownię, saunę, bilard, korty tenisowe, boiska sportowe czy zadaszone miejsce na ognisko. W ramach wypożyczalni sprzętu pływającego i rekreacyjnego przy Ośrodku NOR można skorzystać z łodzi motorowych, żaglowych i wiosłowych, łodzi typu canoe, kajaków oraz rowerów wodnych, a także leżaków, piłki siatkowej, siatki i parasoli oraz rowerów szosowych.

Atrakcyjne położenie i dostępna infrastruktura sprawiają, że teren Jeziora Nyskiego jest doskonałym miejscem uprawiania sportów wodnych: żeglarstwa, kajakarstwa, wioślarstwa, paralotniarstwa, windsurfingu, kitesurfingu czy sportów motorowodnych. Oprócz turystów i mieszkańców gminy, Jezioro Nyskie doceniają szczególnie wędkarze, poławiający licznie występujące w jeziorze sandacze, okonie, sumy czy szczupaki, oraz miłośnicy ptactwa wodnego i błotnego (m.in. dzikich kaczek czy gęsi). Na terenie Ośrodka nad Jeziorem Nyskim organizowane są także szkolenia motorowodne, żeglarskie, szkoła windsurfingu, kursy ratownicze, jak również rejsy po jeziorze, dyskoteki, zawody piłki plażowej oraz regaty. Obiekty NOR są również miejscem organizacji licznych imprez sportowych, rekreacyjnych i kulturalnych, z których do największych należy zaliczyć odbywający się nad Jeziorem Festiwal Ognia i Wody.

Baza noclegowa na terenie Nyskiego Ośrodka Rekreacji obejmuje: 65 miejsc w domkach kempingowych i pokojach gościnnych, 500 miejsc na polu namiotowym i 42 stanowiska caravaningowe. Liczba osób korzystających z pobytu w domkach i na polu namiotowych NOR kształtowała się na zmiennym poziomie w latach 2003-2012. W przypadku domków najwięcej pobyty miało miejsce w latach 2003 (1.882 osoby i 6.686 osobonoclegi) i 2009 (1.869 osób i 6.403 osobonoclegi). Z kolei pole namiotowe na terenie NOR cieszy się rosnącą z roku na rok popularnością – w 2012 roku skorzystało z niego 8.535 turystów, a liczba udzielonych osobonoclegów wyniosła 16.434, co było wartościami zdecydowanie wyższymi niż w 2003 roku (3.171 osoby i 9.299 osobonoclegi). Zarówno z domków, jak i pola namiotowego przy Ośrodku Jezioro

⁶⁴ Na podstawie: www.nor.nysa.pl (07.08.2013)

Nyskie zdecydowanie częściej korzystali turyści polscy (1.675 osób w domkach i 8.185 osób na polu namiotowym) niż zagraniczni (odpowiednio 89 i 350 osób, tj. 5% i 4,1% ogółu korzystających; NOR 2012). Sprzęt w wypożyczalni przy Ośrodku Jezioro Nyskie cieszy się rosnącą popularnością: w 2010 roku odnotowano 1.508 wypożyczeń, w kolejnym 2.381, zaś w 2012 roku – 2.458 wypożyczeń sprzętu sportowego. Najczęściej wypożyczane są rowerki, które stanowią 81,7% wypożyczonego sprzętu, zdecydowanie rzadziej kajaki (15%), a także rejsy (2%) i łodzie (1,3%).

Tabela 44. Pobytu w domkach oraz na polu namiotowym w Ośrodku Jezioro Nyskie, lata 2003-2012.

	Domki		Pole namiotowe	
	Osoby	Osobonoclegi	Osoby	Osobonoclegi
2003	1.882	6.668	3.171	9.299
2004	1.726	5.038	2.696	6.239
2005	1.297	3.954	1.948	4.790
2006	1.494	5.254	4.321	10.544
2007	1.561	4.670	3.589	7.675
2008	1.617	5.452	6.489	13.290
2009	1.869	6.403	6.848	13.928
2010	1.588	5.185	5.781	11.859
2011	1.682	5.539	5.876	12.275
2012	1.764	6.026	8.535	16.434

Źródło: Sprawozdania Nyskiego Ośrodka Rekreacji w latach 2003-2012.

6.3.2. Zabytki

Na terenie gminy Nysa znajdują się liczne zabytki kulturalne, sakralne oraz architektoniczne, jak również archeologiczne, zlokalizowane m.in. w Nysie, Goświnowicach, Radzikowicach, Złotogłowicach, Białej Nyskiej, Iławie, Konradowej, Regulicach, Rusocinie czy Wyszowie. Z uwagi na swoje wyjątkowe walory zabytkowe, Nysa nazywana bywa „Śląskim Rzymem”. Warto podkreślić, iż nyskie zabytki nie są wyłącznie placówkami udostępnianymi do zwiedzania, wręcz przeciwnie – tętnią życiem i są miejscem organizacji licznych imprez i wydarzeń kulturalnych czy rekreacyjnych dla mieszkańców i turystów odwiedzających gminę. Wśród miejsc, które należy w gminie Nysa odwiedzić, można wyróżnić⁶⁵:

Bazylika Mniejsza pw. św. Jakuba i św. Agnieszki. Jedna z najcenniejszych budowli gotyckich na Opolszczyźnie. Znajduje się na miejscu pierwotnego kościoła drewnianego, zastąpionego romańskim murowanym kościołem, o którym pierwsze wzmianki pochodzą z końca XIII wieku. Kościół mierzy 27 m, dzieli go 2 rzędy 12 kolumn. Nawa kościoła otoczona jest 19 kaplicami powstającymi od XIV do XVII wieku, z których na szczególną uwagę zasługują barokowe kaplice Najświętszego Sakramentu i Trójcy Świętej oraz kaplica Zmarłych powstała jako wotum po wojnie trzydziestoletniej (obecnie nazywana Baptysterium), a także kaplice: Bracka, św. Józefa czy św. Jana Chrzciciela. W kościele znajdował się przez wiele lat tron biskupi, pochowani są w nim biskupi wrocławscy, a także błogosławiona Maria Luiza Merkert, założycielka Zgromadzenia Sióstr św. Elżbiety, co upamiętniają liczne sarkofagi i tablice nagrobne. Nyska Bazylika słynie także w Polsce i Europie ze spadzistego dachu (o powierzchni 4 tys. m²) oraz zawieszono go wyjątkowo nisko zabytkowego żyrandola. W 2011 roku bazylika została uznana za pomnik historii, tj. zabytek o szczególnym znaczeniu dla kultury kraju, co potwierdza tylko jego unikatowość i wyjątkowość.

⁶⁵ Opracowanie na podstawie: www.twierdzanysa.com; www.informacja-turystyczna.nysa.pl; www.nysa.eu; www.powiat.nysa.pl, www.nyskieksiestwo.turystyka.net.pl (09.08.2013)

Dzwonnica. Znajdująca się obok kościoła św. Jakuba i św. Agnieszki, mieszcząca obecnie 9 dzwonów. Jej budowę rozpoczęto w 1474 roku, wzniesiono 4 kondygnacje, po czym ostatecznie zrezygnowano z wzniesienia dwóch kolejnych, przez co budowla stwarza wrażenie „niedokończonej”. Na dzwonnicy znajduje się także zegar z kurantem. We wnętrzu Dzwonnicy na 3 kondygnacjach zbudowano galerię prezentującą sprzęty liturgiczne należące do kościoła św. Jakuba i św. Agnieszki – Skarbiec św. Jakuba.

Skarbiec św. Jakuba. Sprzęty liturgiczne należące do parafii św. Jakuba i św. Agnieszki. Zawiera unikatowe arcydzieła sztuki sakralnej – wyroby złotnicze wykonane ze złota i srebra, pozłacanych i inkrustowanych złotem, kamieniami szlachetnymi i półszlachetnymi, a także ozdabiane misternymi grawerunkami i filigranami. Większość prezentowanych dzieł wykonana została przez nyskich złotników (m.in. Martin Vogelhund, Johann Georg Noonerdt).

Kościół pw. św. Piotra i Pawła. Wybudowany w latach 1720-1730 przez zakon bożogrobców, barokowy kościół mieszczący się na rogu ul. Brackiej, wzorowany na kościele św. Mikołaja na Małej Stranie w Pradze. Kościół przetrwał do dziś w niemal nienaruszonym stanie, zachwycając wnętrzem z jego architekturą, rzeźbą, malarstwem, ołtarzami i sprzętami kościelnymi. Do najciekawszych elementów kościoła należą: dekoracja malarska Feliksa A. i Tomasza K. Schefflerów, freski przedstawiające tzw. Misterium Crucis (tajemnicę Krzyża Świętego), obrazy Filipa C. Bentuma, cykl malarstwa Jana M. Brandeisa oraz kaplica z kopią Grobu Jezusa i rzeźbą Matki Boskiej Bolesnej.

Kościół pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny. Zbudowany w latach 1688-1692 kościół jezuitów, z którego pierwotnego wystroju zachowało się niewiele elementów, m.in. ambona, meblowanie zakrystii, ławy i konfesjonały. Szczególnie cennym zabytkiem jest rzeźba Madonny z Dzieciątkiem (XIV wiek), srebrne tabernakulum (XVIII wiek), a także zespół obrazów (XVII-XVIII wiek) oraz umieszczone na sklepieniach i ścianach polichromie Karola Dankwarta.

Dawny kościół św. Barbary. Pochodzi z przełomu XIV i XV wieku, zbudowany jako późnogotycki, przebudowany w stylu barokowym. Początkowo kościół pełnił rolę kaplicy miejskiego szpitala św. Barbary, następnie należał do franciszkanów, w dalszej kolejności do protestantów. Obecnie jest to kościół zielonoświątkowców.

Kościół św. Dominika. Budowa barokowego kościoła została ukończona w 1788 roku. Początkowo ziemia pod budowę kościoła i klasztoru przeznaczona była dla franciszkanów, ostatecznie jednak biskup wrocławski Filip Gotard Schawfgosch sprowadził do Nysy zakon dominikanów. Kościół jest jednym z cenniejszych zabytków miasta Nysy, jako reprezentant śląskiej barokowej architektury sakralnej.

Kościół św. Franciszka z Asyżu. Barokowy kościół, zbudowany przy ul. Bramy Grodzkiej na dawnym przedmieściu Morawskim, w miejscu drewnianej kaplicy św. Wawrzyńca. Należał do zakonu kapucynów, sprowadzonych do Nysy w XVII wieku przez wrocławskiego biskupa pomocniczego Jana Baltazara Liesch von Hornau.

Pałac Biskupi. Wybudowana na przełomie XVII i XVIII wieku dla biskupów wrocławskich barokowa rezydencja miejska, należąca do ważniejszych dzieł architektury śląskiej. Składa się z 4 skrzydeł: wczesnobarokowych wybudowanych w latach 1660-1680, północno-zachodniego, północno-wschodniego (od ul. Wałowej) i południowo-wschodniego (przy ul. Grodzkiej) oraz powstałego do 1721 roku południowo-zachodniego (przy ul. Biskupa Jarosława). Pałac zmieniał właścicieli, pełnił różne funkcje, był odnawiany i niszczone w trakcie działań wojennych – z pierwotnego wyposażenia wewnątrz nie pozostało praktycznie nic, jedynie portale w głównej klatce schodowej oraz kilka kominków. Obecnie w Pałacu mieści się Muzeum w Nysie.

Dawny dwór biskupi. Zabudowania dawnego dworu biskupiego położone są wzdłuż ulicy Grodzkiej. Pierwsze wzmianki o nim pochodzą z 1260 roku, gdy otoczony był własnym systemem obronnym

w postaci fosy. Do czasów obecnych zachowały się gotyckie baszty zamku biskupiego rozebranego w 1824 roku (XIV w.) oraz barokowy budynek główny (XVII wieku).

Ratusz Nyski. Pierwszy ratusz w Nysie powstał w XIV w., był wielokrotnie niszczone i odbudowywany. W 1782 roku ratusz został rozebrany z rozkazu Fryderyka II, a w jego miejscu stanął protestancki kościół garnizonowy, następnie kościół starokatolicki, który został później przekształcony w budynek użyteczności publicznej – halę miejską, w której odbywały się m.in. wystawy i koncerty. W czasach współczesnych na ratuszu dobudowano wieżę, na której w 2008 roku zamontowano ponad 25 m iglicę. Na wieży znajduje się także punkt widokowy, na który można wjechać szybkobieżną windą.

Nyskie fortyfikacje Twierdzy Nysa. Obejmują unikalny w skali kraju, Europy i świata kompleks pochodzących z różnych okresów fortyfikacji i pozostałości po obwarowaniach otaczających Nysę. W połowie XIV wieku miasto było otoczone wysokimi na 8-10 m kamienno-ceglanymi murami z czterema bramami (Ziębicką, Wrocławską⁶⁶, Bracką i Celną) oraz 28 basztami. W latach późniejszych fortyfikacje wielokrotnie przebudowywano.

- Fort Prusy – jeden z największych elementów nyskich fortyfikacji. Zbudowany w latach 1743-45 na planie pięcioramiennej gwiazdy, otoczony dwoma suchymi fosami.
- Fort I – zbudowany w latach 1865-1866 jako dzieło prowizoryczne, w 1871-1873 przebudowany na fort stały. Jego zadaniem była ochrona linii kolejowej.
- Fort II – zwany także Regulickim, jednowałowy fort o zarysie czworobocznej lunety z wklęsłą ścianą szczyową. Otoczony przez 4 kaponiery, obejmuje także trawersy i schrony na wałach dla piechoty i artylerii oraz kazamaty koszarowo-gospodarcze. Powstał w latach 1865-1866 jako dzieło prowizoryczne, w latach 1871-1873 przebudowany na fort stały. Jego przeznaczeniem była osłona linii kolejowej.
- Bastion św. Jadwigi – pozostałość po bastionach staroholenderskich, stanowiących element nowożytnego obwodu fortecznego miasta. Obecnie jest to centrum życia kulturalnego Nysy, znajdują się w nim trasy turystyczne, odbywają wystawy i zajęcia dla dzieci, młodzieży i dorosłych. W Bastionie św. Jadwigi mieści się również Informacja Turystyczna.
- Fort Bombardier – mały fort obwarowań kapucyńskich. Zbudowany na planie czteroramiennej gwiazdy z wałami.
- Fort Wodny – zbudowany przez Austriaków w 1741 roku, przebudowany w 1745 roku na fort wodny o formie lunety.
- Wieża Wrocławska – wzniesiona w połowie XIV w. wraz z fragmentem murów obronnych. Na przełomie XVI/XVII wieku podwyższona o manierystyczne zwieńczenie.
- Wieża Ziębicka – druga z zachowanych wież bramnych, zbudowana w połowie XIV wieku, następnie rozbudowana i podwyższona.
- Obwałowania Jerozolimskie Wewnętrzne – zbudowane w latach 1742-1756 osłaniały część miasta od Fortu Prusy do rzeki. Tworzył je wał z suchą fosą odchodzący od Fortu Prusy do reduty Jerozolimskiej i łączący się z obwałowaniami powodziowymi, do głównej śluzy na Nysie.
- Obwałowania Jerozolimskie Zewnętrzne – znajdują się poza miastem, przy drodze w kierunku Otmuchowa. Zbudowane w latach 1767-1774 obwałowania są przykładem fortyfikacji górskich. W ich skład wchodzi: Wysoka Bateria, Wysoki Trawers, Wysoki Redan, Reduta Kutnowska i Trawers Barkowy (Epaulament).

⁶⁶ Wieża Bramy Wrocławskiej uzyskała w br. wyróżnienie w konkursie „Zabytek Zadbany” organizowanym przez Generalnego Konserwatora Zabytków, w kategorii „Utrwalenie wartości zabytkowej pojedynczego obiektu” (za: <http://www.ngopole.pl/2013/04/20/nysa-i-skorogoszcz-wyroznione-w-konkursie-zabytek-zadbany/>, 29.09.2013)

- Obwarowania Wysokie – powstały w latach 1774-1791 na wyżynnych przedmieściach Nysy, składały się z Obwałowań Wysokich, Rogatki Ceglarskiej i Rogatki Grodkowskiej. Reduty Kapliczna, Górna Kapliczna i Place d’Arms zostały przebudowane na bastiony łącząc je kurtynami i z bastionami Morawskim i Grodkowskim. Na krańcach Obwałowań zbudowano dwie bramy wojenne: Ceglarską i Grodkowską.
- Obwarowania kolejowe – powstały w 1875 roku, rozciągają się od ul. Mazowieckiej do ul. Jagiellońskiej.
- Reduta Kardynalska – zbudowana w latach 1743-1746 na rzecznej wyspie na planie zbliżonym do kwadratu dla obrony urządzeń wodnych i wzmocnienia obrony Obwałowań Jerozolimskich Wewnętrznych.
- Reduta Kapucyńska – powstała w latach 1743-1745 stanowiła część Obwarowań Kapucyńskich Wewnętrznych.
- Resztki przeciwstraży kleszczowych – fortyfikacje zewnętrzne zbudowane w latach 1742-1745. Ich zadanie polegało na wzmocnieniu i dodatkowej obronie dawnego austriackiego bastionowego pasa obwarowań miasta.
- Flesza Nowa – zbudowana w 1849 roku w kształcie lunety zbudowanej na planie trójkąta, z racji swojego położenia miała zadanie osłony młyna prochowego znajdującego się między stawem a kanałem rzeki Białej.

Rysunek 17. Mapa nyskich fortyfikacji.

Źródło: www.twierdzanysa.com/index.php?option=com_content&task=view&id=61&Itemid=8

Forty nyskie są wykorzystywane obecnie jako arena różnych międzynarodowych wydarzeń kulturalno-rekreacyjnych, z których do najbardziej rozpoznawalnego należy Bitwa o Twierdzę Nysa. Znane w całym województwie i kraju widowisko organizowane jest w ramach corocznej imprezy Dni Twierdzy Nysa. Obejmuje głównie inscenizację prusko-napoleońskiej bitwy z 1807 roku, odbywającej się na terenie Fortu II, połączoną z promocją nyskich fortyfikacji i integracją społeczności lokalnych i międzynarodowych. Oprócz obserwacji samego widowiska batalistycznego, organizatorzy stwarzają możliwość obejrzenia musztry paradnej, przemarszu wojsk, ale także poznania historii fortyfikacji

w Nysie, zwiedzania Fortu II czy uczestniczenia w części artystyczno-kulturalnej. Rokrocznie Bitwa o Twierdzę Nysa przyciąga rzesze obserwatorów i ubranych w historyczne mundury uczestników z różnych krajów. Samo widowisko cieszy się rosnącą popularnością, a fortyfikacje nyskie stały się jednym z najbardziej rozpoznawalnych produktów turystycznych w regionie.

Dom Wagi Miejskiej. Budowla z 1604 roku, powstała z inicjatywy biskupa Jana Stischa. Zbudowana w stylu renesansu północnego, pierwotnie zdobiona bogatymi malowidłami i rzezbami, z których do dziś pozostała figura Justitii. Nazwa domu wywodziła się od wagi znajdującej się w przyziemiu budynku – służyła ona do egzekwowania opłaty z tytułu prawa wagowego. Zniszczony w trakcie działań wojennych, po 1945 roku Dom Wagi Miejskiej został zrekonstruowany w niepełnym stopniu. Obecnie w budynku mieści się siedziba Miejskiej i Gminnej Biblioteki Publicznej w Nysie.

Piękna Studnia. Usytuowana na chodniku przy ul. Wrocławskiej. Barokowa obudowa w formie kutej kraty z 1686 roku została ufundowana przez burmistrza Kaspra Naasa, a wykonana przez zarządcę nyskiej mennicy i arsenału Wilhelma Hellewega. Cembrowina studni została wykonana z marmuru ze Sławniowic, wieńczy ją wizerunek habsburskiego podwójnego orła. W studni zamontowana była jedna z pierwszych pomp wodnych, która służyła mieszkańcom Nysy do 1880 roku.

Fontanna Trytona. Znajdująca się u zbiegu ciągu komunikacyjnego z Rynku, ulicy Brackiej i ulicy Celnej barokowa fontanna wykuta w śląskim jasnym marmurze w latach 1700-1701. Stylistyką przypomina słynną Fontanę del Tritone na Piazza Barberini w Rzymie, do włoskiego pierwowzoru odwołuje się także jej nazwa.

Dom Komendanta. Barokowy budynek z I połowy XVIII wieku. W latach 1743-1873 był siedzibą pruskiego komendanta twierdzy nyskiej. W latach 1915-1945 znajdowało się w nim muzeum, obecnie Dom Komendanta jest siedzibą Państwowego Ogniska Plastycznego.

Wieża Ciśnień. Wybudowana w 1907 roku jako wieża Bismarcka na terenie Fortu Prusy. Wysoka na 33 m budowla do 1945 roku służyła jako wieża ciśnień. Obecnie na odrestaurowanej i odnowionej wieży znajduje się taras widokowy z punktem automatycznej informacji turystycznej, stworzono także ściankę wspinaczkową (rewitalizacja nastąpiła w ramach projektu „Zagospodarowanie fortecznej Wieży Ciśnień w Nysie z terenem przyległym” RPO WO 6.2. Zagospodarowanie terenów zdegradowanych).

Zespół Jezuicki. Zespół barokowych budynków rozciągających się wzdłuż Rynku Solnego i ul. Sobieskiego, na który składa się: Seminarium św. Anny, Collegium i Gimnazjum Jezuickie oraz kościół pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny. Nauka w kolegium jezuickim rozpoczęła się w 1623 roku, a pierwszym superiorem został Christoph Scheiner, matematyk i astronom. Seminarium św. Anny to budynek powstały w 1630 roku, odbudowany w latach 1656-1657 w stylu wczesnego baroku wzorowanego na włoskich pałacach miejskich. Obecnie w budynku znajduje się Szkoła Muzyczna. Budynek Collegium powstał w latach 1669-1681, zaś budynek Gimnazjum – w latach 1722-1725. Fundatorem Kolegium i kościoła Jezuitów był biskup wrocławski, arcyksiążę Karol Habsburg, na cześć którego w 1924 roku Gimnazjum otrzymało nazwę Carolinum.

Dom Macierzysty Zgromadzenia Sióstr św. Elżbiety. Budynek powstały w latach 1863-1865 z inicjatywy założycieli zgromadzenia Sióstr św. Elżbiety Marii Luizy Merkert. Na uwagę zasługują figury św. Michała Archanioła i św. Barbary, witraże z wizerunkiem św. Franciszka i św. Elżbiety, figury św. Józefa z Dzieciątkiem i św. Nepomucena, kaplica św. Rodziny, kapitułarz oraz pokój pamięci poświęcony Marii Merkert.

6.3.3. Atrakcje turystyczne

Najważniejszymi atrakcjami gminy Nysa są przedstawione w poprzednim podrozdziale zabytki, w tym zwłaszcza Bazylika Mniejsza pw. Św. Jakuba i Św. Agnieszki oraz Twierdza Nysa, ale także Jezioro Nyskie. Są to najbardziej znane produkty turystyczne gminy. Przez obszar gminy poprowadzonych jest wiele różnego rodzaju szlaków turystycznych⁶⁷, które ułatwiają turystom dotarcie i zwiedzanie zabytków oraz ciekawych miejsc. Ich różnorodna tematyka oraz stopień trudności sprawiają, że każdy turysta odnajdzie dla siebie coś interesującego.

Szlaki miejskie na terenie gminy prowadzą przez miejsca związane z wybitnymi nysanami czy atrakcyjne z powodów krajobrazowych. Do szlaków prowadzących śladami znanych nysan należą: Szlak Błogosławionej Marii Luizy Merkert oraz Szlak Josepha von Eichendorffa. Pierwszy z nich (liczący 9 km) został wytyczony w oparciu o miejsca związane z życiem i działalnością urodzonej w 1812 roku w Nysie błogosławionej Marii Luizy Merkert, współzałożycielki Zgromadzenia Sióstr św. Elżbiety. Szlak jest oznakowany tablicami zawierającymi sentencje Marii Merkert. Drugi ze szlaków, Szlak Josepha von Eichendorffa (o długości około 3 km), prowadzi do miejsc związanych z mieszkającym w Nysie niemieckim poetą romantycznym: przez Grób Josepha i Luisy von Eichendorff na Cmentarzu Jerozolimskim, pomnik poety i punkt widokowy (Wysoka Bateria) do Altany Eichendorffa.

W ramach projektu realizowanego przez Nyski Dom Kultury i Muzeum Miejskie w Jaroměře „Trasy turystyczne w twierdzach Nysy i Josefova” (współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz ze środków budżetu państwa. PRZEKRACZAMY GRANICE) powstała trasa turystyczna w Bastionie Św. Jadwigi – otwarta 27 lipca 2013 roku trasa turystyczna i mini-sala kinowa stanowią elementy promocji twierdz Nysy i Josefov. Na trasie przygotowane zostało nowoczesne multimedialne widowisko typu „światło i dźwięk”, przenoszące zwiedzających w czas wojny i odnoszące się do historii twierdz pogranicza polsko-czeskiego.

Zwiedzanie gminy można prowadzić także w oparciu o obiekty sakralne: Szlak Świątyń Śląskiego Rzymu czy Szlak Miary Jerozolimskiej. Ideą powstania szlaku Świątyń Śląskiego Rzymu było zapoznanie z różnym stylami architektonicznymi i ukazanie różnorodności budowli sakralnych na terenie Nysy. Szlak o długości 7 km prowadzi przez nyskie świątynie: Bazylikę św. Jakuba i św. Agnieszki (gotyk), kościół Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny (wczesny barok), kościół św. Piotra i Pawła (pełny barok), kościół św. Dominika (późny barok) oraz kościół św. Elżbiety (styl neoromański). Z kolei Szlak Miary Jerozolimskiej prowadzi przez kościoły jerozolimskie, które powstawały w miejscach przypominających miejsca Męki Pańskiej – miara jerozolimska określała odległość, jaką Chrystus przebył od Piłata do Golgoty. W Nysie powstały one z inicjatywy zakonu Bożogrobców. Trasa o długości 3 km prowadzi przez kościół Bożogrobców, kościół św. Piotra i Pawła oraz kościół jerozolimski pw. Św. Krzyża.

Specyfiką Nysy są wycieczki i trasy o tematyce militarnej, które pozwalają poznać się z nyskimi fortyfikacjami, poznać historię fortów i obwałowań, a także rolę, jaką pełniły w minionych latach. Dla zwiedzających dostępne są trasy: Forty artyleryjskie w Nysie (trasa o długości 3 km przez Bastion Św. Jadwigi – ul. Kościuszki – ul. Krasickiego – Brama Ceglarska – Fort II), W dawnej cytadeli (trasa o długości 1,5 km, od Bastionu Św. Jadwigi do Fortu Prusy), Poznajemy Obwałowania Wysokie (trasa o długości 2,5 km; od Bastionu Św. Jadwigi do Obwałowań Wysokich z Bastionami: Kaplicznym, Place d’Arms, Morawskim i Regulickim) oraz Szlak Obwałowań Jerozolimskich Zewnętrznych (trasa o długości 3 km; od Bastionu Św. Jadwigi przez Fort Prusy i Redutę Króliczą do Wysokiej Baterii). Uzupełniają je trasy turystyczno-dydaktyczne Parku Kulturowo-Przyrodniczego Twierdzy

⁶⁷ Opracowanie na podstawie: www.twierdzanysa.com; www.informacja-turystyczna.nysa.pl; www.nysa.eu; www.powiat.nysa.pl, www.camino.nysa.pl, www.szlakromanski.pl, www.nyskieksistwo.turystyka.net.pl (08.08.2013)

Nysa. Ideą powstania tras było połączenie obiektów Twierdzy Nysa z pozostałą częścią miasta, ale także ukazanie nyskich zabytków architektonicznych i miejsc o wartości krajobrazowej i przyrodniczej. Do dyspozycji zwiedzających są dwie trasy: z Fortu Wodnego do Bastionu św. Jadwigi (około 3 km) oraz z Bastionu Św. Jadwigi do Fortu Wodnego (około 4 km).

Przez teren gminy Nysa poprowadzone są także liczne szlaki rowerowe, zarówno międzynarodowe jak i lokalne. Należą do nich:

- Oznakowana kolorem zielonym międzynarodowa trasa rowerowa R-9 (Eurovelo-9 Adriatyk-Bałtyk) – przez gminę Nysa przebiega odcinek międzynarodowego szlaku rowerowego prowadzącego od Adriatyku nad Bałtyk. Z Nysy prowadzi on w kierunku Paczkowa i Głuchołaz, przebiegając przez Siestrzechowice, Białą Nyską, Morów i Iławę.
- Oznakowana kolorem żółtym trasa R-16 Lipniki – Pleśnica (na terenie gminy prowadzi przez Goświnowice, Nysę i Rusocin)
- Oznakowana kolorem zielonym trasa R-17 Kamiennik – Rzymkowice (na terenie gminy prowadzi przez Radzikowice, Nysę, Konradową, Wyszaków Śląski oraz Kubice)
- Oznakowana kolorem czerwonym trasa R-57 Nysa – Chróścina Nyska (na terenie gminy prowadzi przez Nysę oraz Regulice)
- Oznakowana kolorem czarnym trasa rowerowa „Szlak Czarownic” – powstała w ramach innowacyjnego i oryginalnego polsko-czeskiego projektu „Szlakiem czarownic po czesko-polskim pograniczu”, przypominającego czasy XVII-wiecznego „polowania na czarownice” w księstwie nyskim. Trasa prowadzi z Paczkowa do Mohelnicy (na terenie gminy wiedzie przez Radzikowice oraz Nysę)
- Prowadząca przez malownicze okolice Jeziora Nyskiego trasa rowerowa Rowerem wokół Jeziora Nyskiego, pozwalająca na zapoznanie się z jego fauną i florą. Przebieg trasy został wyznaczony przez miejscowości: Skorochów, Głębinów, Wójcice, Śliwice, Zwierzyniec, Wierzbno, Buków, Kwiatków, Siestrzechowice, Biała Nyska oraz Nysa.
- Trasy szlakiem krzyży pokutnych (krzyże ustawianych przez morderców w miejscu zbrodni), umożliwiające również zapoznanie się z okolicznymi zabytkami, wyznaczone w dwóch wariantach: I – Jędrzychów – Radzikowice – Nowaki – Biechów – Reńska Wieś – Pakosławice – Prusinowice – Nysa (trasa o długości 36 km) oraz II – Nysa – Biała Nyska – Polski Świątów – Nowy Świątów – Stary Las (w kierunku na Hajduki Nyskie) – Kępnicza – Wierzbicice – Niwnica – Domaszkowice – Nysa.

Przez gminę Nysa przebiega także oznakowany znakami drogowymi z serii E22 polsko-czeski szlak dla turystów zwiedzających region z wykorzystaniem samochodu. Po stronie polskiej Samochodowy szlak turystyczny ma długość 55 km i łączy dwa byłe przejścia graniczne polsko-czeskie: Paczków/Bílý Potok i Konradów/Zlaté Hory, prezentując walory architektoniczne, przyrodnicze i rekreacyjne tych terenów. Szlak może być kontynuowany także po stronie czeskiej (Zlaté Hory/Javorník).

Istniejąca sieć hydrograficzna gminy umożliwiła przeprowadzenie przez jej teren także dwóch szlaków kajakowych. Pierwszy szlak kajakowy, na Nysie Kłodzkiej, przebiega przez zbiornik Kozielno, Paczków, Jezioro Otmuchowskie, Otmuchów, Jezioro Nyskie, Nysę oraz Więcmierzycę. Drugi szlak kajakowy, na Białej Głuchołaskiej, jest jedynym górskim szlakiem kajakowym na terenie gminy Nysa. Prowadzi z Głuchołaz, m.in. przez Przetęk, Morów oraz Białą Nyską (ujście Białej Głuchołaskiej do Jeziora Nyskiego).

Oprócz przedstawionych powyżej szlaków turystycznych, na terenie gminy Nysa wyznaczono atrakcyjne trasy krajoznawczo-przyrodnicze. Należą do nich:

- Rezerwat „Przytęk”⁶⁸
- Otmuchowsko-Nyski Obszar Chronionego Krajobrazu⁶⁹
- Kompleks edukacyjny w Kubicach – powstał w latach 2007-2008 w lasach leśnictwa Kubice w celu propagowania wiedzy przyrodniczej w społeczeństwie. W skład kompleksu edukacyjnego wchodzi: ścieżka dydaktyczna „Las Kubice”, ogródek dendrologiczny, ekspozycja skał z terenu nadleśnictwa, wystawa maszyn leśnych, przydomowa ekologiczna oczyszczalnia ścieków i obiekt myśliwski zagospodarowany przez Koło Łowieckie „Łoś” Nysa.
- Ścieżka dydaktyczna „Las Kubice” – trasa edukacyjno-dydaktyczna o długości około 1 km poświęcona zagadnieniom ekologii lasu. Ustawiono na niej 9 tablic edukacyjnych zawierających informacje na tematy: budowa piętrowa lasu, rola ptaków w lesie, młody las, stare drzewa w lesie, las w życiu człowieka, pożar w lesie, świat owadów oraz świat grzybów.
- „Szlakiem zieleni wokół Nysy” – trasa prowadzi przez „zieloną” część miasta Nysa, prezentując jego walory przyrodnicze. Trasa szlaku została wyznaczona przez: deptak przy wieży Ziębickiej, ul. Krzywoustego, Aleję Roosvelta wzdłuż rzeki Nysy Kłodzkiej, „Tamę wojskową” i pozostałość śluzy nr 1, Park Miejski, Staw Łódkowy (Sekuta), Aleję Duńczyków (z okolicznymi pozostałościami przeciwstrazy kleszczowych), pomnik poświęcony pamięci Duńczyków, ulicę Prudnicką, ulicę Moniuszki, Aleję Lompy (pozostałość dawnej fosy miejskiej) oraz alejki parku wzdłuż ulicy J. Bema (pozostałość dawnych fos fortyfikacji fryderycjańskich).
- Pieszko wzdłuż rzeki do Jeziora Nyskiego – trasa prowadzi przez atrakcyjny krajobrazowo teren, od deptaka przy wieży Ziębickiej, przez ul. Krzywoustego, Aleję Roosvelta wzdłuż rzeki Nysy, „Tamę wojskową” i pozostałość śluzy nr 1, alejkę biegnącą wzdłuż Nysy Kłodzkiej aż do zapory wodnej.
- Ścieżka ornitologiczna w Nysie – prowadzi wzdłuż miejskiego odcinka Nysy Kłodzkiej, po jej prawej stronie, na odcinku od mostu T. Kościuszki do tamy wojskowej. Trasa oznakowana jest 5 tablicami informacyjnymi z wizerunkami ptaków zamieszkujących okoliczny teren. Jedna z tablic poświęcona jest postaci Paula Roberta Kollibaya, ornitologa śląskiego, mieszkańca Nysy i założyciela Śląskiego Towarzystwa Ornitologicznego. Celem ścieżki jest ochrona przyrody i promocja walorów przyrodniczych.
- Ścieżka przyrodniczo-edukacyjna we wsi Siostrzechowice – ścieżka o długości około 1 km, rozpoczynająca się na końcu ul. M. Kopernika przy wejściu na wał. Na trasie umieszczono 7 tablic z opisami gatunków ptaków występujących w rejonie Jeziora Nyskiego oraz wybranymi ekosystemami.
- Szlak Kopernikowski – szlak o długości 28,2 km, nawiązujący nazwą do miejscowości Koperniki, w której mieszkali przodkowie słynnego astronoma Mikołaja Kopernika. Szlak umożliwia zapoznanie się z zabytkami regionu, ale także wiedzie przez tereny atrakcyjne przyrodniczo i krajoznawczo: z Nysy (fontanna Trytona) przez Jezioro Nyskie (wałem jeziora), Siostrzechowice i Koperniki do Otmuchowa.

Przez obszar gminy Nysa prowadzą także fragmenty szlaków międzynarodowych: Drogi Św. Jakuba, Szlaku Romańskiego oraz Szlaki Cysterskiego. Nyska Droga Św. Jakuba (trasa o długości 106 km), oznakowana muszlą św. Jakuba i żółtymi strzałkami, stanowi odcinek dojazdowy do traktu Via Regia, jednej z nici polskiej sieci międzynarodowej Drogi Św. Jakuba (Camino de Santiago), pątniczej trasy pielgrzymkowej prowadzącej przez wiele krajów europejskich (m.in. Niemcy, Francję, Włochy) do Santiago de Compostela w Hiszpanii, gdzie złożone są szczątki Jakuba Starszego apostoła. Trasa Nyskiej Drogi Św. Jakuba prowadzi na terenie gminy przez Koperniki, Siostrzechowice, Białą Nyską, Nysę oraz Złotogłowice. Szlak Romański jest jednym z ciekawszych szlaków turystyki historycznej

⁶⁸ Rezerwat został opisany w rozdziale poświęconym *Sferze ekologicznej*.

⁶⁹ Jw.

w Europie. Jest to trasa, na której oznakowano zabytki romańskie. Na terenie gminy Nysa zostały do niego włączone m.in. obiekty sakralne w Nysie (kościół św. Jakuba i św. Agnieszki), Kępnicy (kościół Wniebowzięcia NMP) i Wierzbęcicach (kościół św. Mikołaja). Szlak Cysterski jest z kolei fragmentem ogólnopolskiej sieci i międzynarodowej trasy poświęconej zabytkom i miejscom związanym z zakonem cystersów. Na terenie gminy znajdują się dotychczas nieoznakowane obiekty w Nysie (będące fragmentem szlaku Henryków – Jemielnica).

Oprócz przedstawionych powyżej szlaków turystycznych turyści i mieszkańcy mogą korzystać na terenie gminy Nysa także z innych atrakcji, m.in.:

- DRK Paintball w Kępnicy
- Paintball Nysa – Fabryka Siły Wody i Ognia
- Kursy i szkolenia nurkowe w Nyskim Centrum Nurkowym Dive Tech Professional w Iławie
- Studio Kids – sala zabaw dla dzieci
- Kulkoland – sala zabaw dla dzieci urządzona w stylu „podwodnego świata”
- TB-Center Tennis Bowling Center – korty tenisowe przy ul. Nowowiejskiej
- Kręgielnia „Pod Zielonym Kogutem”, przy ul. Prudnickiej
- Siłownia na wolnym powietrzu dla seniorów – urządzenia rekreacyjno-sportowe do ćwiczeń zamontowane w parku przy Al. Lompy: urządzenia typu: „Twister”, „Rowerek”, „Biegacz”, „Stepper”
- Boisko do gry w boule w parku przy Al. Lompy
- Ścianka wspinaczkowa na Fortecznej Wieży Ciśnień
- Centrum Usług Fitness dla „Kobiet z Klasą” przy ul. Poznańskiej, w budynku Wyższej Szkoły Teologiczno-Humanistycznej w Nysie
- Tor kartingowy na terenie Kąpieliska Miejskiego przy ul. Ujejskiego
- Klub Żeglarski NYSA z siedzibą w Głębinowie (przystań jachtowa na lewym brzegu Jeziora Nyskiego w Głębinowie)
- Wypożyczalnia rowerów przy Stadionie Miejskim oraz w Nyskim Ośrodku Rekreacji w Skorochowie
- Turystyka konna – na Ranczu Rochus w Rochowie oraz w Stadninie Koni Morów (Biała Nyska).

Dla turystów oraz mieszkańców gminy Nysa na jej terenie organizowane są także liczne imprezy o charakterze kulturowo-rekreacyjnym, wśród których można wymienić: Dni Nysy, Dni Twierdzy Nysa, Międzynarodowy Festiwal Folklorystyczny „Folk Fiesta Nysa”, Festiwal Ognia i Wody, Jarmark Jakubowy, „Muzyka w zabytkowych kościołach i wnętrzach Księstwa Nyskiego”, „Metalowa Twierdza”, Święto powiatu nyskiego, Rodzinny Piknik „I love Nysa”, „Noc Świętojańska”, „Dni Słonecznika”, „Muzyczne Czwartki”, a także dożynki, pielgrzymki, festiwale czy konkursy muzyczne i poetyckie⁷⁰.

6.4. Podsumowanie Sfera kultury

Życie kulturalne w gminie Nysa koncentruje się wokół bibliotek publicznych, domu kultury, kina oraz muzeum, zapewniających mieszkańcom dostęp do różnego rodzaju aktywności kulturalnych.

Infrastrukturę kulturalną na terenie gminy Nysa tworzą: kino, muzeum, biblioteki publiczne oraz dom kultury, które za pośrednictwem zróżnicowanej oferty kulturalnej stwarzają mieszkańcom możliwość uczestnictwa w tzw. „kulturze wysokiej”, jak i współczesnej, alternatywnej czy ludowej. Funkcjonujące od 2011 roku nowoczesne Kino Cinema 3D (na miejscu dawnego kina „Pokój”) zyskuje

⁷⁰ Opracowanie na podstawie: www.informacja-turystyczna.nysa.pl; www.nysa.eu; www.powiat.nysa.pl, www.nyskieksięstwo.turystyka.net.pl, www.folkfiesta.com (08.08.2013)

coraz większe grono sympatyków – z roku na rok zwiększa się liczba seansów oraz widzów, a samo kino cieszy się znaczną popularnością wśród mieszkańców Nysy i okolicznych miejscowości. Muzeum w Nysie, które pod względem historycznym jest pierwszą tego typu placówką powstałą na Opolszczyźnie, posiada zbiory malarstwa, rzeźby i grafiki, a także kolekcje rzemiosła artystycznego, kowalstwa, militariów, rękopisów i starodruków. Oprócz działalności wystawienniczej, Muzeum w Nysie prowadzi także działalność edukacyjną, naukową i kulturalną.

W gminie Nysa działalność prowadzi 11 placówek bibliotecznych, z czego 3 zlokalizowane są w mieście, a 8 na terenach wiejskich. Na jedną placówkę biblioteczną w gminie przypada 5.309 mieszkańców – sytuacja w tym obszarze jest gorsza niż w skali kraju (4.072 osoby na 1 placówkę biblioteczną) czy województwa opolskiego (3.061 osób na 1 bibliotekę). O ile liczba placówek bibliotecznych jest stała od 2004 roku, zmniejsza się liczba woluminów, którymi dysponują gminne biblioteki (o 30% w latach 2002-2012) – w przeliczeniu na 1.000 ludności placówki biblioteczne gminy Nysa posiadają 2.287,3 wolumina. Jest to wartość zdecydowanie niższa niż średnia dla kraju (3.415,7 woluminów na 1.000 ludności) oraz dla województwa opolskiego (3.929,3 wolumina na 1.000 ludności). Mimo ubytku księgozbioru w bibliotekach publicznych, na terenie gminy Nysa obserwowane jest rosnące zainteresowanie czytelnictwem – od 2008 roku stale zwiększa się liczba czytelników w bibliotekach, przy czym wzrost ten następuje zarówno w liczbach bezwzględnych (o 1.800 czytelników, tj. 20%), jak i w przeliczeniu na 1.000 ludności (o 45 osób). Tendencje związane ze zwiększaniem poziomu czytelnictwa w gminie są charakterystyczne także dla całej Opolszczyzny, w tym powiatu nyskiego (gdzie po spadkach w latach 2002-2008, od 2010 roku przybywa czytelników w bibliotekach publicznych na 1.000 ludności). Przeciętny czytelnik w nyskich bibliotekach publicznych wypożycza 18,3 wolumina, co jest wartością niższą niż w latach ubiegłych (19,9 wolumina w 2010 roku); niemal w każdym roku przeciętny czytelnik bibliotek wiejskich wypożycza więcej woluminów niż czytelnik bibliotek miejskich: na terenach wiejskich wypożycza się średnio 22,3 wolumina, w mieście zaś – 17,8 wolumina. Dane statystyczne wskazujące od 2-3 lat na powolny przyrost liczby czytelników i wypożyczeń w nyskich bibliotekach publicznych pozwalają przypuszczać, iż trend ten utrzyma się w najbliższej przyszłości, co pozytywnie wpłynie na proces rozwoju i upowszechniania kultury w gminie za pośrednictwem bibliotek publicznych⁷¹.

W Nyskim Domu Kultury im. W. Pawlik prowadzona jest działalność związana z edukacją i upowszechnianiem kultury. Amatorski Ruch Artystyczny w gminie skupia około 450 mieszkańców, uczestniczących w zajęciach różnych zespołów artystycznych: tanecznych (taniec nowoczesny, breakdance, modern jazz, dubstep i muzyka elektroniczna), muzycznych i wokalnych, teatralnych i folklorystycznych. W ramach swoich zadań Nyski Dom Kultury organizuje bądź współorganizuje liczne imprezy kulturalno-edukacyjno-rozrywkowe dla mieszkańców gminy, m.in.: spektakle edukacyjne, festiwale i przeglądy piosenki, koncerty, występy teatralne, spotkania teatrów, występy kabaretów, spektakle baletowe, wystawy rysunku, rzeźb, fotografii, wernisaże, promocje książek, szkolenia, konferencje i spotkania, imprezy okolicznościowe, kiermasze, pokazy firm komercyjnych czy imprezy z okazji świąt państwowych. Nyski Dom Kultury intensywnie korzysta w swojej działalności z możliwości uzyskania dofinansowania projektów w ramach funduszy europejskich, głównie Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Republika Czeska-Rzeczpospolita Polska 2007-2013 oraz „Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Opolskiego na lata 2007-2013”.

Infrastruktura sportowa w gminie Nysa podlega ciągłej rozbudowie, a mieszkańcy mają możliwość uprawiania aktywności fizycznej we własnym zakresie na jednym z licznych obiektów sportowych bądź w ramach różnorodnych klubów i sekcji sportowych.

⁷¹ O roli rozwoju czytelnictwa i sieci bibliotek jako podstawy rozwoju i upowszechniania kultury w regionach i społecznościach lokalnych traktuje m.in. opracowany w ramach „Narodowej Strategii Kultury na lata 2004-2013” Narodowy Program Kultury *Promocja Czytelnictwa i Rozwój Sektora Książki*.

Mieszkańcy gminy Nysa mają możliwość wstąpienia do jednego z 29 działających na terenie gminy klubów sportowych lub też uprawiania aktywności fizycznej we własnym zakresie, korzystając z infrastruktury sportowej w całej gminie. Dostępne są dla nich m.in. obiekty sportowe będące w zarządzie Nyskiego Ośrodka Rekreacji: Stadion Miejski (boisko i korty tenisowe), Nyska Extremlandia Skate Park, lodowisko, kryta pływalnia (basen, sauna, solarium), kompleks boisk Orlik 2012 czy kąpielisko miejskie. Można skorzystać także z oferty klubu żeglarskiego i przystani jachtowej, siłowni na wolnym powietrzu i boiska do gry w boule przy Al. Lompy, ścianki wspinaczkowej na Fortecznej Wieży Ciśnień, wypożyczalni rowerów, jak również oferty podmiotów komercyjnych: kortów tenisowych, paintballa, kręgielni, kursów nurkowych, toru kartingowego czy sal zabaw dla dzieci. Infrastruktura sportowa cechuje się największą różnorodnością w samej Nysie; w pozostałych miejscowościach gminy znajdują się przeważnie wyłącznie boiska sportowe, jednostkowo występują boiska do siatkówki bądź piłki plażowej. Ponadto część obiektów sportowych wymaga remontów i modernizacji – np. jako zły został określony stan techniczny następujących obiektów: korty tenisowe Białej Nyskiej, boiska sportowe w Hajdukach Nyskich, Jędrzychowie, Kubicach, Skorochowie i Złotogłowicach, sala gimnastyczna i boisko do piłki ręcznej w Nysie, ul. Chodowieckiego 7 oraz sale gimnastyczne przy szkołach podstawowych nr 1, 2 i 3 w Nysie, przy Gimnazjum nr 2). Oprócz udostępnianych mieszkańcom obiektów, na terenie gminy odbywa się szereg imprez o charakterze sportowym, które zachęcają do aktywności fizycznej. Najwięcej imprez sportowych (łącznie z zawodami sportowymi dla dzieci, młodzieży i dorosłych) odbywa się podczas akcji „Zima w Gminie Nysa” oraz „Lato w Gminie Nysa” oraz jako imprezy towarzyszące świętom patriotycznym.

Gmina Nysa jest obszarem o znacznym potencjale turystycznym, odpowiednim do uprawiania turystyki wodnej, rowerowej, pieszej czy konnej, oferującym możliwość zwiedzania zabytków kulturalnych, sakralnych, architektonicznych i archeologicznych, ale także wypoczynek na łonie natury.

Z uwagi na swoje położenie geograficzne, bogactwo przyrodnicze i dziedzictwo historyczno-kulturowe gmina Nysa doświadcza rozwoju branży turystycznej, zarówno jeśli chodzi o dostępną infrastrukturę noclegową, jak i różnego rodzaju atrakcje i zachęty dla zwiedzających. Zwiększa się liczba turystycznych obiektów noclegowych, przy czym wzrost ten dotyczy miasta, natomiast na terenach wiejskich liczba noclegowych obiektów turystycznych ulega zmniejszeniu. Wraz ze wzrostem ilościowym obiektów noclegowych następuje wzrost liczby miejsc noclegowych (o 35% w latach 2002-2012), któremu towarzyszy zwiększanie się liczby osób korzystających z noclegów (o 136% w latach 2002-2012) oraz liczby udzielonych noclegów (o 66% w latach 2002-2012).

Na terenie gminy Nysa znajdują się liczne zabytki kulturalne, sakralne oraz architektoniczne, jak również archeologiczne, zlokalizowane m.in. w Nysie, Goświnowicach, Radzikowicach, Złotogłowicach, Białej Nyskiej, Łławie, Konradowej, Regulicach, Rusocinie czy Wyszkwowie. Z uwagi na swoje wyjątkowe walory zabytkowe, Nysa nazywana bywa „Śląskim Rzymem”. Wśród miejsc, które należy w gminie Nysa odwiedzić, można wyróżnić: Bazylikę Mniejszą pw. św. Jakuba i św. Agnieszki z skarbcem św. Jakuba, Dzwonnice, kościół pw. św. Piotra i Pawła, kościół pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny, dawny kościół św. Barbary, kościół św. Dominika, kościół św. Franciszka z Asyżu, Pałac Biskupi, dawny dwór biskupi, Ratusz Nyski, nyskie fortyfikacje Twierdzy Nysa, Dom Wagi Miejskiej, Piękną Studnię, Fontannę Trytona, Dom Komendanta, Wieżę Ciśnień, Zespół Jezuicki czy Dom Macierzysty Zgromadzenia Sióstr św. Elżbiety. Należy podkreślić, iż nyskie zabytki tętnią życiem. Funkcjonują one nie tylko jako obiekty udostępniane do zwiedzania, ale przede wszystkim są miejscem organizacji imprez i wydarzeń kulturalnych czy sportowych, jak również miejscem spędzania wolnego czasu przez mieszkańców i turystów odwiedzających gminę Nysa.

Na turystów czekają w gminie liczne trasy turystyczne, prezentujące zarówno miejsca zabytkowe, jak i unikalną przyrodę i krajobrazy regionu oraz militarną przeszłość Twierdzy Nysa. Gminę można

zwiedzać pieszo podążając szlakami miejskimi i trasami krajoznawczo-przyrodniczymi, ale także samochodem (szlak samochodowy), rowerem (liczne trasy rowerowe), konno (turystyka konna) czy kajakiem (wyznaczone trasy kajakowe, w tym jedna górską). Na terenie gminy krzyżują się również międzynarodowe szlaki turystyczne: Nyska Droga Św. Jakuba, Szlak Romański czy Szlak Cysterski. Pod względem przyrodniczo-krajobrazowym szczególnie warte odwiedzenia są bogate ornitologicznie tereny Otmuchowsko-Nyskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, włączone do obszaru NATURA 2000 i będące siedliskiem wielu gatunków ptactwa wodnego i błotnego.

Dla turystów oraz mieszkańców gminy Nysa na jej terenie organizowane są także liczne imprezy o charakterze kulturowo-rekreacyjnym, wśród których można wymienić: Dni Nysy, Dni Twierdzy Nysa, Międzynarodowy Festiwal Folklorystyczny „Folk Fiesta Nysa”, Festiwal Ognia i Wody, Jarmark Jakubowy, „Muzyka w zabytkowych kościołach i wnętrzach Księstwa Nyskiego”, „Metalowa Twierdza”, Święto powiatu nyskiego, Rodzinny Piknik „I love Nysa”, „Noc Świętojańska”, „Dni Słonecznika”, „Muzyczne Czwartki”, a także dożynki, pielgrzymki, festiwale czy konkursy muzyczne i poetyckie. Podsumowując, należy podkreślić, iż rozwój turystyczny gminy Nysa powinien następować w wyniku działań podejmowanych wspólnie przez władze samorządowe oraz mieszkańców, którzy z jednej strony będą beneficjentami zwiększonego ruchu turystycznego, z drugiej zaś rozwój infrastruktury turystycznej będzie wiązał się z pewnymi ograniczeniami w życiu społeczności lokalnej – z tego powodu projekty powstające w porozumieniu z mieszkańcami mają większą szansę powodzenia. Istotne jest także budowanie oferty turystycznej ciekawej, interesującej, oryginalnej i odróżniającej gminę od pozostałych miast i miejscowości. Współczesne trendy aktywnego wypoczynku i turystyki aktywnej sprzyjają rozwijaniu np. questingu (tzw. „turystyka z zagadkami”)⁷², a powodzenie rozwoju turystycznego gmin warunkowane jest między innymi budowaniem zjednoczonej tożsamości miejscowości należących do gminy w oparciu o wspólny element i wykreowanie unikalnego produktu turystycznego związanego z danym terenem (przykładem może być tu wspomniana już turystyczna trasa rowerowa „Szlakiem czarownic po czesko-polskim pograniczu” zrealizowana w ramach polsko-czeskiego projektu „Zdobądź szlak czarownic”⁷³).

7. Infrastruktura techniczna

Niniejszy rozdział „Diagnozy” poświęcony jest infrastrukturze technicznej gminy Nysa. W pierwszym podrozdziale poruszone są zagadnienia związane z transportem drogowym, z uwzględnieniem charakterystyki sieci dróg gminnych, powiatowych, wojewódzkich i krajowych na terenie gminy. W osobnym podrozdziale przedstawiono kwestie transportu kolejowego, zaś kolejny dotyczy mieszkalnictwa i zasobów mieszkaniowych gminy. Częścią rozdziału poświęconego infrastrukturze technicznej są także podrozdziały związane z gazownictwem, energetyką i ciepłownictwem oraz gospodarką wodno-kanalizacyjną i ściekową na terenie gminy Nysa.

⁷² Na podstawie: http://www.decdujmyrazem.pl/o_projekcie/wiadomosci/turystyka_dla_rozwoju_gminy.html (18.09.2013).

⁷³ Na podstawie: http://www.powiat.nysa.pl/sites/1,187,189/show/1454/na_rowerze_z_czarownicami.html (18.09.2013).

7.1. Transport drogowy

Transport drogowy w gminie Nysa oparty jest o sieć dróg gminnych, powiatowych, wojewódzkich i krajowych. Odległość od Nysy do wybranych punktów wynosi:

- 1) Wrocław – około 80 km
- 2) Autostrada A4 – około 35 km
- 3) Warszawa – około 350 km
- 4) Opole – około 50 km
- 5) Katowice – około 133 km
- 6) Granica z Republiką Czeską – około 20 km⁷⁴.

Rysunek 18. Położenie Nysy na mapie Polski.

Źródło: www.mapa.zumi.pl (27.09.2013)

Usługi komunikacji zbiorowej na terenie gminy Nysa świadczą: Miejski Zakład Komunikacji w Nysie Sp. z o.o. oraz Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Nysie.

⁷⁴ Odległości na podstawie: www.maps.google.pl (25.07.2013).

Spółka gminna Miejski Zakład Komunikacji w Nysie Sp. z o.o. wykonując zadania własne gminy Nysa w obszarze zaspokajania zbiorowych potrzeb wspólnoty gminnej w zakresie lokalnego transportu zbiorowego, prowadzi przewozy na terenie miasta i gminy Nysa, z wykorzystaniem taboru autobusowego. Oprócz przewozów liniowych MZK w Nysie wykonuje także zadania gminy w zakresie przewozu dzieci i młodzieży do szkół podstawowych i gimnazjów oraz wykorzystując specjalnie przystosowane pojazdy prowadzi dowóz dzieci i młodzieży niepełnosprawnej do szkół i ośrodków powiatowych.

Na 2012 rok w MZK zaplanowano wykonanie 1.394.304 wozokm liniowych, w tym 1.256.020 wozokm liniowych otwartych i 138.284 wozokm zamkniętych (dowozy dzieci do szkół). Realizując przewozy zgodnie z rozkładami jazdy ostatecznie wykonano 2012 roku 1.260.909 wozokm otwartych, natomiast w zakresie dowozu szkolnego – 134.028 wozokm zamkniętych. Razem wykonano 1.394.937 km. Dodatkowo MZK w 2012 roku wykonało 34.483 wozokm przewozów poza gminę (Otmuchów) i 42.860 wozokm przewozów zleconych.

Tabela 45. Wozokilometry planowane i wykonane przez MZK w Nysie, 2012.

	km planowane		Razem planowane	km wykonane		Razem wykonane
	zamknięte	otwarte		zamknięte	otwarte	
styczeń	7.694	105.117	112.811	8.379	103.899	112.278
luty	15.204	103.836	119.040	15.633	103.908	119.541
marzec	15.928	109.890	125.818	16.747	109.668	126.415
kwiecień	12.308	99.891	112.199	12.583	99.662	112.245
maj	15.204	105.804	121.008	14.806	106.903	121.709
czerwiec	14.480	101.970	116.450	13.229	103.648	116.877
lipiec	0	100.296	100.296	0	103.833	103.833
sierpień	0	109.657	109.657	0	110.041	110.041
wrzesień	14.480	102.354	116.834	14.121	102.505	116.626
październik	16.652	113.124	129.776	15.238	113.741	128.979
listopad	15.204	105.194	120.398	13.429	107.281	120.710
grudzień	10.860	98.887	109.747	9.862	95.820	105.682
Razem	138.014	1.256.020	1.394.034	134.027	1.260.909	1.394.936

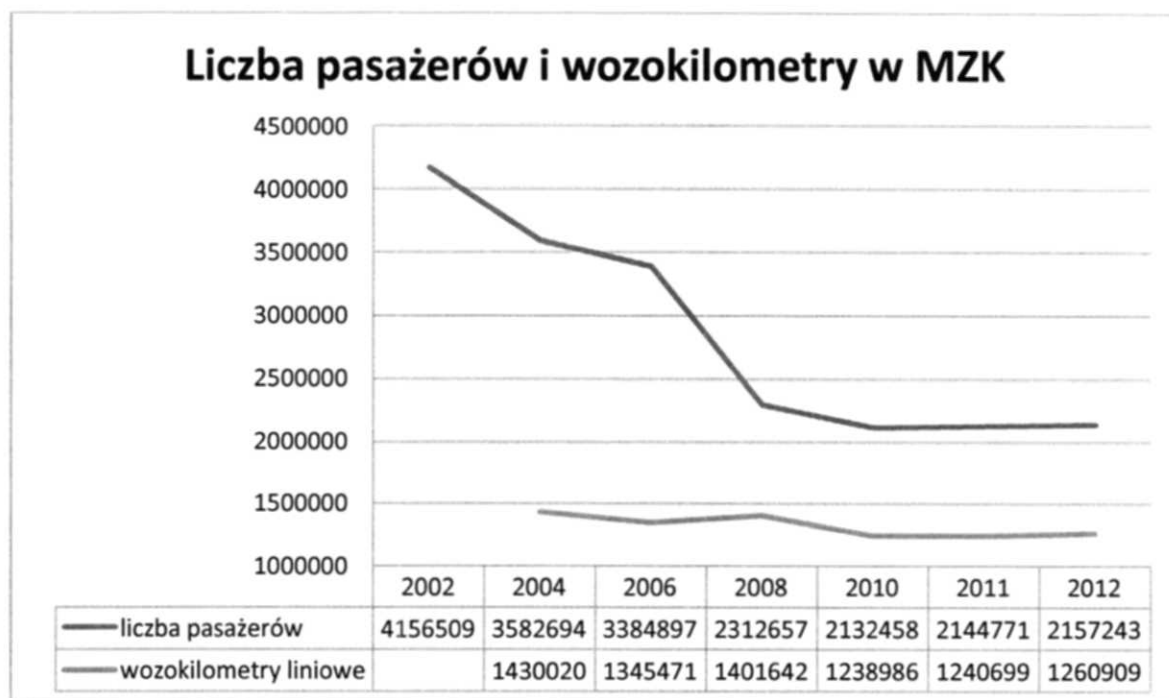
Źródło: Informacja Zarządu MZK Nysa Sp. z o.o. dotycząca funkcjonowania Spółki w 2012 roku.

Z usług MZK w Nysie korzysta łącznie ponad 2 mln pasażerów (MZK, 2012). Zarejestrowane na podstawie zakupionych biletów potoki pasażerskie były nieznacznie wyższe niż w 2011 roku, gdy odnotowano o 12.472 osób mniej (tj. 2.144.771 pasażerów) oraz wyższe niż w 2010 roku, gdy odnotowano o 24.785 osób mniej (tj. 2.132.458 pasażerów). Dane z okresu 3-letniego wskazują na bardzo powolny wzrost liczby pasażerów nyskiego MZK, co warunkuje zwiększanie się dochodów spółki ze sprzedaży biletów, które wyniosły w 2011 roku 2.443.893 zł; zaś w 2012 roku nieco spadły – do poziomu 2.284.869 zł. Wzrost liczby pasażerów MZK jest jednak powolny, wciąż znaczny dystans dzieli obecną sytuację od sytuacji z lat 2002 (4,1 mln pasażerów) – 2006 (3,3 mln pasażerów)⁷⁵. Również w zakresie wykonanych wozokilometrów liniowych od 2010 roku obserwowany jest stopniowy wzrost: z 1.238.986 wozokm do 1.260.909 wozokm. Wciąż są to jednak wartości niższe niż w 2004 roku, gdy wykonano 1.430.020 wozokm liniowych). Na zwiększające się zainteresowanie usługami MZK w Nysie wpływ mają niewątpliwie wprowadzone w 2012 roku darmowe przejazdy

⁷⁵ Należy zaznaczyć, że system liczenia pasażerów w MZK w Nysie podlegał zmianom. Dane MZK za lata 2002-2003 dotyczyły wszystkich przewiezionych pasażerów, niezależnie od wnoszenia bądź nie opłaty za przejazd. Od 2004 roku w liczbie przewiezionych pasażerów uwzględniano tylko pasażerów wnoszących opłatę za przejazd. W 2007 roku zasada liczenia pasażerów zmieniła się w związku z wprowadzeniem elektronicznych kart pasażera (ufiskalnienie kas rejestrujących umożliwiło kontrolę wykorzystanej liczby przejazdów).

komunikacją miejską dla osób posiadających uprawnienia do kierowania samochodem osobowym (prawo jazdy kat. B) oraz dowód rejestracyjny z ważnym terminem badania technicznego pojazdu⁷⁶.

Rysunek 19. Liczba pasażerów MZK Sp. z o.o. w Nysie, lata 2002-2012.

Źródło: Informacja Zarządu MZK Nysa Sp. z o.o. dotycząca funkcjonowania Spółki, lata 2002-2012.

Miesiącami, w których następuje znaczny wzrost użytkowania biletów jednorazowych są: czerwiec (70,4%), lipiec (75,2%) oraz sierpień (62,6%), co jest związane z wakacjami i sezonem turystycznym (MZK, 2012). Niezależnie jednak od miesiąca, wśród pasażerów nyskiego MZK przeważają osoby postępujące się biletami jednorazowymi – w rozliczeniu rocznym stanowią one 59% pasażerów, zaś 41% pasażerów postępuje się biletami miesięcznymi.

W 2010 roku w Miejskim Zakładzie Komunikacji Nysa Sp. z o.o. w wyniku realizowanego przez gminę projektu dokonano częściowej wymiany taboru. Projekt zakupu 7 autobusów niskopodwoziowych z normą czystości spalin EURO5 był współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach „Regionalnego Programu Operacyjnego województwa opolskiego na lata 2007-2013”, działanie 3.2 Transport publiczny. Głównym celem projektu było zwiększenie mobilności mieszkańców gminy oraz podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej w regionie. Działania projektu miały zachęcić mieszkańców gminy do korzystania z komunikacji zbiorowej, a tym samym rezygnacji z transportu indywidualnego.

W 2012 roku MZK w Nysie Sp. z o.o. dysponował 36 autobusami, których średni wiek wynosił 7,16 roku, zaś w 2011 roku 38 autobusami ze średnim wiekiem 7,13 roku. Ponad połowa (52,8%) autobusów MZK jest użytkowana nie dłużej niż 5 lat, a co piąty (19,4%) autobus wykonuje przejazd w MZK od 5 do 10 lat oraz od 10 do 15 lat. Autobusy najstarsze, mające powyżej 20 lat, stanowią 8,3% taboru spółki (MZK, 2012). Dzięki przeprowadzonym inwestycjom w zakresie wymiany taboru w MZK w Nysie, w okresie dwóch lat o połowę zmniejszono liczbę autobusów o najdłuższym okresie użytkowania (w porównaniu do 2008 roku – ponad pięciokrotnie), co pozytywnie wpłynęło na jakość świadczonych usług.

⁷⁶ Zgodnie z Uchwałą nr XIX/318/12 Rady Miejskiej w Nysie z dnia 19 kwietnia 2012 r. w sprawie zmiany Uchwały Nr XXIII/321/08 Rady Miejskiej w Nysie z dnia 27 czerwca 2008 r., w sprawie ustalenia cen urzędowych za usługi przewozowe środkami lokalnego transportu zbiorowego na terenie gminy Nysa.

Tabela 46. Okres użytkowania autobusów MZK w Nysie, lata 2004-2012.

	2004	2006	2008	2010	2011	2012
0-5 lat	3%	18,42%	33,3%	64,9%	55,3%	52,8%
5-10 lat	11%	18,42%	8,3%	2,7%	18,4%	19,4%
10-15 lat	6%	2,63%	13,9%	16,2%	15,8%	19,4%
15-20 lat	80%	60,53%	0%	0%	0%	0%
>20 lat			44,4%	16,2%	10,5%	8,3%

Źródło: Informacja Zarządu MZK Nysa Sp. z o.o. dotycząca funkcjonowania Spółki w latach 2004-2012⁷⁷.

PKS w Nysie realizuje połączenia głównie lokalne oraz do większych miast, a także okolicznych miast wojewódzkich. PKS w Nysie, z miasta Nysy, jako siedziby powiatu nyskiego prowadził w 2012 roku 36 ustalonych linii powiatowych, dziennie przewożąc około 2.000 osób⁷⁸. Z przystanku NYS A.D.A. odbywa się ogółem 354 połączeń. Jak wspomniano powyżej obejmują one w większości kierunki lokalne, umożliwiając dotarcie do sołectw gminy Nysa, ale także sąsiednich gmin powiatu nyskiego (m.in. Głuchołazy, Otmuchów, Korfantów, Paczków) czy innych powiatów województwa opolskiego (m. in. Prudnik, Grodków, Brzeg, Głubczyce). Liczne są także połączenia autobusowe z gminy Nysa do dwóch najbliższych stolic wojewódzkich, czyli Opola i Wrocławia.

Istniejąca sieć połączeń autobusowych umożliwia dojazd w różne części gminy Nysa, powiatu nyskiego oraz południowej części województwa opolskiego czy sąsiedniego dolnośląskiego (m.in. Kłodzko, Kudowa Zdrój), jak również w kierunku granicy polsko-czeskiej (Sławniowice, Gierałce, Jasienica Górna). Istnieją tylko pojedyncze połączenia umożliwiające bezpośredni przejazd z Nysy do Warszawy, Krakowa, Kielc, Mielca, Nowego Targu czy na Górny Śląsk. Brak jest natomiast bezpośrednich połączeń autobusowych Nysy z centralną, północną i wschodnią częścią Polski, co jest istotne zarówno z punktu widzenia możliwości dojazdu do dużych centrów urbanistycznych (np. Poznań, Łódź, Trójmiasto i in.), jak również terenów atrakcyjnych rekreacyjnie i turystycznie (np. Wybrzeże, Mazury, Bieszczady).

Z punktu widzenia rozwoju infrastruktury drogowej i transportu drogowego w gminie Nysa najważniejszą planowaną inwestycją jest budowa obwodnicy. W ramach wieloletniego programu pod nazwą „Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2011-2015” w ramach nowej perspektywy finansowej na lata 2014-2020 realizowana będzie inwestycja „Budowa obwodnicy Nysy”. Inwestycję o długości 16,5 km w ciągu dróg krajowych 41 i 46 zaplanowano na lata 2014-2017. Na jej realizację na 2014 rok założono wydatki w wysokości 539 tys. zł, zaś na 2015 rok – 119.631,5 tys. zł⁷⁹. Ogłoszenie przetargu na budowę obwodnicy w Nysie zaplanowano na listopad 2013 roku, a jego rozstrzygnięcie na marzec 2014 roku. Zgodnie z obecnym harmonogramem prace budowlane ruszą w marcu 2015 roku i potrwać około 18 miesięcy, co pozwala określić czas oddania do użytkowania obwodnicy Nysy na koniec 2016 roku⁸⁰.

⁷⁷ W roku 2002 Sprawozdanie z działalności MZK w Nysie obejmowało inne kategorie okresu użytkowania autobusów.

⁷⁸ Za: Biuletyn Informacyjny powiatu nyskiego 2012 nr 1 oraz nr 4.

⁷⁹ Za: Załącznik nr 6 do Projektu Uchwały Rady Ministrów zmieniającej uchwałę w sprawie ustanowienia programu wieloletniego pod nazwą „Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2011-2015”. Projekt. http://www.pkd.org.pl/pliki/SKMBT_C45113080508460.pdf (01.09.2013)

⁸⁰ http://www.nysa.eu/aktualnosc-1-5735-obwodnica_nysy_jednak_coraz_blizej.html (01.09.2013)

7.1.1. Drogi gminne

Zarządzaniem drogami publicznymi gminnymi oraz drogami wewnętrznymi stanowiącymi własność gminy Nysa zajmuje się Wydział Gospodarki Komunalnej i Drogownictwa Urzędu Miejskiego w Nysie.

Na terenie gminy Nysa znajduje się ogółem 96,532 km dróg gminnych, z czego łączna długość dróg miejskich wynosi 61,046 km (tj. 63,2%), zaś dróg gminnych pozamiejskich – 35,486 km (36,8%). Głównym typem nawierzchni na drogach gminnych jest nawierzchnia bitumiczna, która występuje na 44,1% dróg miejskich (26,9 km) i 40,9% dróg pozamiejskich (14,5 km).

Tabela 47. Drogi gminne w gminie Nysa, 2012.

	drogi miejskie	drogi pozamiejskie	Ogółem
Ogółem			
liczba ulic/dróg	205	55	260
liczba ulic/dróg wymagających remontu/przebudowy	75	24	99
liczba ulic/dróg wymagających budowy	17	19	36
drogi – nawierzchnia (km)			
Ogółem	61,046	35,486	96,532
Bitumiczna	26,9	14,5	41,4
Betonowa	5,8	2,4	8,2
z kostki	18,2	2,9	21,1
Gruntowa	10,2	6,5	16,7
Tłuczniowa	x	9,1	9,1

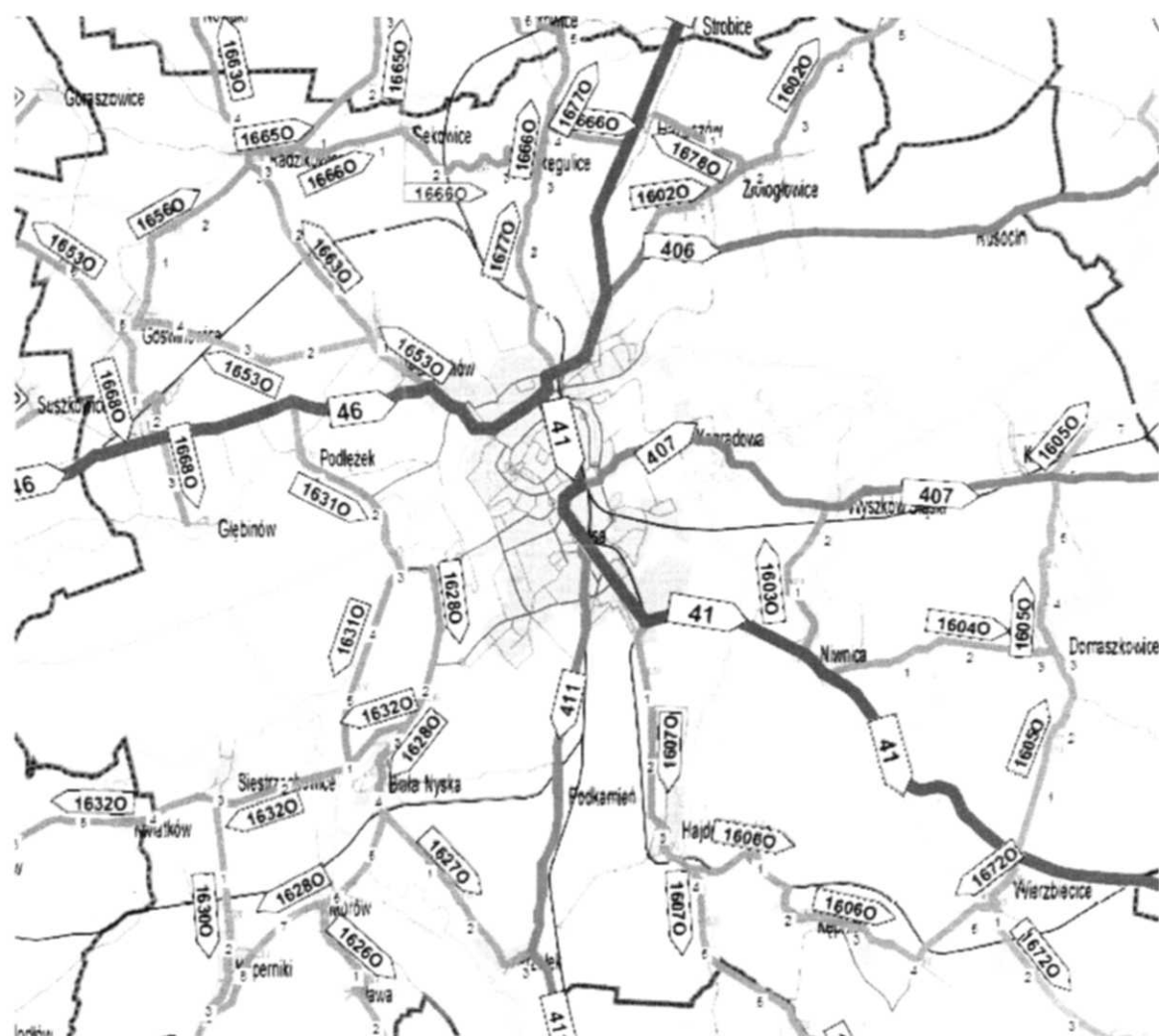
Źródło: Wydział Gospodarki Komunalnej i Drogownictwa Urzędu Miejskiego w Nysie.

Drogi gminne obejmują 260 ulic/dróg, z których 38,1% (tj. 99 dróg) wymaga kompleksowej przebudowy lub remontu nawierzchni. Sytuacja taka dotyczy 36,6% dróg gminnych miejskich oraz 43,6% dróg gminnych pozamiejskich. Kolejne 13,8% dróg gminnych wymaga budowy, przy czym zdecydowanie większe potrzeby występują w przypadku dróg pozamiejskich – budowy wymaga 19 dróg pozamiejskich (tj. 34,5% dróg pozamiejskich) oraz 17 dróg miejskich (tj. 8,3% dróg miejskich). Zadawalający lub bardzo dobry jest stan niemal połowy dróg gminnych (125 dróg, tj. 48,1% ogółu), jednak również w tym przypadku różnica między drogami miejskimi i pozamiejskimi jest znaczna: zadawalający lub bardzo dobry jest stan 55,1% dróg gminnych miejskich i zaledwie 21,8% dróg gminnych pozamiejskich.

7.1.2. Drogi powiatowe

Długość dróg powiatowych na terenie gminy Nysa wynosi 121,17 km. Większość z nich przebiega przez obszary wiejskie gminy: 90,513 km, tj. 74,7% ogółu dróg powiatowych w gminie Nysa. Pozostałe 30,657 km dróg powiatowych wytyczonych jest przez obszar miasta Nysa.

Rysunek 20. Sieć dróg powiatowych, wojewódzkich i krajowych w gminie Nysa.

Źródło: Zarząd Dróg Powiatowych w Nysie (www.zdp.nysa.pl, 25.07.2013)

Drogi powiatowe w gminie Nysa stanowią 20,4% ogółu dróg powiatowych w powiecie nyskim. Zdecydowana większość dróg powiatowych to drogi o nawierzchni bitumicznej: 103,925 km, tj. 85,8% ogółu dróg powiatowych. Niewielkie odcinki dróg powiatowych w gminie Nysa posiadają nawierzchnię betonową, z prefabrykatów betonowych, tłuczniewą, z kostki kamiennej, czy też są drogami o nawierzchni gruntowej.

Tabela 48. Drogi powiatowe na terenie gminy Nysa.

Drogi powiatowe	ogółem	bitumiczna	betonowa	pref. betonowe	tłuczniowa	kostka kamienna	gruntowa wzmocniona	gruntowa naturalna
Nysa	121,17							
miejskie	30,657	26,164	2,363	0,715		1,415		
pozamiejskie	90,513	77,761	6,407		2,577		2,208	1,56
łącznie w powiecie	594,756	562,059	8,77	0,715	6,111	4,745	5,308	7,046

Źródło: Dane Zarządu Dróg Powiatowych w Nysie (www.zdp.nysa.pl, 01.08.2013).

7.1.3. Drogi wojewódzkie i krajowe

Sieć dróg gminy Nysa uzupełniona jest przez drogi wojewódzkie:

- 406: Nysa – Jasienica Dolna – Włostowa
- 407: Nysa – Korfantów – łącznik
- 411: Nysa – Głuchołazy – granica Głuchołazy/Mikulovice

Przez teren gminy przebiegają także dwie drogi krajowe, krzyżujące się w mieście Nysa:

- 46: Kłodzko – Nysa – Opole – Częstochowa – Szczekociny
- 41: Nysa – Prudnik – granica w Trzebini

7.2. Połączenia kolejowe

Połączenia kolejowe w gminie Nysa prowadzone są z miasta Nysa w kierunku Opola, Brzegu oraz Kędzierzyna-Koźła.

Spółka Przewozy Regionalne Województwa Opolskiego prowadzi obecnie komunikację na 2 trasach, obejmujących obszar gminy Nysa:

- Linia: Nysa – Opole Główne – Kluczbork
- Linia: Brzeg – Nysa – Kędzierzyn Koźle

Rysunek 21. Mapa linii kolejowych na terenie gminy Nysa.

Źródło: Mapa schematyczna PKP – Załącznik do Sieciowego Rozkładu Jazdy Pociągów 2011/2012 (www.przewozyregionalne.pl, 26.07.2013)

7.3. Mieszkalnictwo

Na terenie gminy Nysa znajduje się 6.274 budynków mieszkalnych (GUS, 2012). Ich liczba zwiększyła się od 2008 roku o 449 budynków, tj. o 8%. Zarówno na obszarach wiejskich, jak i w mieście w latach 2008-2012 wzrosła liczba budynków mieszkalnych: w 2012 roku na terenach wiejskich znajdowało się o 226 budynków więcej niż w 2008 roku, zaś w mieście – o 223 budynki więcej. Pod względem lokalizacji budynków mieszkalnych obserwowana jest nieznaczna przewaga liczby budynków w mieście nad liczbą budynków na obszarach wiejskich: budynki miejskie stanowią około 55% ogółu budynków mieszkalnych w gminie Nysa. Na tle innych jednostek sytuacja gminy w zakresie przyrostu liczby budynków mieszkalnych przedstawia się stosunkowo najlepiej – w okresie 2008-2012 obserwowano w niej najwyższą dynamikę zmian.

Tabela 49. Budynki mieszkalne, lata 2008-2012.

	2008	2009	2010	2011	2012	Zmiana 2012/2008
Polska	5.751.174	5.820.763	5.869.959	6.006.608	6.063.721	5,4%
Województwo opolskie	164.171	165.451	166.153	167.832	168.718	2,8%
Powiat nyski	20.534	20.664	20.739	21.221	21.321	3,8%
Gmina Nysa	5.825	5.883	5.918	6.225	6.274	7,7%
miasto	3.201	3.232	3.249	3.402	3.424	7,0%
obszar wiejski	2.624	2.651	2.669	2.823	2.850	8,6%

Źródło: BDL/GUS.

Liczba mieszkań znajdujących się na terenie gminy Nysa wynosi 20.413 (GUS, 2010), a od 2002 roku zwiększyła się o 872 mieszkania (tj. 4,5%). Większość mieszkań zlokalizowanych jest w mieście, gdzie znajduje się ich 16.837 (tj. 82,5% ogółu mieszkań w gminie). W mieszkaniach na terenie gminy istnieje 76.283 izb, a łączna powierzchnia użytkowa mieszkań wynosi 1.407.159 m² (GUS, 2010). Przyrost liczby mieszkań w gminie Nysa w latach 2002-2010 (4,5%) kształtuje się na poziomie wyższym niż powiecie (3,2%) czy województwie (3,7%), pozostaje jednak niższy niż przyrost liczby mieszkań w skali kraju (7,9%).

Tabela 50. Zasoby mieszkaniowe w gminie Nysa, lata 2002-2010.

	2002	2004	2006	2008	2010	Zmiana 2010/2002
Mieszkania						
Polska	12.438.026	12.683.392	12.876.676	13.150.294	13.422.011	7,9%
Województwo opolskie	329.534	333.266	335.299	338.353	341.748	3,7%
Powiat nyski	45.563	46.061	46.290	46.658	47.003	3,2%
Gmina Nysa	19.541	19.824	20.005	20.218	20.413	4,5%
miasto	16.209	16.416	16.553	16.712	16.837	3,9%
obszar wiejski	3.332	3.408	3.452	3.506	3.576	7,3%
Izby						
Gmina Nysa	72.379	73.798	74.462	75.447	76.283	5,4%
miasto	57.375	58.353	58.781	59.478	59.939	4,5%
obszar wiejski	15.004	15.445	15.681	15.969	16.344	8,9%
powierzchnia użytkowa mieszkań (m²)						
Gmina Nysa	1.307.662	1.341.085	1.359.542	1.385.614	1.407.159	7,6%
miasto	1.000.233	1.023.059	1.035.169	1.053.449	1.065.583	6,5%
obszar wiejski	307.429	318.026	324.373	332.165	341.576	11,1%

Źródło: BDL/GUS.

W 2012 roku do użytkowania na terenie gminy Nysa oddano 116 mieszkań, w tym 69 mieszkań w mieście i 47 mieszkań na obszarach wiejskich. Spośród oddanych do użytkowania mieszkań 91 znajdowało się w nowych budynkach mieszkalnych i niemieszkalnych (45 w mieście i 46 na obszarach wiejskich), 24 mieszkania uzyskano z przebudowy lub adaptacji pomieszczeń niemieszkalnych (wszystkie w mieście Nysa), a 1 mieszkanie powstało w wyniku rozbudowy. W nowych mieszkaniach oddanych do użytkowania w gminie w 2012 roku znajdowało się ogółem 631 izb (348 w mieście i 283 na obszarach wiejskich), o łącznej powierzchni użytkowej 16.474 m² (8.854 m² w mieście i 7.620 m² na terenach wiejskich).

Tabela 51. Mieszkania oddane do użytkowania w gminie Nysa, lata 2008-2012 roku.

	2008	2009	2010	2011	2012
Mieszkania					
Gmina Nysa	121	119	114	93	116
miasto	95	85	71	40	69
obszar wiejski	26	34	43	53	47
Izby					
Gmina Nysa	521	493	564	528	631
miasto	388	289	342	224	348
obszar wiejski	133	204	222	304	283
powierzchnia użytkowa (m²)					
Gmina Nysa	13.642	13.571	13.668	14.554	16.474
miasto	10.029	8.046	8.463	6.062	8.854
obszar wiejski	3.613	5.525	5.205	8.492	7.620

Źródło: BDL/GUS.

Zarządem gminnych budynków na terenie gminy zajmuje się jej spółka Nyski Zarząd Nieruchomości Sp. z o.o. w Nysie. Przedmiotem działalności tej spółki jest: obsługa nieruchomości (w tym zagospodarowanie i sprzedaż nieruchomości na własny rachunek, kupno i sprzedaż nieruchomości na własny rachunek, wynajem nieruchomości na własny rachunek, działalność agencji obsługi nieruchomości, zarządzanie nieruchomościami na zlecenie, zarządzanie nieruchomościami mieszkalnymi, w tym zasobami gminy Nysa, zarządzanie nieruchomościami niemieszkalnymi, w tym zasobami gminy Nysa, działalność w dziedzinie zagospodarowania zieleni, rekreacji i wypoczynku), wykonywanie robót budowlanych, prowadzenie usług dozoru oraz prowadzenie usług parkingowych.

W zarządzie Nyskiego Zarządu Nieruchomości pozostaje łącznie 297 budynków, w tym 67 budynków będących w 100% własnością gminy Nysa, 217 budynków – będących współwłasnością gminy Nysa i 7 budynków – będących własnością i współwłasnością spółki NZN; a także 6 lokali mieszkalnych w budynkach spółdzielni mieszkaniowych i wspólnot mieszkaniowych (NZN, 2012). Podsumowując działalność NZN, można zauważyć, iż liczba budynków pozostających w zarządzie NZN stale się zmniejsza: od 2002 roku ubyło 20 budynków będących w 100% własnością gminy (w tym 94 lokale), 121 budynków będących współwłasnością gminy (w tym 508 lokali mieszkalnych) oraz 7 budynków będących własnością i współwłasnością spółki NZN. Stopniowo zmniejsza się również liczba wspólnot mieszkaniowych, którymi zarządza spółka NZN – obecnie jest to 146 wspólnot, a liczba ta zmniejszyła się o 11 w porównaniu do 2002 roku.

Tabela 52. Budynek będące w zarządzie Nyskiego Zarządu Nieruchomości, lata 2009-2012.

	2002	2004	2006	2008	2010	2011	2012
budynki będące własnością gminy							
Budynki	87 i 1/2	79	75	70	69	67	67
lokale ogółem	656	609	639	562	559	554	562
lokale mieszkalne	516	501	550	485	500	498	513
lokale użytkowe, garaże	140	108	89	77	59	56	49
budynki będące współwłasnością gminy							
Budynki	338	237	248	234	224	220	217
lokale ogółem	1.385	1.303	1.177	1.066	942	895	828
lokale mieszkalne	1.294	1.237	1.128	1.011	895	848	786
lokale użytkowe, garaże	91	66	49	55	47	47	42
budynki będące własnością i współwłasnością spółki NZN							
Budynki	14	14	12	10	8	6	7
lokale ogółem	289	288	279	329	307	298	304
lokale mieszkalne	278	278	272	319	300	291	297
lokale użytkowe, garaże	11	11	7	10	7	7	7
zarządzane wspólnoty mieszkaniowe							
liczba	156	151	156	151	148	146	145

Źródło: Sprawozdanie z działalności Nyskiego Zarządu Nieruchomości Sp. z o.o. w Nysie za lata 2002 -2012.

7.4. Gazownictwo, energetyka i ciepłownictwo

Usługi ciepłownicze dla gminy prowadzi spółka Nyska Energetyka Ciepła – Nysa Sp. z o.o. Usługi świadczone są poprzez miejski system ciepłowniczy i lokalne kotłownie⁸¹. Głównym źródłem produkcji ciepła są dwie kotłownie centralne o zainstalowanej łącznej mocy 87,495 MW oraz 6 lokalnych kotłowni o mocy 0,75 MW. Łącznie spółka NEC-Nysa w końcu 2012 roku dysponowała mocą 88,245 MW. Od stycznia 2012 roku spółka NEC-Nysa użytkuje jednostkę kogeneracji, która przy użyciu silnika spalinowego w procesie spalania wykorzystuje gaz ziemny. Jednostka ta w układzie skojarzenia posiada moc elektryczną 1,2 MW i ciepłą 1,195 MW. Obiekt został wybudowany za 4,5 mln zł z udziałem środków własnych, dotacji z „Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Opolskiego” oraz pożyczką z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Opolu. Produkcja umożliwia sprzedaż prądu do sieci energetycznej, a sam obiekt jest przyjazny dla środowiska i mieszkańców⁸².

W wyniku działalności spółka sprzedała w 2011 roku 351.944 GJ energii cieplnej na kwotę 20.534.978,79 zł, co stanowiło 96,1% przychodów netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów. W 2012 roku odnotowano sprzedaż 361.580,393 GJ energii cieplnej za kwotę 21.860.373,32 zł (w 2004 roku sprzedaż wyniosła 16.644.110 zł) oraz produkcję energii elektrycznej w ilości 7.462,62 MWh. Struktura odbiorców energii cieplnej w 2012 roku przedstawia się następująco (w nawiasach wskazano strukturę sprzedaży energii cieplnej wg grup odbiorców w roku 2004):

⁸¹ Informacje o spółce „Nyska Energetyka Ciepła” na podstawie: www.nec.nysa.com.pl (05.08.2013) oraz Sprawozdania z działalności Spółki Nyska Energetyka Ciepła Sp. z o.o., lata 2004-2012.

⁸² Za: <http://www.radio.opole.pl/2012/marzec/gospodarka/nyska-energetyka-ciepna-ma-wlasna-elektrownie.html> (05.08.2013)

- Spółdzielnie – 43% (47%)
- Wspólnoty mieszkaniowe – 26% (26%)
- Jednostki budżetowe – 20% (18%)
- Inne podmioty gospodarcze – 6% (4%)
- Gospodarka komunalna – 2% (1%)
- Odbiorcy indywidualni – 2% (2%)
- Przemysł – 1% (2%).

Liczba odbiorów energii elektrycznej na niskim napięciu w mieście Nysa podlega powolnemu, jednak stałemu wzrostowi. W 2003 roku wynosiła 18.785, zaś w 2011 roku – 19.345 odbiorców. Tym samym na przestrzeni lat 2003-2011 odnotowano zwiększenie się liczby odbiorców energii elektrycznej o 560 podmiotów, tj. o 3%. Zużycie energii elektrycznej na niskim napięciu w mieście zwiększyło się w tym okresie ogółem o 1476 MWh, tj. o 4,3%. W przeliczeniu na 1 mieszkańca miasta w latach 2003-2011 zużycie energii elektrycznej wzrosło o 69,9 kWh (tj. o 9,9%); zaś w przeliczeniu na 1 odbiorcę (gospodarstwo domowe) – o 24 kWh (o 1,3%).

Tabela 53. Odbiorcy energii elektrycznej w mieście Nysa, lata 2003-2011.

	2003	2005	2007	2009	2011	Zmiana 2011/2003
odbiorcy energii elektrycznej na niskim napięciu (szt)						
Nysa - miasto	18.785	18.934	19.062	19.281	19.345	3%
zużycie energii elektrycznej na niskim napięciu (MWh)						
Nysa - miasto	33.943	34.308	33.770,5	35.040	35.419	4,3%
energia elektryczna w miastach na 1 mieszkańca (kWh)						
Nysa - miasto	706,2	719,7	716,7	753,6	776,1	9,9%
energia elektryczna w miastach na 1 odbiorcę - gosp. dom. (kWh)						
Nysa - miasto	1.806,9	1.812,0	1.771,6	1.817,3	1.830,9	1,3%

Źródło: BDL/GUS.

Z sieci gazowej na terenie gminy Nysa korzysta 72,5% ogółu jej mieszkańców (GUS, 2011). Odsetek ten pozostaje na niemal niezmiennym poziomie od 2005 roku, będąc jednocześnie wyższym niż w pozostałych jednostkach – z gazu sieciowego korzysta tylko 52,5% ludności Polski, 47,4% ludności powiatu nyskiego i 42% ludności województwa opolskiego. W przypadku miasta Nysy odsetek ludności korzystającej z sieci gazowej kształtuje się powyżej średniej gminnej, przyjmując wartość 88,3% (GUS, 2011) i jest wyższy niż w województwie opolskim (76,5%) oraz wyższy niż średnia krajowa dla miast (72,7%). Zdecydowanie niższym poziomem korzystania z sieci gazowej charakteryzują się obszary wiejskie gminy, choć odsetek ludności wiejskiej używającej gazu z sieci wzrósł w latach 2003-2011 z 12,9% do 17,5%, pozostając jednocześnie na poziomie znacznie wyższym niż na obszarach wiejskich w województwie opolskim (3,4%) oraz powiecie nyskim (5,2%).

Tabela 54. Korzystający z instalacji gazowej w % ogółu ludności, lata 2003-2011.

	2003	2005	2007	2009	2010	2011	Zmiana 2011/2003
Polska	54,2	51,7	51,7	52,6	52,5	52,5	-1,7
Województwo opolskie	41,5	41,4	41,3	41,5	41,6	41,6	0,1
Powiat nyski	47,6	47,2	47,1	47,3	47,6	47,4	-0,2
Gmina Nysa	73,6	72,7	72,4	72,3	72,8	72,5	-1,1
Miasto							
Polska	76,1	73,0	72,8	73,1	72,9	72,7	-3,4
Województwo opolskie	76,9	76,4	76,4	76,7	76,5	76,5	-0,4
Powiat nyski	85,9	85,3	85,2	85,6	85,5	85,3	-0,6
Gmina Nysa	89,4	88,5	88,4	88,5	88,5	88,3	-1,1
Obszar wiejski							
Polska	19,2	17,9	18,5	20,6	20,8	21,2	2,0
Województwo opolskie	2,4	2,4	2,4	3,0	3,2	3,4	1,0
Powiat nyski	3,8	3,8	3,9	4,3	5,1	5,2	1,4
Gmina Nysa	12,9	12,9	13,0	13,9	17,4	17,5	4,6

Źródło: BDL/GUS.

Zużycie gazu z sieci na 1 mieszkańca w gminie Nysa kształtuje się na zróżnicowanym poziomie w latach 2003-2011, przy czym w 2011 roku wyniosło ono 93,5 m³, zaś zużycie gazu na 1 korzystającego – 129,3 m³. W związku z przedstawioną powyżej dysproporcją ludności miejskiej i wiejskiej korzystającej z gazu z sieci, zużycie gazu na 1 mieszkańca miasta było zdecydowanie wyższe niż zużycie gazu na 1 mieszkańca obszarów wiejskich (odpowiednio 109 m³ i 39 m³ w 2011 roku).

Tabela 55. Zużycie gazu z sieci w gminie Nysa, lata 2003-2011.

	2003	2005	2007	2009	2011	Zmiana 2011/2003
zużycie gazu z sieci na 1 mieszkańca (m³)						
Gmina Nysa	104,1	104,9	100,0	101,3	93,5	-10,6
miasto	122,8	124,1	115,6	120,2	109,0	-13,8
obszar wiejski	32,2	31,8	42,2	32,4	39,0	6,8
zużycie gazu z sieci na 1 korzystającego(m³)						
Gmina Nysa	141,5	144,5	138,5	140,4	129,3	-12,2
miasto	137,5	140,6	131,1	136,4	124,0	-13,5
obszar wiejski	247,5	245,9	324,4	231,4	222,0	-25,5

Źródło: BDL/GUS.

7.5. Gospodarka wodno-kanalizacyjna i ściekowa

Gospodarkę wodno-ściekową na terenie gminy Nysa: miasta i 26 sołectw prowadzi gminna Spółka Wodociągi i Kanalizacja „AKWA” w Nysie⁸³, realizując główne zadania związane z dostarczaniem mieszkańcom wody pitnej oraz tworzeniem technicznych warunków do odbioru i oczyszczania ścieków. Spółka „AKWA” prowadzi działalność na terenie całej gminy, obejmując swoim zasięgiem obszar miasta oraz tereny wiejskie.

⁸³ Informacje o spółce „AKWA” na podstawie www.wikakwa.pl (05.08.2013)

Zaopatrywanie w wodę na terenie gminy Nysa odbywa się za pośrednictwem 3 Stacji Uzdatniania Wody:

1. SUW NYSA – źródłem zaopatrywania w wodę jest rzeka Biała Głuchołaska, w sytuacjach awaryjnych wodociąg jest wspomagany przez pobór wody z 5 studni głębinowych na terenie miasta Nysa (zlokalizowanych przy ul. Wyspiańskiego, Mazowieckiej, Reja, Długosza oraz Kasprowicza). SUW NYSA zasila: miasto Nysę oraz sołectwa: Biała Nyska, Podkamień, Przełęk, Siestrzechowice, Koperniki, Morów, Łtawa, Jędrzychów, Konradowa, Wyszków Śląski, Kubice, część Niwnicy, Złotogłowice, Regulice, Rusocin.
2. SUW GOŚWINOWICE – źródłem zaopatrywania w wodę są 3 studnie głębinowe położone na terenie wsi Goświnowice, ujmujące wodę w okresie trzeciorzędu. SUW obejmuje obszar: Goświnowic, Hanuszowa, Radzikowic, Sękowic, Głębinowa oraz Skorochowa.
3. SUW WIERZBIĘCICE – źródłem zaopatrywania w wodę są 3 studnie głębinowe, położone na terenie wsi Wierzbięcice, ujmujące wodę z okresu trzeciorzędu. Woda z SUW WIERZBIĘCICE zaopatruje mieszkańców miejscowości: Wierzbięcice, Lipowa, Kępnica, Domaszkowice oraz część Niwnicy.

System odprowadzania ścieków w gminie Nysa jest zróżnicowany w zależności od lokalizacji:

1. Miasto Nysa – występuje mieszany system kanalizacji: ogólnospławna (na terenie między Nysą Kłodzką a Rowem Fortecznym) oraz rozdzielcza: sanitarna i deszczowa (na pozostałym terenie miasta oraz w niewielkim stopniu na obszarze wskazanym powyżej). Ścieki miejskie spływają do Oczyszczalni Ścieków w Nysie, zaś ścieki opadowe kierowane są do rzek i cieków wodnych (Nysa Kłodzka, Kanał Bielawski, Rów Forteczny, Potok Miejski i inne). Wykorzystywana jest także kanalizacja deszczowa, pracująca głównie w systemie grawitacyjnym. Jej działanie wspomagane jest w szczególnych przypadkach przez 12 funkcjonujących na terenie miasta przepompowni ścieków.
2. Tereny wiejskie – występuje rozdzielczy system kanalizacji lub kanalizacja sanitarna. Ścieki z kanalizacji sanitarnej odprowadzane są głównie do kanalizacji w Nysie, w większości z wykorzystaniem 57 przepompowni ścieków funkcjonujących na terenach sołectw.

Na terenie gminy Nysa, Spółka „AKWA” w latach 2009-2012 wykonała 14,7 km sieci wodociągowej i 122,7 km sieci sanitarnej, co pozwoliło w analizowanym okresie czasu na przyrost 5,2% w przypadku sieci wodociągowej i 107,8% w przypadku sieci kanalizacyjnej (w tym przyrost rzędu 206,3% na obszarach wiejskich).

Na terenie gminy Nysa znajduje się 295,3 km sieci wodociągowej (145,6 km w mieście i 149,9 km na obszarach wiejskich) oraz 236,5 km sieci kanalizacji sanitarnej (60,1 km w mieście i 176,4 km na terenach wiejskich), a na terenie miasta Nysa także 39 km kanalizacji ogólnospławnej. Istnieje także 115,2 przyłączy wodociągowych (w tym 67,3 na obszarze wiejskim) i 115,7 przyłączy kanalizacji sanitarnej (67,6 na terenach wiejskich; AKWA, 2012).

Tabela 56. Sieci wodociągowe i kanalizacyjne oraz przyłącza w gminie Nysa, lata 2009-2012.

	2009	2010	2011	2012	Zmiana 2012/2009	
Sieci wodociągowe (km)						
ogółem	280,6	281,6	289,9	295,3	14,7	5,2%
miejskie	137,2	137,8	141,9	145,6	8,4	6,1%
wiejskie	143,4	143,8	148	149,7	6,3	4,4%
Przyłącza wodociągowe						
ogółem	107,2	109,2	112	115,2	8	7,5%
miejskie	44,6	45,4	46,4	47,9	3,3	7,4%
wiejskie	62,6	63,8	65,6	67,3	4,7	7,5%
Sieci kanalizacji sanitarnej (km)						
ogółem	113,8	225,5	232,9	236,5	122,7	107,8%
miejskie	56,2	56,4	57,4	60,1	3,9	6,9%
wiejskie	57,6	169,1	175,5	176,4	118,8	206,3%
Przyłącza kanalizacji sanitarnej						
ogółem	62,8	96,3	112,6	115,7	52,9	84,2%
miejskie	43,7	44,4	47,2	48,1	4,4	10,1%
wiejskie	19,1	51,9	65,4	67,6	48,5	253,9%
Kanalizacja ogólnospławna w mieście Nysa (km)	39	39	39	39	-	-

Źródło: Informacja z działalności Spółki Wodociągi i Kanalizacja „AKWA” w Nysie w latach 2009-2012.

W 2012 roku na terenie gminy Nysa Spółka „AKWA” sprzedała 2.304 tys. m³ wody. Głównym odbiorcą są gospodarstwa domowe, które pobierają około 80% wody ze spółki. Na przestrzeni lat 2002-2012 ilość wody dostarczanej do gospodarstw domowych w gminie Nysa zmalała o 340,8 tys. m³ (dynamika zmian w latach 2002-2012 wyniosła -16%). Znacznym zmianom w latach 2002-2012 podlegała sprzedaż wody odbiorcom nieprowadzącym działalności gospodarczej – wartości te ulegały spadkom i wzrostom, przy czym dynamika zmian w latach 2002-2012 wyniosła -8%. Podobnie różnym wahaniom w analizowanym okresie czasu podlegała sprzedaż wody odbiorcom prowadzącym działalność gospodarczą (dynamika zmian w latach 2002-2012 wyniosła -13%).

Tabela 57. Sprzedaż wody w ujęciu ilościowym w tys. m³ w gminie Nysa, lata 2002-2012.

	2002	2004	2006	2008	2010	2011	2012	Zmiana 2012/2002
gospodarstwa domowe	2.184,1	2.121,0	1.990,7	1.956,7	1.934,0	1.876,1	1.843,3	-16%
odbiorcy nieprowadzący działalności gospodarczej	246,3	199,7	224,8	230,2	227,1	218,4	226,5	-8%
odbiorcy prowadzący działalność gospodarczą	267,7	200,9	214,8	221,1	227,4	216,9	234,2	-13%
Razem	2.698,1	2.521,6	2.430,3	2.408	2.388,5	2.311,4	2.304,0	-15%

Źródło: Informacja z działalności Spółki Wodociągi i Kanalizacja „AKWA” w Nysie w latach 2002-2012.

W 2012 roku z terenu gminy Nysa odebrano i oczyszczono 2.404,7 tys. m³ ścieków. Większość ścieków odbieranych przez Spółkę „AKWA” pochodzi z gospodarstw domowych. Największy udział w odebranych ściekach gospodarstwa domowe miały w 2003 roku, gdy odebrano z nich 1.888,1 tys. m³ ścieków (tj. 78,7%). Od tego roku udział ścieków z gospodarstw domowych maleje, w 2012 stanowiły 74,8% (1.798,4 tys. m³). W latach 2002-2012 największą dynamikę przyrostu ścieków odnotowano w przypadku odbiorców prowadzących działalność gospodarczą – z 2.93,4 tys. m³ w 2002 roku do 384,2 tys. m³ w 2012 roku (31%). Całość ścieków odprowadzonych w gminie Nysa zostaje poddana oczyszczaniu z podwyższonym usuwaniem biogenów (GUS, 2012).

Tabela 58. Odbiór i oczyszczanie ścieków w gminie Nysa w tys. m³, lata 2005-2012.

	2002	2004	2006	2008	2010	2011	2012	Zmiana 2012/2002
gospodarstwa domowe	1.881,5	1.857,3	1.743,8	1.717,5	1.746,7	1.811,3	1.798,4	-4%
odbiorcy nieprowadzący działalności gospodarczej	250,3	197,6	212,5	218,5	218,6	212,4	222,1	-11%
odbiorcy prowadzący działalność gospodarczą	293,4	262,7	225,7	166,1	349	382,2	384,2	31%
Razem	2.425,2	2.317,6	2.182,0	2.102,1	2.314,3	2.405,9	2.404,7	-1%

Źródło: Informacja z działalności Spółki Wodociągi i Kanalizacja „AKWA” w Nysie w latach 2002-2012.

Z instalacji wodociągowej korzysta 96,5% ludności gminy Nysa, w tym 98,7% w mieście, zaś na obszarach wiejskich – 98,0% (GUS, 2011). Odsetki te na terenie miasta pozostają na podobnym poziomie od 2003 roku, zaś w przypadku obszarów wiejskich nastąpił wzrost o 10,1%. Sytuacja w gminie jest podobna do sytuacji w województwie opolskim, gdzie odsetek korzystających z wodociągów wynosi 94,5%. W skali kraju osiągnęte są niższe wartości – średnio z instalacji wodociągowej korzysta 87,6% mieszkańców kraju, w tym 95,4% na obszarach miejskich i 75,7% na obszarach wiejskich.

Tabela 59. Korzystający z instalacji wodociągowej w % ogółu ludności, lata 2003-2011.

	2003	2005	2007	2009	2010	2011	Zmiana 2011/2003
Polska	85,1	86,1	86,7	87,3	87,4	87,6	2,5
Województwo opolskie	94,2	94,3	94,4	94,5	94,5	94,5	0,3
Powiat nyski	90,7	90,7	91,0	91,1	91,1	91,1	0,4
Gmina Nysa	96,3	96,4	96,4	96,5	96,5	96,5	0,2
Miasto							
Polska	94,3	94,9	95,0	95,2	95,3	95,4	1,1
Województwo opolskie	97,3	97,4	97,4	97,4	97,5	97,5	0,2
Powiat nyski	98,5	98,6	98,6	98,6	98,6	98,6	0,1
Gmina Nysa	98,5	98,7	98,7	98,7	98,7	98,7	0,2
Obszar wiejski							
Polska	70,4	72,2	73,5	74,8	75,2	75,7	5,3
Województwo opolskie	90,8	90,9	91,1	91,2	91,3	91,3	0,5
Powiat nyski	81,8	81,7	82,4	82,7	82,7	82,8	1,0
Gmina Nysa	87,9	87,6	91,0	93,0	95,0	98,0	10,1

Źródło: BDL/GUS.

Również bardzo wysokie są odsetki ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej: w przypadku gminy Nysa w latach 2003-2011 nastąpił wzrost korzystających o 11,1% (z 82,3% do 93,4%). Wzrost ten wynikał ze zdecydowanej poprawy dostępności sieci kanalizacyjnej na obszarach wiejskich: na tych terenach z kanalizacji korzystało jedynie 28,9% mieszkańców w 2003 roku i aż 93,0% w 2011 roku. W żadnej z pozostałych jednostek nie udało się osiągnąć tak wysokich odsetków ludności korzystającej z instalacji kanalizacyjnej – w województwie opolskim jest ona dostępna dla 60,8% ludności (w tym 88% ludności miejskiej i 31% ludności wiejskiej), zaś średnia krajowa wynosi 63,5% (w tym w mieście 86,7%, a na obszarach wiejskich – 27,8%).

Tabela 60. Korzystający z instalacji kanalizacyjnej w % ogółu ludności, lata 2003-2011.

	2003	2005	2007	2009	2010	2011	Zmiana 2011/2003
Polska	57,4	59,2	60,3	61,5	62,0	63,5	6,1
Województwo opolskie	51,4	53,6	55,4	58,7	59,2	60,8	9,4
Powiat nyski	54,6	55,2	55,6	56,2	58,4	60,3	5,7
Gmina Nysa	82,3	82,6	83,4	84,5	89,2	93,4	11,1
Miasto							
Polska	83,4	84,5	85,0	85,8	86,1	86,7	3,3
Województwo opolskie	85,4	86,3	86,5	87,4	87,3	87,7	2,3
Powiat nyski	91,0	91,3	91,3	91,4	91,4	91,4	0,4
Gmina Nysa	96,3	96,5	96,6	96,7	96,7	96,7	0,4
Obszar wiejski							
Polska	15,9	19,0	21,3	23,5	24,8	27,8	11,9
Województwo opolskie	13,8	17,3	21,0	27,1	28,3	31,4	17,6
Powiat nyski	12,9	14,1	15,1	16,9	21,4	25,7	12,8
Gmina Nysa	28,9	30,0	34,6	72,0	89,0	93,0	64,1

Źródło: BDL/GUS.

Korzystanie z oczyszczalni ścieków jest powszechne wśród mieszkańców gminy Nysa – odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni wynosi 96,8% (GUS, 2012) i w porównaniu do 2002 roku wzrósł o 16,1% (z 80,7%). Spektakularny wzrost odsetka ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków nastąpił w przypadku obszarów wiejskich: w 2002 roku korzystało z niej 5,8% ludności wiejskiej gminy, a w 2012 roku odsetek ten wzrósł do 88,8%. Odsetek ludności wiejskiej korzystającej z oczyszczalni ścieków na terenie powiatu nyskiego, województwa opolskiego i kraju osiąga zdecydowanie niższe wartości niż w gminie (odpowiednio 27,3%, 39,3% i 33,1%). W samym mieście Nysa obserwować można praktycznie 100% korzystanie z oczyszczalni ścieków przez mieszkańców.

Tabela 61. Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w ogóle ludności (%), lata 2002-2012.

	2002	2004	2006	2008	2010	2011	2012	Zmiana 2012/2002
Polska	56,7	59,0	61,4	63,1	64,7	65,7	68,5	11,9
Województwo opolskie	53,6	55,1	59,0	62,7	66,1	68,1	68,7	15,1
Powiat nyski	61,4	55,9	58,0	57,9	65,6	69,4	63,2	1,8
Gmina Nysa	80,7	83,4	82,0	81,9	97,1	97,0	96,8	16,1
Miasta								
Polska	83,2	84,5	86,2	86,9	88,0	88,4	91,6	8,4
Województwo opolskie	92,5	90,9	93,7	95,3	95,1	96,1	95,5	3,0
Powiat nyski	98,6	93,1	99,4	99,2	96,1	98,3	95,5	-3,1
Gmina Nysa	100,0	99,9	99,6	100,0	100,0	100,0	99,1	-0,9
Obszary wiejskie								
Polska	14,0	18,4	22,1	25,7	28,5	30,6	33,1	19,1
Województwo opolskie	10,6	15,3	20,6	26,9	34,3	37,3	39,3	28,7
Powiat nyski	18,7	13,5	10,8	11,3	31,4	37,2	27,3	8,6
Gmina Nysa	5,8	20,5	15,8	15,7	87,1	86,6	88,8	83,0

Źródło: BDL/GUS.

Wielkość odprowadzonych ścieków przemysłowych w gminie Nysa zwiększyła się na przestrzeni lat 2002-2012 o 274 dam³, z 167 dam³ do 419 dam³. O ile jednak w latach 2002-2008 ścieki przemysłowe pochodziły wyłącznie z terenu miasta Nysa, od 2010 roku wielkość ścieków przemysłowych z obszarów wiejskich przewyższa wielkość ścieków odprowadzonych z terenu miasta. Ogółem odprowadzono 197 dam³ ścieków przemysłowych w mieście i 222 dam³ ścieków przemysłowych na terenach wiejskich (GUS, 2012). Ścieki przemysłowe z terenów wiejskich w całości są odprowadzane